

Monitor Werkagenda Mbo & Stagepact 2023-2027

Voortgangsrapportage 2026: Prioriteit 1 - Kansengelijkheid

Joris Cuppen, Daniëlle van Helvoirt, Rita Kennis, Bianca Leest, Josien Lodewick, Ardita Muja

Monitor Werkagenda Mbo & Stagepact 2023-2027, Voortgangsrapportage 2026: Prioriteit 1 - Kansengelijkheid

Joris Cuppen, Daniëlle van Helvoirt, Rita Kennis, Bianca Leest, Josien Lodewick, Ardita Muja

November 2026

© 2026 ResearchNed Nijmegen in opdracht van Ministerie van OCW

Alle rechten voorbehouden. Het is niet geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder nauwkeurige bronvermelding. ResearchNed werkt conform de kwaliteitsnormen NEN-EN-ISO 9001:2015 voor kwaliteitsmanagementsystemen, NEN-ISO 20252:2019 voor markt-, opinie- en maatschappelijk onderzoek en NEN-ISO 27001:2017 voor informatiebeveiliging

Managementsamenvatting

In dit rapport staat de vraag naar de voortgang op de prioriteit Kansengelijkheid uit de Werkagenda Mbo centraal. Binnen deze prioriteit uit de Werkagenda zijn vijf doelstellingen geformuleerd die betrekking hebben op kansengelijkheid. Dit rapport is het tweede voortgangsrapport. We kijken hierin naar de ontwikkelingen, de inzet en de ambities van de bekostigde mbo-instellingen.

Om deze ontwikkelingen te volgen is in dit onderzoek gebruik gemaakt van bestaande data (DUO-registraties, JOB-monitor en CBS-gegevens). Hiermee zijn trends in kaart gebracht. Deze informatie is aangevuld met gegevens vanuit mbo-instellingen. Zij hebben informatie aangeleverd over de voortgang van hun maatregelen en gereflecteerd op de ontwikkelingen binnen hun instellingen.

Doelstelling 1.1: Mbo-studenten gelijkwaardig behandelen

In 2024 en 2025 hebben mbo-instellingen gezamenlijk €51 miljoen besteed aan het bevorderen van de gelijkwaardige behandeling van mbo-studenten. Dit is 54,2 procent van het voor de gehele periode 2024-2027 begrote bedrag voor deze doelstelling en 8,4 procent van de totale bestedingen aan Kansengelijkheid. De financiële inzet ligt daarmee ongeveer op schema voor een vierjarige periode. Het grootste deel wordt gefinancierd vanuit de kwaliteitsagenda-middelen: meer dan twee derde van de instellingen financierde hun inzet in 2025 volledig uit deze middelen.

Instellingen zetten vooral in op het gelijkwaardig positioneren van mbo-studenten (bijvoorbeeld via het bevorderen van de toegang tot het studentenleven of het vergroten van inspraak en zeggenschap; 90%), het ondersteunen van studenteninitiatieven (80%) en samenwerking met gemeenten en andere partijen om deelname aan het studentenleven te bevorderen (78%). Daarnaast is er veel aandacht voor internationalisering en medezeggenschap. Voor deze doelstelling zijn geen verplichte indicatoren vastgesteld. Uit de JOB-Monitor blijkt wel een positieve ontwikkeling: het aandeel mbo-studenten dat zich evenveel student voelt als een hbo- of wo-student nam toe van 33 procent in 2023-2024 naar 39 procent in 2025-2026. Het aandeel dat denkt door anderen als student te worden gezien nam eveneens aanvankelijk toe, maar bleef het afgelopen jaar stabiel.

Doelstelling 1.2: Welzijn, veiligheid en toegankelijkheid vergroten

Aan welzijn, veiligheid en toegankelijkheid hebben mbo-instellingen in 2024 en 2025 gezamenlijk €142 miljoen besteed. Dit is 23,1 procent van de totale bestedingen aan de prioriteit Kansengelijkheid. Van het totale bedrag dat voor de periode 2024-2027 voor deze doelstelling is begroot, is in 2024 en 2025 54,3 procent besteed. De bestedingen liggen daarmee ongeveer op schema. Twee derde van de instellingen financierde de inzet in 2025 volledig vanuit kwaliteitsagenda-middelen.

Vrijwel alle instellingen zetten breed in op deze doelstelling. Veelgenoemde activiteiten zijn gesprekken met studenten over mentaal welzijn en veiligheid (94%), inzet op passend onderwijs

(92%), versterking van de ondersteuningsstructuur (86%) en uitbreiding van het sociaal veiligheidsplan (82%). Instellingen ervaren vooral een structurele, preventieve aanpak, goede begeleiding en professionalisering van medewerkers als effectief. De meeste indicatoren ontwikkelen zich gunstig. Het aandeel studenten met een slechte mentale gezondheid daalde sterk. Inmiddels ligt dit aandeel ook onder de gemiddelde streefwaarde die de instellingen in hun kwaliteitsplannen hebben geformuleerd. Het veiligheidsgevoel op school en tijdens de stage of op de leerwerkplek ligt vrij hoog en is sinds de intrede van de Werkagenda per saldo verbeterd. Wel geldt dat beide indicatoren het laatste jaar licht zijn gedaald. Het aandeel studenten met een ondersteuningsbehoefte dat tevreden is over hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding is toegenomen van 37 procent in 2022-2023 naar 44 procent in 2025-2026; toch is hierover nog steeds slechts een minderheid tevreden.

Doelstelling 1.3: Begeleiding versterken en minder voortijdig schoolverlaters

Doelstelling 1.3 vormt financieel veruit het grootste onderdeel binnen de Werkagenda-prioriteit Kansengelijkheid. In 2024 en 2025 hebben mbo-instellingen hieraan gezamenlijk €311 miljoen besteed, ongeveer de helft van alle bestedingen binnen deze prioriteit. Van het totale bedrag dat voor de periode 2024-2027 voor deze doelstelling is begroot, is daarmee 50,9 procent besteed. Anders dan bij de meeste andere doelstellingen komt een groot deel van de financiering uit andere middelen dan de kwaliteitsagenda-middelen, mede doordat de extra bekostiging voor niveau-2-studenten in 2025 naar de lumpsum is overgeheveld.

Alle instellingen zetten in op voortzetting of uitbreiding van de vsv-aanpak. Daarnaast biedt ongeveer negen op de tien instellingen nazorg, extra begeleiding in onderwijs of bpv en ondersteuning bij de overstap naar de arbeidsmarkt aan. Instellingen ervaren vooral intensieve en persoonlijke begeleiding en een integrale vsv-aanpak als effectief. De tevredenheid over begeleiding laat een duidelijke verbetering zien: van circa 48 procent in 2020 naar 55 procent onder bol-studenten en 56 procent onder bbl-studenten in 2026. Ook het vsv-percentage is ten opzichte van de startwaarde bij 80 procent van de instellingen afgenomen. De ontwikkeling van de uitstroom naar werk is minder gunstig: met name bij bol-studenten in entree en niveau 2 ligt het aandeel dat uitstroomt naar werk lager dan bij de startmeting. De sectorale streefwaarden zijn daar nog ver uit beeld.

Doelstelling 1.4: Een betere in- en doorstroom tussen vmbo, mbo en hbo

In 2024 en 2025 hebben mbo-instellingen gezamenlijk €69 miljoen aan deze doelstelling besteed. Dit is 11,3 procent van de totale bestedingen aan de prioriteit Kansengelijkheid. Van het totale bedrag dat voor de periode 2024-2027 voor deze doelstelling is begroot, is daarmee 46,7 procent besteed. Dit is de laagste relatieve besteding van de vijf doelstellingen. Ongeveer de helft van de instellingen financierde de inzet in 2025 volledig vanuit kwaliteitsagenda-middelen.

Vrijwel alle instellingen werken aan een betere aansluiting tussen vo, mbo en hbo, onder andere door onderwijsprogramma's beter op elkaar af te stemmen (92%) en leerlingen en studenten kennis te laten maken met het beroepsonderwijs en vervolgroutes (90%). Om de aansluiting tussen vmbo-mbo te verbeteren, zetten instellingen onder meer in op warme overdracht, gezamenlijke intake

en intensievere begeleiding in het eerste jaar. Voor de doorstroom naar het hbo gaat het bijvoorbeeld om doorstroomactiviteiten, keuzedelen, portfoliotrajecten en samenwerking met hogescholen. Beide gevolgde indicatoren ontwikkelen zich positief. Het startersresultaat is gestegen naar 85 procent en ligt daarmee rond de gemiddelde streefwaarde. Het eerstejaars mbo-hbo-doorstroomsucces steeg naar 83 procent en ligt inmiddels boven de gemiddelde streefwaarde van instellingen.

Doelstelling 1.5: Laaggeletterdheid verminderen

In 2024 en 2025 hebben mbo-instellingen gezamenlijk €39 miljoen besteed aan het verminderen van laaggeletterdheid. Hiermee is 58,7 procent van het totale begrote bedrag voor 2024-2027 besteed. Hoewel dit relatief het hoogste bestedingspercentage van de vijf doelstellingen is, is de absolute financiële inzet het laagst. Bovendien zet een aanzienlijke groep instellingen niet (financieel) in op deze doelstelling: in 2025 gold dit voor 19 van de 51 instellingen.

Wel is een toename in het aantal activiteiten waarneembaar met de start van het LLO Collectief. Inmiddels nemen dertig instellingen (59%) deel aan of werken mee aan het LLO Collectief en 27 instellingen (53%) noemen daarnaast andere activiteiten. Het gaat onder meer om directe taalondersteuning en NT2-voorzieningen, professionalisering van docenten, leesbevordering, regionale samenwerking en extra aandacht voor groepen met een verhoogd risico op taalachterstanden. De aanpak lijkt daarbij te verschuiven van afzonderlijke taaltrajecten naar een meer structurele inbedding van taalontwikkeling in onderwijs en beleid. Het LLO Collectief is inmiddels opgeschaald naar 21 regio's, waarbij in vrijwel alle regio's een mbo-instelling betrokken is. Binnen de Werkagenda zijn geen indicatoren verbonden aan deze doelstelling.

Overkoepelend

De indicatoren binnen de prioriteit Kansengelijkheid laten over het algemeen positieve ontwikkelingen zien. Voor de ervaren veiligheid van studenten en de uitstroom naar werk is het beeld echter minder gunstig: het aandeel studenten dat zich veilig voelt, is licht gedaald. Ook de uitstroom naar werk is licht gedaald, met name onder bol-studenten in entreeopleidingen en op niveau 2. Dit beeld wordt herkend door de instellingen: een meerderheid geeft aan dat de uitvoering van maatregelen gericht op de uitstroom naar werk achterloopt op schema. Ook bij maatregelen gericht op het tegengaan van vsv en het vergroten van de veiligheid van studenten geven instellingen vaker aan achter te lopen op schema: ongeveer een derde van de mbo-instellingen geeft dit aan. Instellingen zijn positiever over de voortgang van maatregelen gericht op de mentale gezondheid van studenten, een succesvolle doorstroom naar het hbo en een succesvolle instroom in het mbo; vrijwel alle instellingen geven aan hiermee op schema te liggen, of voor op schema te liggen. Welke maatregelen mbo-instellingen als meest effectief beschouwen, verschilt per doelstelling. Wel komen enkele overkoepelende factoren naar voren: instellingen benadrukken het belang van structurele inbedding van maatregelen, samenwerking met externe partners en persoonlijke begeleiding op maat als voorwaarden voor een effectieve aanpak.
Voor alle indicatoren geldt dat er geen statistisch significante relatie is tussen de financiële inzet en de ontwikkelingen: instellingen die relatief meer van hun kwaliteitsagenda-middelen inzetten op een bepaald thema, laten dus geen gunstigere ontwikkelingen zien. Hierbij speelt wel mee dat de financiële inzet een grove maat is (het gaat om de bestedingen voor een gehele doelstelling), en dat er een vertragend effect kan zijn van de bestedingen op de daadwerkelijke ontwikkelingen.

Ook geldt voor alle indicatoren dat er duidelijke verschillen bestaan tussen groepen studenten. Hoewel de prioriteit *Kansengelijkheid* heet, lijken deze verschillen hardnekkig, en zijn ze vooralsnog niet structureel verkleind. Ook de instelling waar een student studeert kan van invloed zijn op diens kansen. Vanuit een meritocratisch uitgangspunt zouden de kwaliteiten van studenten bepalend moeten zijn voor het succes in het onderwijs. Dit betekent dat studenten met dezelfde kwaliteiten ook dezelfde onderwijsuitkomsten zouden moeten hebben, ongeacht aan welke mbo-instelling zij studeren. In de praktijk blijkt dit echter niet het geval te zijn.[1] Wel blijkt uit dit rapport dat bij acht van de twaalf onderzochte indicatoren de instellingen die er aanvankelijk ongunstiger voor stonden, meer vooruitgang hebben geboekt

1 Algemene Rekenkamer. (2024). Op weg naar gelijke kansen in het middelbare beroepsonderwijs: Deel 2. Wat zeggen data en praktijk?

Inhoudsopgave

1 Inleiding ... 1

1.1 Achtergrond ... 1
1.2 Onderzoeksverantwoording ... 2
1.3 Leeswijzer ... 5

2 Doelstelling 1.1: Mbo-studenten gelijkwaardig behandelen ... 6

2.1 Financiële besteding ... 7
2.2 Ontwikkeling genomen maatregelen ... 8
2.3 Ontwikkeling indicatoren ... 10
2.4 Reflectie ... 12

3 Doelstelling 1.2: Welzijn, veiligheid en toegankelijkheid vergroten ... 13

3.1 Financiële besteding ... 14
3.2 Ontwikkeling genomen maatregelen ... 15
3.3 Ontwikkeling indicatoren ... 21
3.4 Samenhang ontwikkelingen met inzet instellingen ... 36
3.5 Reflectie ... 37

4 Doelstelling 1.3: Begeleiding versterken en minder voortijdig schoolverlaters ... 40

4.1 Financiële besteding ... 41
4.2 Ontwikkeling genomen maatregelen ... 42
4.3 Ontwikkeling indicatoren ... 49
4.4 Samenhang ontwikkelingen met inzet instellingen ... 67
4.5 Reflectie ... 68

5 Doelstelling 1.4: Een betere in- en doorstroom tussen vmbo, mbo en hbo ... 71

5.1 Financiële besteding ... 72
5.2 Ontwikkeling genomen maatregelen ... 73
5.3 Ontwikkeling indicatoren ... 77
5.4 Samenhang ontwikkelingen met inzet instellingen ... 84
5.5 Reflectie ... 85

6 Doelstelling 1.5: Laaggeletterdheid verminderen ... 87

6.1 Financiële besteding ... 88
6.2 Ontwikkeling genomen maatregelen ... 89
6.3 Ontwikkeling indicatoren ... 91
6.4 Reflectie ... 91

7 Samenvatting en conclusies ... 92

7.1 Financiële inzet ... 92
7.2 Inzet maatregelen ... 93
7.3 Ontwikkeling ... 93

8 Bijlagen ... 97

8.1 Doelstellingen Kansengelijkheid uit Werkagenda Mbo, deelvragen en indicatoren ... 97

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Met de Werkagenda Mbo 2023-2027 zet de landelijke overheid in op het versterken van het mbo. Deze agenda is tot stand gekomen in overleg met stakeholders.[2] Binnen de Werkagenda zijn drie prioriteiten geformuleerd: 1) het vergroten van kansengelijkheid; 2) verbeteren van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt; 3) geven van een impuls aan de kwaliteit van onderwijs en onderzoek. Daarnaast wordt met het Stagepact 2023-2027 ingezet op het verbeteren van het leren in de praktijk. De mbo-instellingen hebben via de Regeling kwaliteitsafspraken mbo 2024-2027[3] gelden ontvangen om te werken aan de doelen van de Werkagenda. In kwaliteitsagenda's hebben de instellingen uitgelegd wat zij gaan doen, en met wie, om te werken aan de doelstellingen van de Werkagenda. De vorderingen worden jaarlijks gevolgd in dit monitoronderzoek. Dit deelonderzoek richt zich op prioriteit 1 uit de Werkagenda: het vergroten van kansengelijkheid.[4]

Binnen de prioriteit Kansengelijkheid zijn vijf doelstellingen opgesteld. Elke doelstelling komt in dit rapport afzonderlijk in een hoofdstuk aan bod. Deze doelstellingen zijn:

1. Mbo-studenten gelijkwaardig behandelen
2. Welzijn, veiligheid en toegankelijkheid vergroten
3. Begeleiding versterken en minder voortijdig schoolverlaters
4. Een betere in- en doorstroom tussen vmbo, mbo en hbo
5. Laaggeletterdheid verminderen

Het voorliggende rapport is het vierde deelrapport van het monitoronderzoek. In dit onderzoek gaan we in op de volgende onderzoeksvragen:

- Wat zijn de ontwikkelingen op het gebied van de doelstellingen uit de Werkagenda, voor de prioriteit Kansengelijkheid?
- Hoe zetten mbo-instellingen zich in, in het kader van de Werkagenda MBO?

2 de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB MBO), de Beroepsvereniging Opleiders MBO (BVMBO), de MBO Raad, de Nederlandse Raad voor Training en Opleiding (NRTO), de VNO-NCW, het MKB-Nederland, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)

3 Staatscourant 2023, 8133, zie: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2023-8133.html

4 De uitgewerkte doelstellingen van de prioriteit Kansengelijkheid zijn opgenomen in de bijlage.

1.2 Onderzoeksverantwoording

Om de ontwikkelingen voor de prioriteit Kansengelijkheid binnen de Werkagenda te monitoren kijken we naar een selectie van indicatoren.[5] Deze indicatoren zijn gezamenlijk afgesproken, en worden jaarlijks gevolgd. Ook leveren mbo-instellingen informatie aan, mede om verder inzicht te krijgen in deze ontwikkelingen. Eerder hebben instellingen hun kwaliteitsagenda's opgesteld waarin zij de bestaande problematiek hebben geanalyseerd. Ook beschrijven ze hierin in te zetten maatregelen en wat instellingen willen bereiken. Dit laatste gegeven is ook gekwantificeerd: instellingen hebben per indicator een streefwaarde opgegeven voor het einde van de Werkagenda (bijvoorbeeld dat 90% van de studenten zich dan veilig voelt op de instelling)[6]. De ontwikkeling van deze indicatoren wordt gevolgd aan de hand van secundaire datasets (zie bijlage 8.1.1 voor een overzicht van de indicatoren).

Medio mei/juni 2026 hebben mbo-instellingen informatie aangeleverd over deze voortgang van hun kwaliteitsagenda's. Instellingen zijn onder andere gevraagd om te reflecteren op de nieuwe cijfers over de ingezette ontwikkelingen, zijn gevraagd naar hun financiële inzet[7], en zijn gevraagd naar (verschillende aspecten van) de ingezette maatregelen. Instellingen hadden in deze e-file ook de mogelijkheid om eigen indicatoren op te geven. Negen mbo-instellingen hebben dit gedaan. In tabel 8.3 zijn deze opgenomen. De indicatoren verschillen echter dusdanig van de vaste indicatoren dat ze daarmee niet vergelijkbaar zijn. Wat betreft de maatregelen bespreken we per doelstelling de volgende elementen uit de e-files:

- welke maatregelen zijn ingezet door instellingen;
- welke maatregelen instellingen als meest effectief beschouwen en welke toelichting zij daarbij geven;
- in hoeverre de uitvoering van deze maatregelen verloopt volgens planning;
- in hoeverre activiteiten anders zijn uitgevoerd dan vooraf voorzien;
- op welke wijze instellingen invulling hebben gegeven aan de doelstelling;
- welke verbeteringen instellingen hebben gemerkt;
- toelichtingen van scholen op de voortgang van indicatoren, of zij bijstelling nodig achten en waarom (niet).

Voor de secundaire databronnen verschilt het in hoeverre er achtergrondgegevens van studenten beschikbaar zijn; per beschrijving van indicator verschilt het daarom ook in hoeverre de resultaten zijn uitgesplitst naar achtergrondkenmerken. Hierbij zijn kenmerken onderzocht van studenten (zoals geslacht, leeftijd), van de opleiding (leerweg, niveau, domein) en de instelling (instellingen zijn ingedeeld als combinatie van type – beroepscollege/ROC - en grootte). Met de JOB-Monitor

5 Zie ook voor een uitgebreide beschrijving het vorige rapport: Cuppen, J., Helvoirt, D, van., Kennis, R., Luyten, E., Muja, A. & Termorshuizen, T. (2024). Monitor Werkagenda Mbo 2023-2027 en Stagepact 2023-2027: Prioriteit 1 – Kansengelijkheid: Analyse kwaliteitsplannen. Nijmegen: ResearchNed/KBA Nijmegen

6 Hoewel instellingen is gevraagd dit op te geven in hun Kwaliteitsagenda's, is dit niet altijd ingevuld, of zijn gegevens niet altijd te vertalen naar bruikbare percentages. Er komen daarom veel missende waarden voor.

7 De financiële inzet wordt per kalenderjaar gerapporteerd. Deze gegevens zijn bekend over kalenderjaren 2024 en 2025.

data zijn ook verschillen tussen studenten die al dan niet een ondersteuningsbehoefte hebben onderzocht. Met DUO-ROD data (in het geval van vsv, startersresultaat en succesvolle doorstroom mbo-hbo) is het gegeven 'functiebeperking' gebruikt. Hier zijn twee opmerkingen relevant: 1) Dit gegeven wordt door instellingen aangeleverd bij DUO, maar wordt niet altijd aangeleverd: dit is daarmee een onderschatting van het aandeel studenten met een functiebeperking. 2) Inhoudelijk verschilt het begrip *functiebeperking* van het bredere begrip *ondersteuningsbehoefte*, waaronder bijvoorbeeld ook mantelzorg, ouderschap of topsport onder kunnen vallen.

Met DUO-ROD gegevens kijken we ook naar verschillen tussen studenten met en zonder een migratieachtergrond. Om aan te sluiten bij de methodiek van de vorige twee monitoringsrapporten maken we gebruik van deze (inmiddels) verouderde indeling in plaats van de indeling naar herkomst.

Interpretatie kwantitatieve gegevens

In het rapport worden cijfers gepresenteerd op het niveau van de mbo-sector; hierbij worden cijfers samengevat over de gehele populatie (bijv. alle mbo-instromers), of de mbo-populatie uitgesplitst naar kenmerk (bijv. mbo-instromers naar mbo-niveau). Elke student weegt bij deze berekening even zwaar mee; in het geval van de JOB-monitor worden studenten wel gewogen om zo te corrigeren voor afwijkingen in de representativiteit.

Daarnaast worden gegevens gepresenteerd op het niveau van de mbo-instelling. Voor de berekening van sectorale gemiddelden worden de instellingsgemiddelden gewogen naar de omvang van de populatie waarop de betreffende indicator betrekking heeft. De weegfactor verschilt daarmee per indicator en is bijvoorbeeld gebaseerd op het aantal ingeschreven studenten (bij vsv), het aantal uitstromers (bij uitstroom naar werk) of het aantal doorstromers naar het hbo. Hierdoor dragen instellingen naar rato van hun relevante populatieomvang bij aan het sectorgemiddelde: voor het sectorgemiddelde weegt het gemiddelde van een instelling met 2.000 studenten dus minder zwaar mee dan het gemiddelde van een instelling met 10.000 studenten. Voor dit rapport zijn ook de gemiddelden uit de twee voorgaande rapporten opnieuw berekend volgens deze methode. Hierdoor kunnen de gerapporteerde waarden afwijken van die in eerdere rapporten.

In de figuren over instellingen wordt ook de spreiding laten zien. Hieronder is een voorbeeldfiguur opgenomen. Hierin is het gewogen instellingsgemiddelde opgenomen (blauwe bol), de 25- en 75% kwartielwaarden (oranje bollen), en de minimale en maximale waarde per jaar (d.m.v. het grijs gearceerde gebied). Ook is hierin de streefwaarde opgenomen: dit geeft de ambitie weer die instellingen hebben opgegeven als streefwaarde voor 2027.

Ook zijn figuren opgenomen waarin informatie per instelling is weergegeven (zoals hieronder in figuur 1.2). Hierin zijn per instelling de startwaarde, de huidige waarde en de streefwaarde opgenomen (indien beschikbaar), met verschillende icoontjes. Met de gekleurde lijnen wordt het verschil getoond tussen de start- en huidige waarde. Bij een positieve ontwikkeling wordt dit groen gekleurd, bij een negatieve ontwikkeling rood gekleurd.

Figuur 1.1 Voorbeeldfiguur 1: ontwikkeling indicatoren

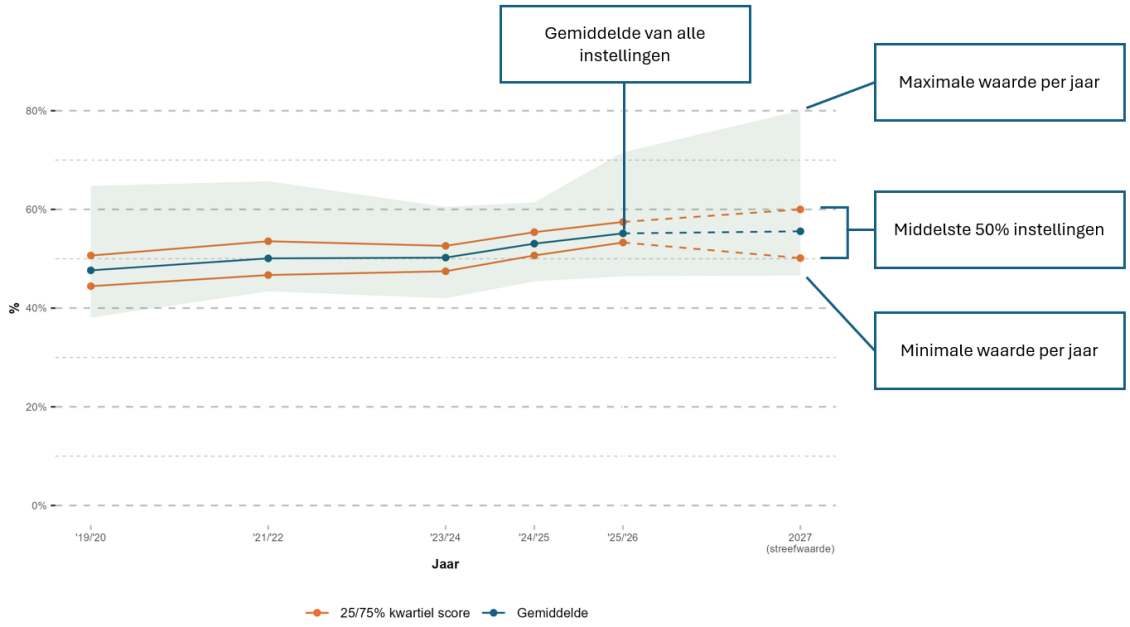

Figuur 1.2 Voorbeeldfiguur 2: Waarden per instelling

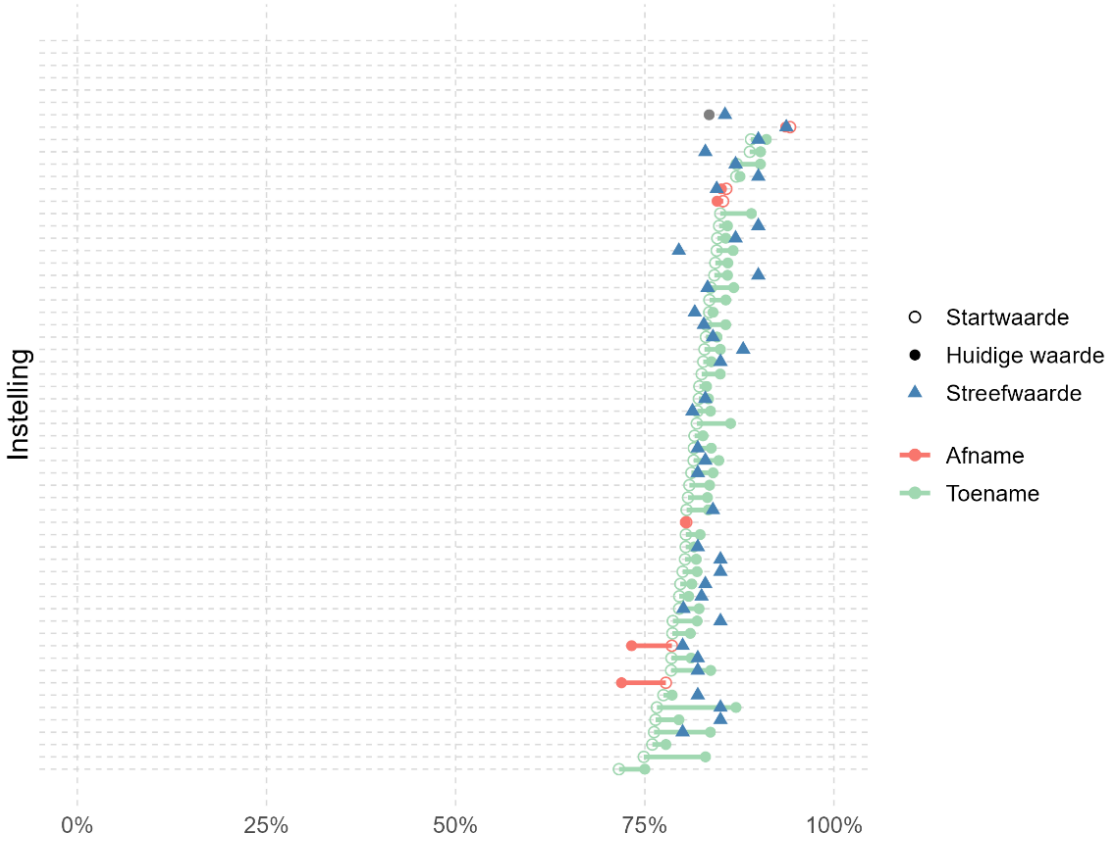

1.3 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt voor de prioriteit Kansengelijkheid, per doelstelling uit prioriteit 1, de voortgang beschreven. Per doelstelling wordt de financiële inzet vanuit de instellingen beschreven (paragraaf 1). Vervolgens worden de genomen maatregelen door de instellingen benoemd (paragraaf 2).

Dit wordt gevolgd door een analyse over de ontwikkeling van de afgestemde indicatoren (paragraaf 3). Tot slot wordt gekeken naar de samenhang tussen de ontwikkelingen op de indicatoren en de inzet van de mbo-instellingen (paragraaf 4). Bij elke doelstelling wordt afgesloten met een reflectie. Tot slot wordt in hoofdstuk 7 voor de gehele prioriteit Kansengelijkheid een overkoepelend beeld geschetst van de inzet van instellingen (financieel en inhoudelijk) en de ontwikkelingen van indicatoren.

2. Doelstelling 1.1: Mbo-studenten gelijkwaardig behandelen

De eerste doelstelling binnen de prioriteit Kansengelijkheid is gericht op een gelijkwaardige positie van mbo-studenten ten opzichte van studenten in andere onderwijssectoren. Daarbij staan met name de mogelijkheden van mbo-studenten om volwaardig deel te nemen aan het studentenleven en om internationale ervaring op te doen centraal. In de Werkagenda mbo worden twee belangrijke aandachtspunten benoemd: de mogelijkheden voor mbo-studenten om deel te nemen aan het studentenleven, bijvoorbeeld via introductieweken, toegang tot horeca, studentenverenigingen en sportverenigingen en de mogelijkheden voor mbo-studenten om buitenlandervaring op te doen en internationale competenties te ontwikkelen.

Voor deze doelstelling zijn geen verplichte indicatoren geformuleerd.

- In de Regeling kwaliteitsafspraken mbo worden verschillende, niet-verplichte maatregelen voorgesteld waarmee mbo-instellingen aan deze doelstelling kunnen bijdragen:
- het gelijkwaardig positioneren van het mbo en mbo-studenten;
- het creëren van een infrastructuur voor het ondersteunen en begeleiden van studenteninitiatieven, zoals studieverenigingen;
- het introduceren van een fysieke studentenkaart;
- het maken van afspraken met gemeenten en andere relevante partijen om deelname van mbo'ers aan het studentenleven te bevorderen, met specifieke aandacht voor introductieweken en studentensport.

Belangrijkste uitkomsten voortgangsrapport 2025

Uit de rapportage van 2025 bleek dat instellingen gemiddeld 32 procent van hun budget voor deze doelstelling hadden besteed. Ook laat de rapportage zien dat het aandeel mbo-studenten dat zichzelf een student voelt was gegroeid. Zo'n 36 procent van de BOL studenten en 44 procent van de BBL studenten gaf dat aan. Dit was een groei ten opzichte van 2024, waar de percentages respectievelijk 32 procent en 36 procent betroffen. Daarnaast blijkt ook uit de rapportage dat een groter percentage studenten denkt door anderen als student gezien te worden. Iets meer dan een kwart van de BOL studenten denkt dit (26%), voor BBL studenten is dit 35 procent. De maatregelen die in 2025 het vaakst door instellingen in hun voortgangsrapportages benoemd zijn, zijn het maken van afspraken met gemeenten/andere partijen zodat studenten kunnen participeren in het studentenleven en het gelijkwaardig positioneren van het mbo en de mbo-studenten (beide 84%). Ook het creëren van een infrastructuur om studenteninitiatieven te ondersteunen en begeleiden (74%) en het introduceren van een fysieke studentenkaart (61%) vaak benoemd.

2.1 Financiële besteding

In totaal is voor de periode 2024 en 2025 door 51 instellingen ruim €51,5 miljoen (waarvan € 24,4 miljoen euro in enkel 2025) besteed aan doelstelling 1.1, dit is 54,2 procent van de totale begrote besteding voor deze doelstelling over de gehele periode 2024-2027 heen. Ten opzichte van de totale bestedingen voor de prioriteit Kansengelijkheid, gedaan in 2024 en 2025 (€ 612 mln.), is dit relatief weinig: 8,4 procent.

De verdeling van de financiële besteding door individuele instellingen in 2024 en 2025 aan doelstelling 1.1, afgezet tegen het begrote (totaal)bedrag voor deze doelstelling wordt gepresenteerd in tabel 2.1. De tabel laat zien dat iets minder dan de helft van de instellingen (45%) zo'n vijftig tot zestig procent van hun begrote bedragen heeft besteed in 2024 en 2025. Daarnaast geeft één instelling aan niet in te zetten op deze doelstelling.

Tabel 2.1 Uitgegeven bedragen in 2024 en 2025 t.o.v. begroting voor doelstelling 1.1

Aandeel van uitgaven in '24 en '25 voor doelstelling t.o.v. begroting	Aantal instellingen
Minder dan 40%	3 (6%)
40-50%	9 (18%)
50-60%	23 (45%)
60% of meer	15 (29%)
Geen inzet op doelstelling	1 (2%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Tabel 2.2 laat zien welk aandeel van het in 2025 bestede bedrag aan doelstelling 1.1 instellingen hebben gefinancierd vanuit kwaliteitsagenda-middelen. Het merendeel van de instellingen financierde de doelstelling volledig (100%) vanuit deze middelen: dit gold voor 36 van de 51 instellingen (71%). Negen instelling (18%) financierden tussen de zestig en tachtig procent van hun besteding vanuit deze middelen. Drie instellingen (6%) hebben tussen de veertig en zestig procent besteed, en nog eens drie instellingen geven aan, in 2025, geen financiële middelen in te zetten op doelstelling 1.1 (twee van deze drie instellingen hebben wel in 2024, maar niet in 2025 financiële middelen ingezet op doelstelling 1.1).

Tabel 2.2 Uitgegeven bedragen in 2025 vanuit kwaliteitsagenda-middelen t.o.v. totaal uitgegeven bedrag aan doelstelling 1.1 in 2025

Aandeel van uitgaven in 2025 voor doelstelling vanuit kwaliteitsagenda-middelen	Aantal instellingen
Minder dan 20%	0 (0%)
20-40%	0 (0%)
40-60%	3 (6%)
60-80%	9 (18%)
80-100%	0 (0%)
100%	36 (71%)
Geen inzet op doelstelling in 2025	3 (6%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

2.2 Ontwikkeling genomen maatregelen

Deze paragraaf gaat in op de genomen maatregelen van mbo-instellingen op doelstelling 1.1. Tabel 2.3 geeft een overzicht van de activiteiten die instellingen hebben genomen om de gelijkwaardige behandeling van mbo studenten te vergroten.

Bijna alle instellingen (90%) geven aan activiteiten te ondernemen voor het gelijkwaardig positioneren van het mbo en de mbo-studenten. Daarnaast zetten veel instellingen (80%) in op het creëren van een infrastructuur om studenteninitiatieven, zoals studieverenigingen, te ondersteunen en begeleiden. Een net iets kleiner deel (78%) maakt afspraken met gemeenten en andere relevante partijen om mogelijk te maken dat studenten kunnen participeren in het studentenleven, met aandacht voor introductieweken en studentensport. Als laatste geeft iets minder dan de helft van de instellingen (47%) aan een fysieke studentenkaart te introduceren. Dit is een lager percentage dan in het vorige rapport. Instellingen lichten dit niet verder toe; een mogelijke verklaring hiervoor is dat een deel van de instellingen deze kaart inmiddels heeft gerealiseerd (in de vraagstelling is expliciet gevraagd om het *introduceren*) en daarom niet meer als maatregel opvoert. Ook kan het zijn dat instellingen dit bewust niet meer doen: in de toelichtingen is hier geen duidelijk patroon in zichtbaar; één instelling geeft wel aan dat men, in overleg met de studentenraad, concludeerde dat de studentenpas te weinig opleverde.

Iets meer dan de helft van de instellingen (53%) geeft aan andere activiteiten te verrichten binnen doelstelling 1.1. Daarbij noemt een groot deel van de instellingen internationalisering als activiteit. hierbij gaat het om het beschikbaar stellen van verschillende mogelijkheden om internationale ervaringen op te doen voor (alle) studenten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan stages, of excursies. Ook wordt medezeggenschap benoemd. Sommige instellingen geven meer inspraak aan de medezeggenschap of studentenraad, andere instellingen geven aan dat ze studentambassadeurs inzetten bij de gemeente of binnen de instelling.

Tabel 2.3 Genomen activiteiten

Activiteit	
Gelijkwaardig positioneren van het mbo en de mbo-studenten	46 (90%)
Creëren van een infrastructuur om studenteninitiatieven, zoals studieverenigingen, te ondersteunen en begeleiden	41 (80%)
Afspraken maken met gemeenten en andere relevante partijen om mogelijk te maken dat studenten kunnen participeren in het studentenleven, met aandacht voor introductieweken en studentensport	40 (78%)
Andere activiteit(en)	27 (53%)
Een fysieke studentenkaart introduceren	24 (47%)

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Uit een analyse van de jaarverslagen van de verschillende instellingen blijkt daarnaast dat instellingen bijvoorbeeld aansluiten bij lokale of regionale actieplannen met het oog op onder andere introductie-festivals, sportkaarten en mbo-studentambassadeurs. Ook worden gunstige factoren benoemd; factoren die de instellingen als bevorderend ervaren. Hierbij gaat het onder andere om samenwerkingen met gemeenten en hbo- en wo-instellingen in de regio. De zichtbaarheid en waardering wordt hiermee vergroot en het versterkt de onderhandelingspositie van de studenten op het mbo. Als laatste wordt de betrokkenheid van studenten zelf bij het tot stand komen van beleid als positief beoordeeld.

Instellingen noemen in de jaarverslagen ook belemmerende factoren; factoren waar de instellingen tegenaan lopen. Als laatste wordt ook het budget benoemd; als (subsidie)middelen afnemen, kiezen sommige instellingen ervoor om minder in te zetten op deze doelstelling.

Meest effectieve maatregelen

Instellingen is gevraagd aan te geven welke maatregelen zij het meest effectief achten voor het realiseren van een gelijkwaardige positie van mbo-studenten en het versterken van hun deelname aan het studentenleven. Veel instellingen noemen hierbij meerdere maatregelen. De antwoorden laten een duidelijk beeld zien van welke typen maatregelen volgens instellingen het meeste effect hebben.

- Gelijkwaardig positioneren van het mbo en mbo-studenten (circa 26 instellingen). Dit is veruit de meest genoemde maatregel. Instellingen verwijzen hierbij onder meer naar het versterken van de zichtbaarheid en waardering van mbo-studenten, deelname aan gezamenlijke introductieactiviteiten met hbo-studenten, campagnes gericht op de positie van het mbo en samenwerking met gemeenten en andere partijen om mbo-studenten nadrukkelijker onderdeel te maken van het bredere studentenleven. Verschillende instellingen geven aan dat juist deze activiteiten bijdragen aan een grotere maatschappelijke erkenning van mbo-studenten.

- Samenwerking met gemeenten en andere partners om deelname aan het studentenleven mogelijk te maken (circa 17 instellingen). Veel instellingen noemen afspraken met gemeenten, studentensteden, sportorganisaties en andere regionale partners als effectief. Het gaat bijvoorbeeld om deelname aan introductieweken, toegang tot studentensport, aansluiting bij studentenverenigingen en activiteiten die mbo-studenten een volwaardige plek geven binnen het lokale studentenleven. Deze regionale samenwerking wordt vaak genoemd in combinatie met het streven naar een gelijkwaardige positionering van mbo-studenten.
- Creëren van een infrastructuur voor studenteninitiatieven en studentenparticipatie (circa 14 instellingen). Een groot aantal instellingen ziet effect in het ondersteunen en begeleiden van studenteninitiatieven. Daarbij worden studieverenigingen, studentencommunities, studentenraden, campusactiviteiten en andere door studenten georganiseerde activiteiten genoemd. Instellingen benadrukken dat een structurele infrastructuur studenten meer ruimte geeft om actief bij te dragen aan hun opleiding en studentenleven.
- Internationalisering (circa 11 instellingen). Regelmatig wordt ook internationalisering genoemd als effectieve maatregel. Instellingen verwijzen hierbij naar buitenlandse stages, Erasmus+-activiteiten, internationale uitwisselingen en andere internationale leerervaringen. Daarbij wordt vaak benadrukt dat deze activiteiten bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling, zelfvertrouwen, burgerschapsvorming en gelijke kansen voor studenten.

Aanvullend worden nog enkele andere typen maatregelen genoemd:

- Studentenraad, medezeggenschap en vormen van studentenvertegenwoordiging (circa 6 instellingen): bijvoorbeeld professionalisering van studentenraden, trainingen voor studentvertegenwoordigers en nieuwe vormen van medezeggenschap.
- Studentensport, studentenverenigingen en introductieactiviteiten (circa 5 instellingen): sommige instellingen benoemen deze voorzieningen expliciet als afzonderlijke succesfactor.
- Overige instellingsspecifieke maatregelen: zoals onderzoek naar ervaringen van studenten, ondersteuning vanuit een inclusieve onderwijsaanpak of verruiming van het onderwijsaanbod.

2.3 Ontwikkeling indicatoren

Voor deze doelstelling zijn geen verplichte indicatoren vastgesteld. Enkele instellingen hebben in hun kwaliteitsagenda's en voortgangsrapportages wel eigen indicatoren geformuleerd. Zo monitoren sommige instellingen bijvoorbeeld het aandeel studenten dat deelneemt aan internationale activiteiten of het aantal tweetalige opleidingen. Op landelijk niveau zijn hierover geen gegevens beschikbaar. De JOB-monitor biedt echter wel aanknopingspunten om relevante ontwikkelingen in beeld te brengen. Sinds 2024 zijn studenten hierin gevraagd of zij zich student voelen, en zij door anderen gezien worden als student[8].

8 In 2024 zijn studenten ook gevraagd naar of zij bekend zijn met het starten van een studievereniging, 14% gaf toen aan hier bekend mee te zijn. Deze vraag is niet herhaald.

Figuur 2.1 laat zien dat het percentage studenten dat zich evenveel student voelt als iemand op het hbo of wo de afgelopen jaren toeneemt. In 2025-2026 geeft ongeveer 39 procent van de studenten aan zich student te voelen, ten opzichte van 33 procent in 2023-2024.

Figuur 2.1 Percentage studenten dat zich student voelt, naar jaar

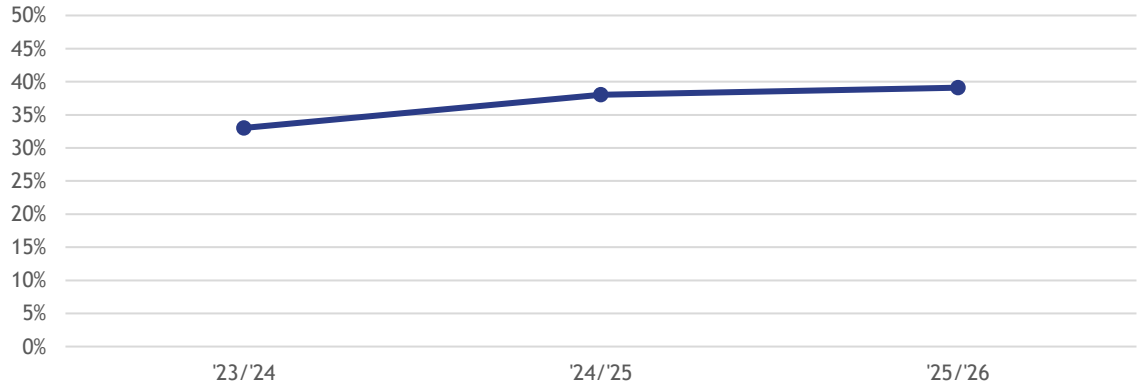

Bron: Job-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Daarnaast is in de JOB-monitor ook gevraagd in hoeverre mbo-studenten denken dat anderen mbo'ers net zoveel als student zien. Figuur 2.2 laat zien dat ook hier sprake is van een toename tussen 2023-2024 en 2024-2025, al blijft deze gelijk tussen 2024-2025 en 2025-2026. Het valt op dat niveau-4 studenten dit het minst positief beoordelen van alle niveaugroepen.

Figuur 2.2 Percentage studenten dat zich door anderen als student gezien wordt

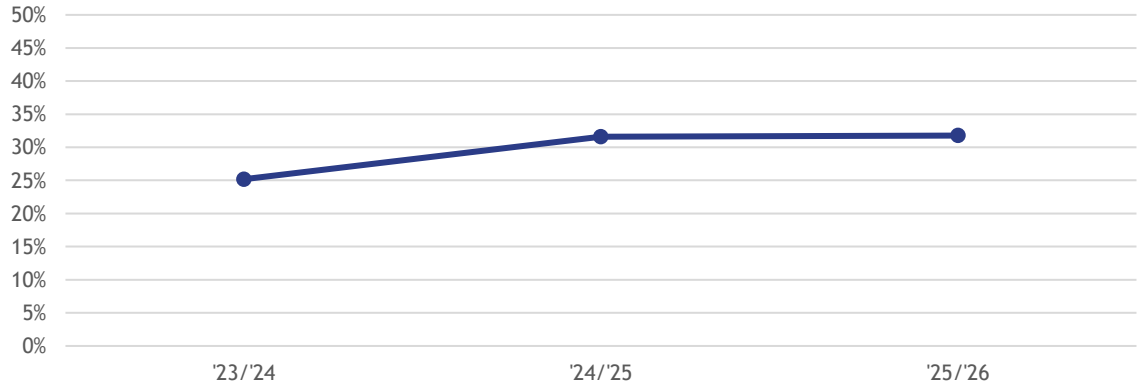

Bron: Job-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Er is op dit moment geen verdere voortgangsdata beschikbaar met betrekking tot doelstelling 1.1.

2.4 Reflectie

Voor deze doelstelling zijn geen verplichte indicatoren vastgesteld. Hoewel sommige instellingen wel eigen indicatoren hebben geformuleerd, is het lastig om hier over de gehele sector uitspraken over te doen. Wel is zichtbaar dat instellingen substantieel hebben geïnvesteerd in dit thema. In 2024 en 2025 is 54,2 procent van het voor deze doelstelling begrote budget gerealiseerd. Het merendeel van de instellingen financierde de activiteiten volledig vanuit kwaliteitsagenda-middelen: 36 van de 51 instellingen (71%) bekostigden de doelstelling voor honderd procent uit deze middelen.

De activiteiten die instellingen binnen deze doelstelling uitvoeren laten een consistent beeld zien. Vrijwel alle instellingen zetten in op het versterken van de positie van mbo-studenten en hun deelname aan het studentenleven. Zo geeft negentig procent van de instellingen aan activiteiten uit te voeren gericht op het gelijkwaardig positioneren van het mbo en de mbo-studenten. Daarnaast richt tachtig procent zich op het ondersteunen van studenteninitiatieven, bijvoorbeeld via studieverenigingen, studentencommunities of studentenraden. Ook werkt 78 procent van de instellingen samen met gemeenten en andere regionale partners om deelname van mbo-studenten aan het studentenleven mogelijk te maken, bijvoorbeeld via introductieweken, studentensport en studentenverenigingen. Verder heeft 47 procent van de instellingen een fysieke studentenkaart geïntroduceerd. Ruim de helft (53%) noemt daarnaast nog andere activiteiten binnen deze doelstelling. Uit de toelichtingen van instellingen blijkt dat met name maatregelen gericht op gelijkwaardige positionering van mbo-studenten, deelname aan het studentenleven en studentenparticipatie als effectief worden ervaren. Hoewel het ontbreken van uniforme indicatoren het lastig maakt om harde conclusies te trekken over de gerealiseerde effecten, geven instellingen aan dat deze maatregelen bijdragen aan een sterkere positie van mbo-studenten. Hoewel er geen causale relaties kunnen worden gelegd met de door instellingen genoemde maatregelen, laat het sectorbeeld een positief beeld zien, namelijk dat, op basis van gegevens uit de JOB-monitor, mbo-studenten zichzelf in de loop de jaren steeds vaker net zoveel student voelen als ze zich vergelijken met studenten op een hbo of universiteit.

3. Doelstelling 1.2: Welzijn, veiligheid en toegankelijkheid vergroten

De tweede doelstelling van de Werkagenda is gericht op het bevorderen van het welzijn van studenten, het versterken van hun veiligheid binnen de school en op leerbedrijven, en het verbeteren van de toegankelijkheid van het mbo voor studenten met een ondersteuningsbehoefte. Daarmee wordt bijgedragen aan het uiteindelijke doel van een meer inclusief mbo.

In de Regeling kwaliteitsafspraken mbo worden verschillende, niet-verplichte, maatregelen genoemd waarmee mbo-instellingen aan deze doelstelling kunnen bijdragen:

- het uitbreiden van het sociaal veiligheidsplan;
- het versterken van aandacht, kennis en deskundigheid binnen de ondersteuningsstructuur rond (dreigende) depressieve of suïcidale gedachten en vroegtijdig schoolverlaten;
- het aansluiten bij de bestaande integrale aanpak Gezonde School en de programma's Welbevinden op School en Helder op School;
- het inzetten op de vier thema's van de Verbeteragenda passend onderwijs.

De voortgang op deze doelstelling wordt gemonitord aan de hand van drie indicatoren:

- Het aandeel studenten dat aangeeft een slechte mentale gezondheid te ervaren;
- Het aandeel studenten dat zich veilig voelt op school en tijdens de stage of leerwerkplek;
- Het aandeel studenten met een ondersteuningsbehoefte dat de beschikbare hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school als goed beoordeelt.

Belangrijkste uitkomsten voortgangsrapport 2025

De rapportage over 2025 laat zien dat de mentale gezondheid en het veiligheidsgevoel van mbo-studenten verder zijn verbeterd. Ongeveer 11% van de studenten ervaart een (zeer) slechte mentale gezondheid. Daarmee ligt dit aandeel onder de streefwaarde van 15,3%9 die de sector voor 2027 heeft gesteld. Driekwart van de instellingen met bruikbare streefwaarden (30 van de 40) heeft deze al bereikt. Het aandeel studenten dat zich veilig voelt steeg met ongeveer 3 procentpunt, al is het beeld op instellingsniveau wisselender: zeven van de 26 instellingen bereikten hun streefwaarde, elf boeken vooruitgang en bij acht nam het veiligheidsgevoel af. De verbeteringen hangen niet samen met hogere bestedingen, ambitieuzere streefwaarden of de door instellingen ingeschatte effectiviteit van hun maatregelen.

9 In de vorige rapportage is de streefwaarde van de sector voor mentale gezondheid berekend als ongewogen gemiddelde van de streefwaarden van instellingen (15,3%). In deze rapportage is de streefwaarde gewogen naar instellingsgrootte, wat uitkomt op 13,6 procent.

De meeste instellingen besteedden tussen 20 en 30% van de begrote middelen voor doelstelling 1.2, met uitschieters naar beneden (acht instellingen onder 20%) en naar boven (vier instellingen 40% of meer). Vrijwel alle maatregelen uit de Regeling Werkagenda worden door een grote meerderheid van de instellingen uitgevoerd, en een ruime meerderheid ligt naar eigen zeggen op schema of loopt voor. Bijna de helft (46%) vindt de maatregelen (heel) effectief, ruim een derde vindt dat dit per activiteit verschilt. Als aandachtspunten voor de komende jaren noemen instellingen systematisch meten, volledige professionalisering van de mentorrol en meer veiligheid op stage- en leerwerkplekken.

3.1 Financiële besteding

In totaal is in de periode 2024 en 2025 €141,6 miljoen besteed aan doelstelling 1.2. Ten opzichte van de totale bestedingen voor de prioriteit Kansengelijkheid (€ 612 mln. euro in periode 2024-2025) is dit 23,1 procent. Ten opzichte van het begrote bedrag voor doelstelling 1.2 (voor de periode t/m 2027) is dit 54,3 procent.

Tabel 3.1 laat de verdeling zien van de financiële besteding door instellingen in 2024 en 2025 aan doelstelling 1.2, afgezet tegen het begrote (totaal)bedrag voor deze doelstelling. Met een periode van 2024-2027 zitten we qua tijd halverwege deze periode. Een bestedingsritme van 50%, na 2024 en 2025, sluit hier dus bij aan. Voor het merendeel van de instellingen ligt dit ook rond de 50 procent: Iets meer dan twee vijfde van de instellingen (41%, 21 instellingen) heeft tussen de vijftig en zestig procent besteed. Tien instellingen (20%) kwamen uit op een besteding tussen de veertig en vijftig procent. Een kwart van de instellingen (13 instellingen) heeft meer besteed: zestig procent of meer. Zeven instellingen (14%) hebben juist minder dan veertig procent van het begrote bedrag besteed.

Tabel 3.1 Uitgegeven bedragen in periode 2024 en 2025 t.o.v. begroting voor doelstelling 1.2

Aandeel van uitgaven in 2024 en 2025 voor doelstelling t.o.v. begroting	Aantal instellingen
Minder dan 40%	7 (14%)
40-50%	10 (20%)
50-60%	21 (41%)
60% of meer	13 (25%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Tabel 3.2 laat zien welk aandeel van het in 2025 bestede bedrag aan doelstelling 1.2 instellingen hebben gefinancierd vanuit kwaliteitsagenda-middelen. Het merendeel van de instellingen financierde de doelstelling volledig (100%) vanuit deze middelen: dit gold voor 34 van de 51 instellingen (67%). Vijf instellingen (10%) financierden tussen de tachtig en honderd procent van hun besteding vanuit deze middelen, en acht instellingen (16%) tussen de zestig en tachtig procent. Zo'n acht procent (4 instellingen) heeft tussen de twintig en zestig procent besteed. Geen enkele instelling heeft minder dan twintig procent besteed aan doelstelling 1.2 vanuit kwaliteitsagenda-middelen.

Tabel 3.2 Uitgegeven bedragen in 2025 vanuit kwaliteitsagenda-middelen t.o.v. totaal uitgegeven bedrag aan doelstelling 1.2 in 2025

Aandeel van uitgaven in '25 voor doelstelling vanuit kwaliteitsagenda-middelen	Aantal instellingen
Minder dan 20%	0 (0%)
20-40%	1 (2%)
40-60%	3 (6%)
60-80%	8 (16%)
80-100%	5 (10%)
100%	34 (67%)
Geen inzet op doelstelling in 2025	0 (0%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

3.2 Ontwikkeling genomen maatregelen

Tabel 3.3 geeft een overzicht van de activiteiten die instellingen hebben genomen om welzijn, veiligheid en toegankelijkheid van en voor studenten te vergroten. Bijna alle instellingen (94%) geven aan met studenten in gesprek te gaan over mentaal welzijn en veiligheid, om deze thema's bespreekbaar te houden. Daarnaast zetten de meeste instellingen (92%) in op de vier thema's uit de verbeteragenda passend onderwijs. Naast aandacht voor mentaal welzijn en veiligheid, werkt een groot deel (86%) aan de ondersteuningsstructuur voor dreigende depressieve of suïcidale gedachten en vsv. Een net iets kleiner deel (82%) is gelijktijdig bezig met het uitbreiden van het sociaal veiligheidsplan, en een kleine zeventig procent sluit aan bij de bestaande integrale aanpak Gezonde School en de programma's Welbevinden op school en Helder op school. Een kwart geeft aan andere activiteiten te verrichten binnen doelstelling 1.2. Daarbij worden ook uitwerkingen genoemd van hoe men ondersteuning en begeleiding van studenten vormgeeft, bijvoorbeeld via expertisecentra voor studenten met ondersteuningsbehoeften of op het gebied van studentenwelzijn. Ook besteden meerdere instellingen aandacht aan de financiële gezondheid van studenten. Belangrijke thema's (bijv. diversiteit, inclusiviteit) krijgen een plek op diverse plekken, zoals in specifieke (beleids)plannen, in jaarkalenders, de begeleidingsstructuur, op studiedagen, bij sociale activiteiten, studentpsychologen, op politiek-bestuurlijke agenda's, in preventieprogramma's in de klas et cetera. Daarnaast is er, zoals ook uit de jaarverslagen naar voren komt, (regionale) samenwerking met diverse partijen in (mbo-)jeugdteams met bijvoorbeeld budgetcoaches, gemeenten, jongerenwerkers, politie, GGD en GGZ op preventie en curatieve psychosociale ondersteuning. Ook wordt onderzoek naar studentenwelzijn via practoraten en landelijke proeftuinen genoemd.

Tabel 3.3 Genomen activiteiten

Activiteit	Aantal
In gesprek gaan met studenten over mentaal welzijn en (integrale) veiligheid om taboe te doorbreken	48 (94%)
Inzet op de vier thema's uit de verbeteragenda passend onderwijs	47 (92%)
Aandacht, kennis en kunde in de ondersteuningsstructuur voor dreigende depressieve- of suïcidale gedachten en vroegtijdig schoolverlaten	44 (86%)
Uitbreiding sociaal veiligheidsplan	42 (82%)
Aansluiten bij de bestaande integrale aanpak Gezonde School en de programma's Welbevinden op school en Helder op school	36 (71%)
Andere activiteit(en)	13 (25%)

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Meest effectieve maatregelen

Instellingen gaven desgevraagd aan welke maatregel(en) ze als effectief beschouwden in het verbeteren van het welzijn, de veiligheid en de toegankelijkheid van het mbo voor studenten; vaak werden meerde maatregelen genoemd door één instelling. De maatregelen die volgens instellingen het effectiefst zijn, hebben vaak te maken met het belang van een integrale benadering, en zijn in te delen in een vijftal typen:

- Versterking van de ondersteuning(structuren) en begeleiding van studenten (zo'n 60% van de instelling noemt dit). Deze instellingen zien vooral profijt van het structureel organiseren en versterken van begeleiding, in plaats inzet op losse projecten. Voorbeeld hiervan zijn de inzet van studentcoaches, zorgcoördinatoren, schoolmaatschappelijk werk en ondersteunings- of expertisecentra. Daarnaast is er aandacht voor vroegsignalering en een betere routing van kwetsbare studenten. Toch maakt men ook nog gebruik van bijvoorbeeld themaweken en campagnes, zo blijkt uit analyse van de jaarverslagen.
- Hieraan gerelateerd worden ook passend onderwijs en inclusieve begeleiding door meerdere instellingen (ca. 30%) genoemd: deze aspecten worden gekoppeld aan het versterken van de onderwijs-begeleidingspraktijk, waarbij ook aandacht is voor professionalisering van docenten.
- Ongeveer de helft van de instellingen ziet dat maatregelen gericht op het in gesprek gaan met studenten over mentaal welzijn en veiligheid effect heeft. Zo kan men problemen tijdig signaleren en zijn studenten een actieve gesprekspartner wiens inbreng meegenomen kan worden (bijv. via panels of de studentenraad). Korte lijnen zijn daarbij helpend, zo blijkt ook uit analyse van jaarverslagen.
- Opname van sociale veiligheid in structureel beleid, zoals een sociaal veiligheidsplan of een integrale (fysiek, sociaal en digitaal) veiligheidsaanpak, is volgens een kwart van de instelling ook erg effectief. Opnemen in structureel beleid zorgt voor, en helpt bij bewustwording over dit thema, het creëren van (nieuwe) sociale normen en maakt het een vast onderdeel van professionalisering van docenten en gesprekken met studenten.
- Het blijkt ook effectief voor instellingen (ca. 20% benoemt dit) om aan te sluiten bij bestaande programma's, zoals de aanpak van Gezonde School en de programma's Welbevinden op school en Helder op school.

Preventieve, structurele inbedding wordt door instellingen als effectiever ervaren dan inzet via incidentele activiteiten. Aandacht voor de professionalisering en (bij)scholing van medewerkers en samenwerking met externe (regionale) partners zijn belangrijke onderdelen hiervan, aldus instellingen. Wel kunnen deze incidentele activiteiten bijdragen aan bewustwording (denk aan de Week tegen Pesten en Paarse Vrijdag), zo blijkt ook uit analyse van de jaarverslagen.

Voortgang op doelstellingen

Instellingen zijn zelf gevraagd naar de voortgang, met betrekking tot het bereiken van de ambities, op de onderstaande indicatoren. In het overzicht in tabel 3.4 zien we dat dit, volgens de instellingen zelf, verschilt voor de verschillende indicatoren. Voor de indicator “mentale gezondheid studenten” geldt dat de meeste instellingen op of voor op schema lopen: ruim tachtig procent geeft dit aan. Voor de indicatoren “studenten veilig bij leerbedrijf” en “studenten veilig op onderwijsinstelling” gaat het om respectievelijk zo’n zeventig en 65 procent. Per indicator konden instellingen desgewenst aangeven waarom ze voor- dan wel achterlopen op schepen; dit werken we onder de tabel uit.

Tabel 3.4 Voortgang op indicatoren doelstelling 1.2 volgens instellingen

Vraag	Veel achter op schema	Enigszins achter op schema	Op schema	Enigszins voor op schema	Veel voor op schema
Mentale gezondheid studenten	1 (2%)	6 (12%)	21 (41%)	5 (10%)	18 (35%)
Studenten veilig bij leerbedrijf*	2 (4%)	12 (24%)	18 (37%)	10 (20%)	7 (14%)
Studenten veilig op onderwijsinstelling	1 (2%)	17 (33%)	23 (45%)	4 (8%)	6 (12%)

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen).
** van twee instellingen ontbreek de voortgang op deze indicator*

Mentale gezondheid studenten

Instellingen die (enigszins) achterlopen op schema (doelstelling bij de indicator), geven vaker aan problemen te hebben met de beschikbaarheid of interpretatie van de gegevens; men beschikt niet over een recente, representatieve meting, of er is geen kwantitatieve doelstelling opgesteld. Instellingen in deze groep zien in sommige gevallen toch een positieve ontwikkeling, maar vinden die niet positief genoeg. In een voorkomend geval is er daadwerkelijk sprake van verminderd welbevinden, wat gekoppeld wordt aan maatschappelijke factoren en multiproblematiek als structurele tekorten en wachtlijsten in derde lijn/GGZ en moeilijke thuissituaties. De school biedt daarvoor overbruggingszorg, maar is daar niet altijd op toegerust, zo blijkt ook uit analyse van de jaarverslagen. Ook noemt één instelling als belemmerende factor dat de afhankelijkheid van tijdelijke (gemeentelijke) subsidies de voortzetting van de ondersteuning onzeker maakt.

Instellingen die op schema liggen, geven diverse toelichtingen voor deze positionering. Sommigen zien duidelijke verbeteringen, die men koppelt aan de eigen aanpak (genoemd zijn vroegsignalering, mentorbegeleiding en zorgondersteuning), anderen zien wel positieve ontwikkelingen, maar kunnen dit niet direct koppelen aan de eigen interventies.

Instellingen die aangeven voor te liggen op schema laten ook gunstigere ontwikkelingen zien op de indicator. Als reden voor deze verbetering noemen instellingen vaak een combinatie van maatregelen: de al vaker genoemde versterkte zorg- en ondersteuningsstructuur, inzet op preventie, betere begeleiding (bijv. door studentcoaches en psychologen) en activiteiten rondom (aandacht voor) welzijn. Er is aandacht voor vroegsignalering, versterking van interne deskundigheid (bijv. trainingen over suïcidepreventie) en samenwerking met zorg- en ketenpartners.

Er zijn ook enkele algemene inzichten onder de instellingen. Zo wordt benoemd dat school niet als enige invloed heeft op het welzijn van studenten: ook ontwikkelingen in de maatschappij dragen hier, zowel positief als negatief, aan bij. Daarnaast zien sommigen dat een hogere geregistreerde problematiek ook (deels) het gevolg zijn van betere signalering en een lagere meldingsdrempel: een (tijdelijke) stijging is dan niet per definitie negatief.

Veiligheidsgevoel studenten op de onderwijsinstelling

Iets meer dan twee derde van de instellingen geeft aan op of voor op schema te lopen, gelet op het ervaren veiligheidsgevoel van studenten binnen de onderwijsinstelling; een derde geeft aan (enigszins) achter te lopen. Een deel van de instellingen die (enigszins) achterlopen op schema, ziet een daling in de ervaren veiligheid ten opzichte van de startwaarde of vorige meting. Veelal voeren de instellingen wel diverse activiteiten uit, maar ervaren studenten (nog) niet het gewenste effect: goed opgezet beleid, zo geven instellingen aan, wordt niet direct ervaren in de klas. Zoals een instelling verwoordt betekent beschikbaarheid van voorzieningen niet automatisch dat studenten hun schoolomgeving direct als veiliger ervaren; hier is blijvende aandacht voor nodig.

Ook hier geldt weer dat er bij instellingen die op schema liggen in sommige gevallen sprake is van een verbetering, en in ander gevallen van behoud van een hoog niveau. Ook hier zien instellingen de positieve uitwerking van structurele aandacht (bijv. in beleidsplannen) versus losse activiteiten, professionalisering van medewerkers (deskundigheidsbevordering op het thema), betere en zichtbare begeleiding en ondersteuning van studenten en bewustwording terug.

Voorlopers zien een hoge stijging of het behalen van hun streefwaarde als indicatie voor het voorlopen op schema. Ook deze groep instellingen ziet met name positief effect door inzet op een brede, structurele aanpak, zoals in voorgaande alinea ook al is toegelicht. Het herzien van gedragscodes, schoolveiligheidsplannen en heldere protocollen voor grensoverschrijdend gedrag zijn voorbeelden hiervan, zo blijkt ook uit analyse van de jaarverslagen.

Uiteraard kunnen er binnen opleidingen of studentgroepen nog verschillen bestaan en aandachtspunten liggen, en spelen ook hier mogelijk externe factoren zoals maatschappelijke onrust en toenemende (mentale) druk (waarbij ook criminele beïnvloeding en ondermijning worden genoemd in jaarverslagen) een rol. Ook voor deze indicator vermoeden instellingen dat toenemende bewustwording ook tijdelijk scores kan drukken.

Veiligheidsgevoel studenten bij het leerbedrijf

Ruim zeventig procent van de instellingen loopt op of voor op schema met het oog op de gestelde doelen voor veilig(heidsgevoel) bij het leerbedrijf; zo'n dertig procent loopt (enigszins) achter op schema.

Instellingen die achterblijven op hun schema, zien vaak een lichte daling in de indicator, terwijl het veiligheidsgevoel in de praktijk eigenlijk nog steeds hoog is. Ook is er een instelling die een sterk herstel ziet, maar nog niet op hun streefwaarde zit. De daling op de indicator wordt volgens instellingen ook veroorzaakt door toegenomen aandacht voor sociale veiligheid: zo zijn meldpunten voor stagemisstanden extra onder de aandacht gebracht en zijn studenten mogelijk kritischer geworden. Een daling van het ervaren veiligheidsgevoel, zo geeft een aantal instellingen aan, kan (deels) een effect zijn van betere bewustwording en signalering, en hoeft dus niet één-op-één een verslechtering van de feitelijke veiligheid te betekenen.

Niet alle instellingen die aangeven op schema te lopen, zien een verbetering: sommigen geven aan dat het al hoge veiligheidsgevoel behouden is. Instellingen geven aan dat er binnenshuis verschillen zijn tussen bijvoorbeeld bol en bbl (verbetering bij bbl, bijv. toegeschreven aan centraal BPV-bureau), niveau, en ook naar verschillende leerbedrijven (waar men een gedeelde verantwoordelijkheid mee heeft).

Voorlopers hebben dan wel hun ambitie/streefwaarde behaald, of zien een duidelijke verbetering in hun cijfers. Deze verbeteringen worden vaak gekoppeld aan de eigen aanpak, bijvoorbeeld een verbeterde bpv-begeleiding; betere voorbereiding op bpv, intensievere begeleiding op de werkplek, meer contactmomenten tussen school en student, professionalisering van stagebegeleiders en ondersteuning van leerbedrijven worden genoemd. Daarnaast helpt het dat er in zijn algemeenheid meer aandacht is voor sociale veiligheid en stagediscriminatie (bijv. ook via het Stagepact).

Uit analyse van de jaarverslagen halen we ook informatie op over welke activiteiten instellingen ondernemen met het oog op de ondersteuning en begeleiding van studenten met een ondersteuningsbehoefte, en wat zij daarin als effectief beoordelen. Ook hierin zien we dat er wordt ingezet op een gedegen ondersteuningsstructuur, uitvoering met lopende programma's (bijv. Verbeteragenda passend onderwijs mbo en ondersteuning via het mbo-studentenfonds) en deskundigheidsbevordering die zorgt voor tijdige herkenning van ondersteuningsbehoeften (bijv. het trainen van studieloopbaanbegeleiders): inzet op deze wijze wordt ook als effectief ervaren. Belemmeringen die instellingen ervaren liggen volgens de instellingen met name op het gebied van beperkte beschikbare middelen, wijziging in de financiering (bijv. het wegvallen van subsidies voor studentpsychologen) in combinatie met groei in de groep studenten met een ondersteuningsbehoefte. Hierdoor ontstaat spanning tussen ambities en capaciteit.

Instellingen zijn ook gevraagd waarom ze activiteiten eventueel anders hebben uitgevoerd dan voorzien. De beschreven activiteiten hierin komen overeen met de beschreven overige activiteiten (zoals ook weergegeven in tabel 3.3). Eén instelling benoemt nog specifiek verbeteracties te hebben doorgevoerd naar aanleiding van resultaten uit de JOB-Monitor.

Merkbare effecten van inzet

De ontwikkeling van de indicatoren onder doelstelling 1.2, worden in paragraaf 3.3 uitgewerkt. Aan instellingen is gevraagd op welke manier zij merken dat hun inzet resultaat heeft. Daaruit blijkt dat instellingen op verschillende manieren effecten zien.

Veel instellingen zien *verbetering* in de *meetbare uitkomsten en indicatoren*, bijvoorbeeld bij scores uit de JOB-Monitor, een daling van uitval/vsv en betere studievoortgang, een hogere veiligheidsbeleving et cetera. Daarnaast krijgen ze *positieve signalen uit ervaringen en feedback van studenten zelf*; studenten geven aan zich veiliger te voelen en zijn tevredener over begeleiding, zo blijkt bijvoorbeeld uit studentenpanels en tevredenheidsonderzoeken. Ook bemerkt een groot deel van de instellingen dat de *ondersteuningsstructuur en de interne organisatie verbeteren*; ondersteuning is beter en samenhangender georganiseerd, zichtbaarder en beter geborgd. Een deel van de instellingen ziet dan ook dat het *bereik en gebruik van de ondersteuning en preventieve activiteiten gegroeid* is. Daarnaast geldt voor een deel van de instellingen dat men *sneller kan signaleren en opvolgen*, en is de *samenwerking met andere partners* (binnen instellingen, maar ook met externe partners zoals de GGD en gemeenten) verbeterd. Verder speelt het bemerken van een *grotere bewustwording* rondom thema's als welzijn en veiligheid en het verminderen van het taboe hierop mee. Dit geldt ook voor medewerkers, die bovendien een *professionaliseringsslag* doormaken op deze thema's: zij hebben meer kennis, vaardigheden en handelingsbekwaamheid op deze gebieden. Een toe- of afname van aantallen meldingen is voor instellingen niet altijd goed te duiden: het kan wijzen op een toegenomen probleem, maar ook op een groter vertrouwen in een succesvolle afhandeling, minder taboe en meer bekendheid van de juiste weg.

3.3 Ontwikkeling indicatoren

3.3.1 Sectorbeeld

Studenten met laag welzijn

Figuur 3.1 laat zien dat het aandeel studenten met een (zeer) slechte mentale gezondheid de afgelopen jaren is afgenomen. In 2025-2026 geeft ongeveer negen procent van de studenten aan een (zeer) slechte mentale gezondheid te ervaren, ten opzichte van elf procent in 2024-2025. Dit percentage ligt al onder de (gewogen) streefwaarde van 13,6 procent die de mbo-sector voor 2027 heeft gesteld. Sterker nog, deze streefwaarde is reeds behaald in 2023-2024.

Figuur 3.1 Het aandeel mbo-studenten met een (zeer) slechte mentale gezondheid, naar jaar

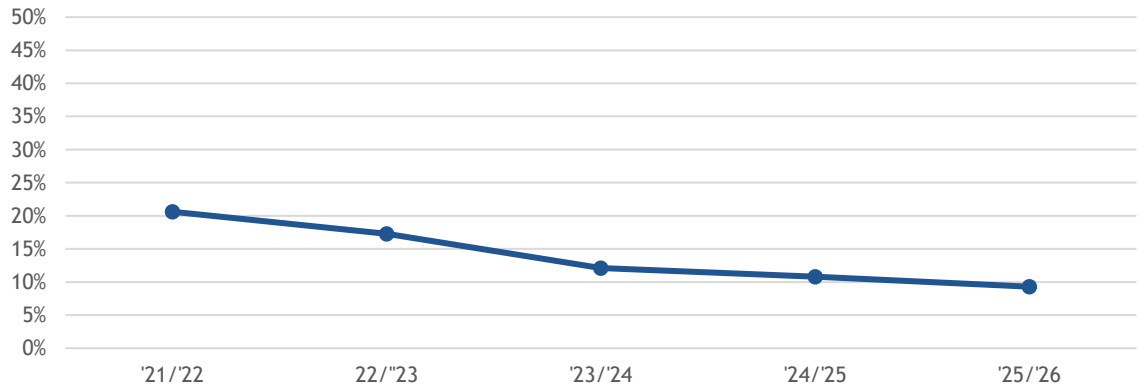

Bron: NPO-peiling/Job-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Binnen de totale groep mbo-studenten zijn er ook verschillen in welzijn tussen verschillende groepen studenten. Zo is het aandeel met een slecht welzijn iets groter onder bol-studenten dan bbl-studenten, maar dit verschil is over de jaren heen afgenomen (van 9 pp. in 2021-2022 naar 3 pp. verschil in 2025-2026). Ook zijn er verschillen waarneembaar tussen de verschillende mbo-niveaus. Onder alle mbo-niveaus is er sprake van een afname in het aandeel studenten dat een slechte mentale gezondheid rapporteert, behalve bij studenten op entreeniveau. Onder deze groep studenten schommelt het aandeel door de jaren heen: na een sterke daling tot zes procent in 2024, is het aandeel in de jaren daarna weer opgelopen naar twaalf procent in 2026. Ten opzichte van de startwaarde in 2022 (26 procent) is nog altijd sprake van een duidelijke afname. Vrouwelijke studenten rapporteren in alle jaren vaker een slechte mentale gezondheid dan mannelijke studenten: in 2026 gaat het om elf procent van de vrouwelijke studenten, tegenover acht procent van de mannelijke studenten. Bij beide groepen is het aandeel sinds 2022 wel duidelijk gedaald, van 22 naar elf procent bij vrouwen en van negentien naar acht procent bij mannen. Studenten met een ondersteuningsbehoefte rapporteren in 2026 vaker een slecht welzijn dan studenten zonder

ondersteuningsbehoefte: zeventien procent tegenover vijf procent.[10] Tot slot is in 2025-2026 bij alle instellingstypen sprake van een lichte afname in het aandeel studenten met een slechte mentale gezondheid ten opzichte van 2025. Studenten op ROC's rapporteren, ongeacht de grootte van de instelling, minder vaak een laag welzijn dan studenten op beroepscolleges[11]. Dit verschil valt wel weg, wanneer we controleren voor andere kenmerken (leerweg, niveau, geslacht, het hebben van een ondersteuningsbehoefte en opleidingsdomein): er zijn dus verschillen tussen verschillende type instellingen, maar deze kunnen worden verklaard door de hiermee samenhangende verschillen in studentenpopulaties.

Veiligheid op school

In figuur 3.2 zien we dat ruim tachtig procent van de mbo-studenten zich veilig voelt op school. Dat is één procentpunt minder van vorig jaar.[12] Dit aandeel schommelde de afgelopen jaren tussen de 79 en 82 procent. Entreestudenten geven iets minder vaak aan zich veilig te voelen op school, studenten op niveau 4 juist het vaakst (resp. 78 en 82%, niet in de figuur). We zien dat een iets groter deel van de mannelijke studenten zich veilig voelt op school, in vergelijking met hun vrouwelijke medestudenten (resp. 83 en 78%). Studenten met een ondersteuningsbehoefte voelen zich minder vaak veilig op school, dan studenten zonder ondersteuningsbehoefte: 77 versus 85 procent. Op kleine beroepscolleges geeft de grootste groep studenten aan zich veilig te voelen op school (85%), gevolgd door grote beroepscolleges (83%). Op ROC's is dit aandeel kleiner, voor kleine, middelgrote en grote ROC's is dit respectievelijk 80, 81 en 80 procent.

Figuur 3.2 Percentage studenten dat zich veilig voelt op de instelling

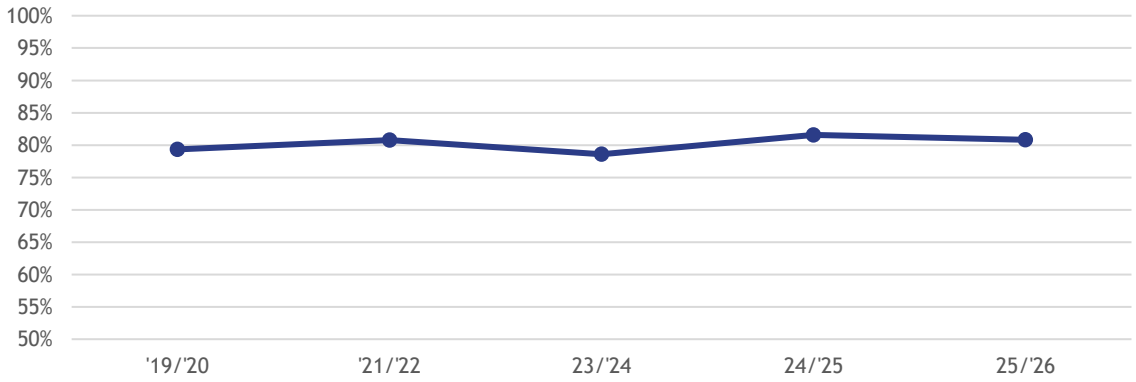

Bron: Job-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

10 Dit hangt deels, maar niet volledig met andere kenmerken: Ook in een multivariate analyse zien we een duidelijk verschil wat betreft welzijn, tussen studenten met en zonder ondersteuningsbehoefte.

11 Uit het vorige rapport weten we dat dit verschil deels samen hangt met verschillen in de studierichting: studenten in de sectorkamer creatieve industrie en ICT zitten vaker op beroepscolleges en rapporteren vaker een slechtere mentale gezondheid dan studenten in andere opleidingsrichtingen.

12 In 2024/2025 deden minder instellingen mee aan de JOB-monitor: ook voor enkel de instellingen die in 2024/2025 aan de JOB-monitor deelnamen, is een lichte daling zichtbaar in 2025/2026 (resp. 81,6 en 80,8%).

Veiligheid op stage en leerwerkplek

In 2026 geven net iets minder studenten aan dat ze zich veilig voelen op hun stage (voor bol-studenten) en/of leerwerkplek (voor bbl-studenten): dat is één procentpunt minder dan in het voorgaande jaar en ligt daarmee op 86 procent (figuur 3.3). We zien geen verschillen in deze afname gelet op mbo-niveau of leerweg (niet in de figuur). Entreestudenten geven net het minst vaak aan (84%) zich veilig te voelen op hun stage of leerwerkplek; studenten op niveau 3 het vaakst (87%). Mannelijke studenten voelen zich (nog steeds) vaker veilig op hun stage of leerwerkplek dan vrouwen (resp. 89 vs. 82%), en ook op dit thema zien we dat studenten zonder ondersteuningsbehoefte zich vaker (89%) veilig voelen, dan studenten met een ondersteuningsbehoefte (83%). Er zijn op dit thema weinig verschillen naar instellingstype; de aantallen schommelen tussen de 85 en 87 procent.

Figuur 3.3: Percentage studenten dat zich veilig voelt op de stage/leerwerkplek

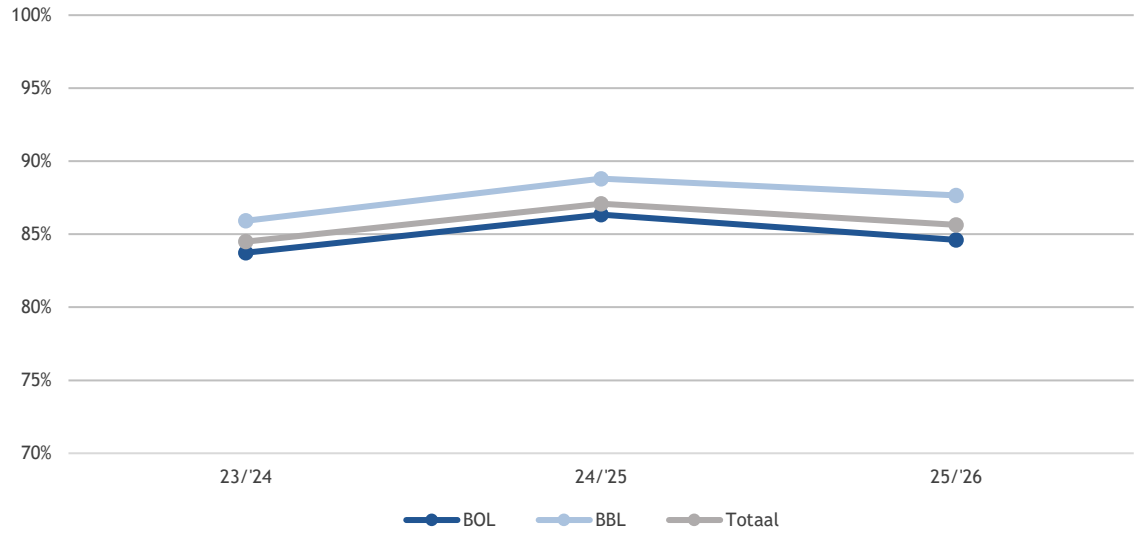

Bron: Job-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Tevredenheid over hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding

We zien dat het percentage studenten dat tevreden is over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding voor ondersteuningsbehoeften op school iets toeneemt van 37 procent in 2023 tot 44 procent in 2026. Bij studenten op niveau 4 zien we in 2026 de grootste stijging in percentage studenten ten opzichte van 2025 (met 8 pp., niet in figuur). Ook in vergelijking met 2024, zien we met name een toename in percentage tevreden studenten op niveau 3 en 4. Mannelijke mbo'ers zijn vaker tevreden over de geboden hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding, dan hun vrouwelijke medestudenten (resp. 48 vs. 40%).

Figuur 3.4: Percentage studenten dat tevreden is over hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school

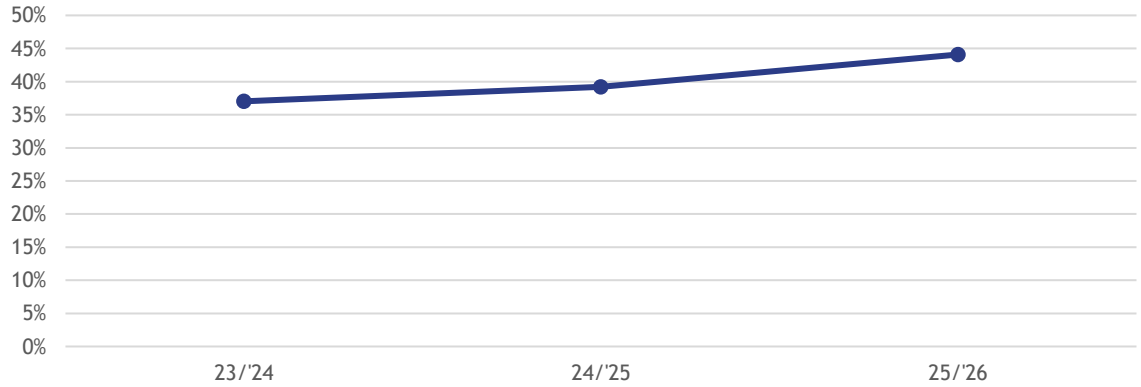

Bron: Job-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

3.3.2 Ontwikkelingen bij instellingen

Studenten met laag welzijn

Ook gemiddeld over de instellingen is de dalende trend zichtbaar voor studenten met een laag mentaal welzijn (figuur 3.5; het groene vlak is de minimale en maximale waarde). Voor deze indicator betekent een dalende trend een positieve ontwikkeling; het duidt op een afname van het aandeel studenten met een laag welzijn. Het aandeel nam af van gemiddeld 11 procent in 2024-2025 naar 9 procent in 2025-2026, waarmee de gemiddelde streefwaarde van 13 procent reeds is behaald.

Figuur 3.5 Ontwikkeling instellingsmiddelde (gewogen), voor percentage studenten met laag welzijn

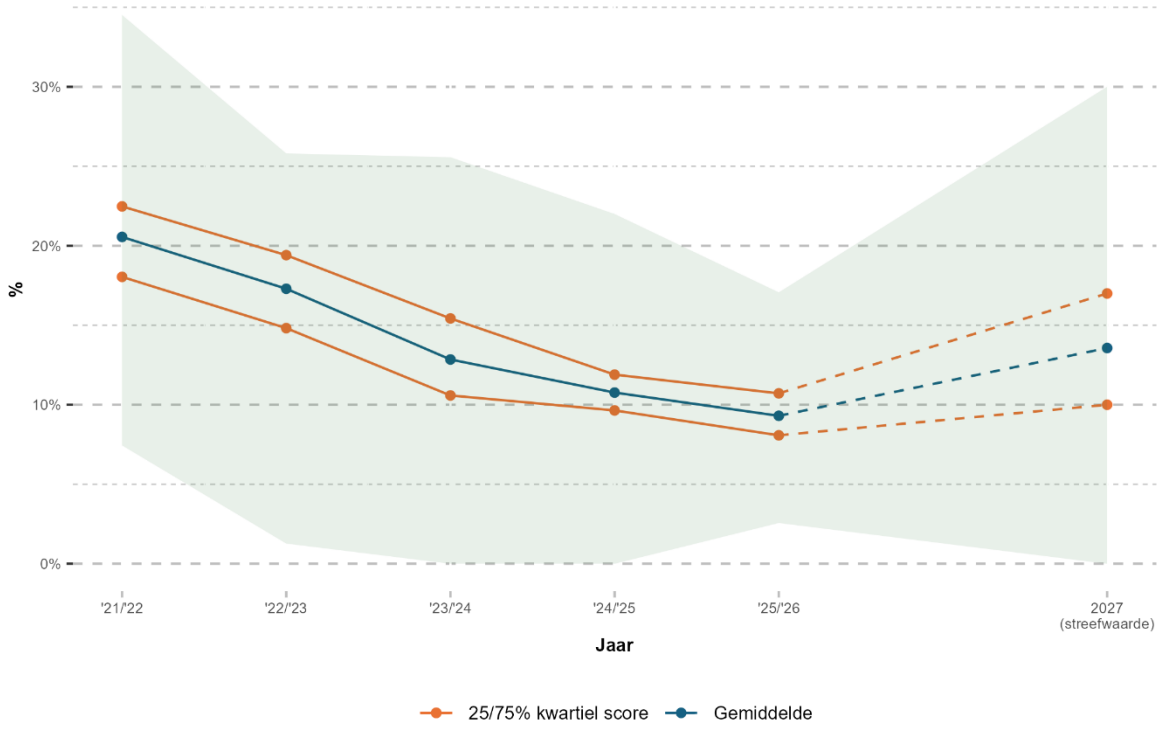

Bron: JOB-Monitor/NPO-peiling (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Als we kijken naar de ontwikkeling per instelling (figuur 3.6), zien we dat voor 24 van de 41[13] instellingen geldt dat zij hun streefwaarde al hebben bereikt. Voor negentien van de 41 instellingen geldt dat hun huidige waarde niet bekend is; voor hen is nog niet vast te stellen of zij hun streefwaarde al dan niet hebben behaald. Drie van de 41 instellingen laten een afname zien, maar hebben hun streefwaarde nog niet bereikt. Slechts bij één instelling is sprake van een kleine toename in het aandeel studenten met een slecht welzijn (rode lijn). Voor instellingen de instellingen waar de gegevens bekend van zijn, is over de gehele linie zichtbaar dat de afname zich

13 Voor 10 instellingen zijn geen streefwaarden op deze indicator bekend.

voordoet bij zowel instellingen met relatief gunstigere als bij instellingen met een minder gunstigere uitgangspositie (dus een hogere startwaarde). Er is sprake van een significante samenhang tussen de startwaarde en de verschilscore (het verschil tussen de start- en huidige waarde): instellingen die relatief meer achterlopen (c.q. een hogere startwaarde) gemiddeld genomen grotere afnames laten zien in het aandeel studenten met een laag welzijn.

Figuur 3.6 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten met laag welzijn

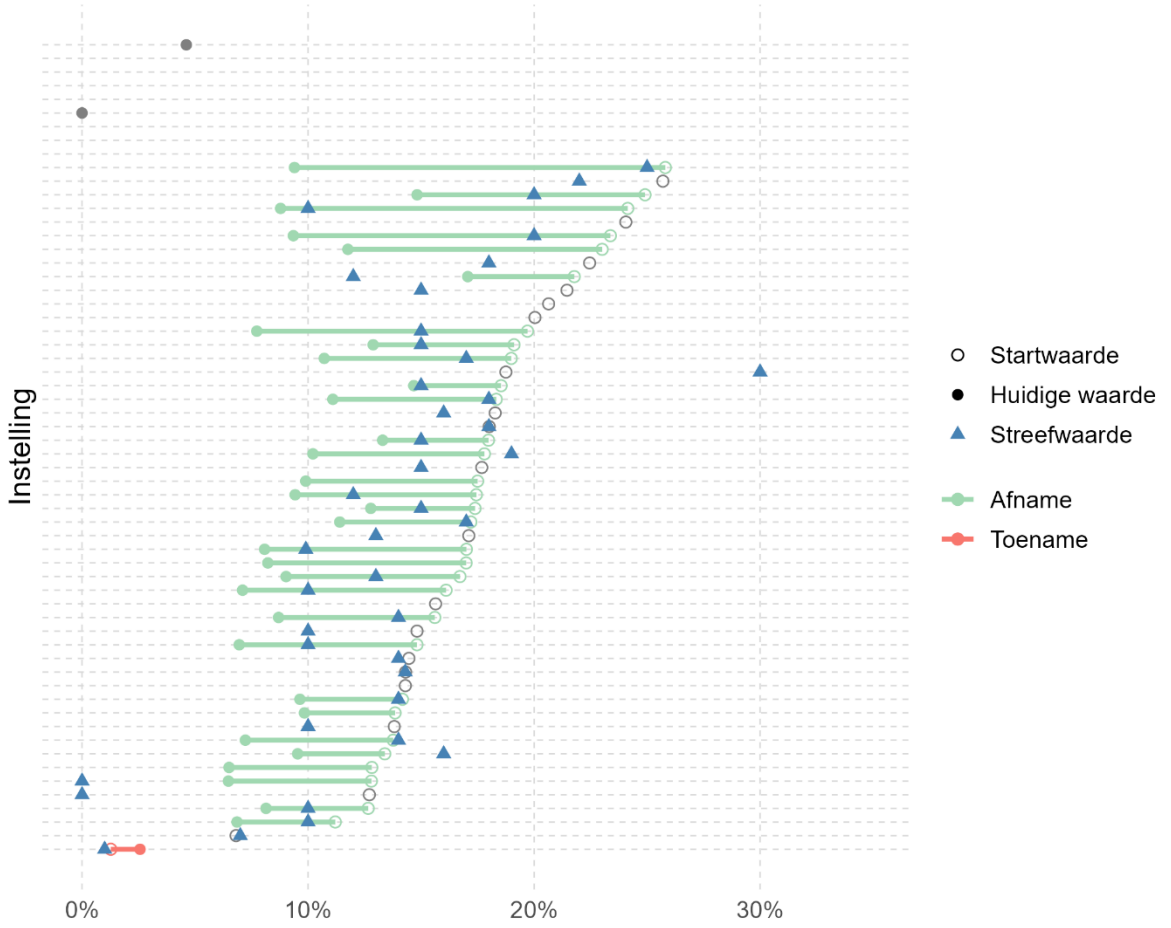

Bron: JOB-Monitor/NPO-peiling (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 3.7 laat per groep instellingen de gemiddelde start- huidige en streefwaarde zien. Instellingen zijn hiervoor ingedeeld in vier groepen: (1) instellingen die hun streefwaarde hebben behaald, (2) instellingen die dit nog niet hebben gedaan, (3) instellingen waarvan de huidige waarde onbekend is, en (4) instellingen waarvan de streefwaarde onbekend is. Op deze manier wordt zichtbaar of de gemiddelde start-, huidige en streefwaarde tussen deze groepen verschillen, en wat dit zegt over het al dan niet behalen van de streefwaarde. De verschillen tussen de groep instellingen die de streefwaarde heeft behaald en de groep waarvan de streefwaarde onbekend is, zijn klein. Beide groepen hebben redelijk vergelijkbare start- en huidige waarden. Bij de groep die de streefwaarde nog niet heeft behaald (n=3), valt op dat zij een relatief lagere gemiddelde streefwaarde hebben geformuleerd en een iets lagere gemiddelde startwaarde hebben. Het feit dat zij hun streefwaarde nog niet behaald hebben, lijkt dus ook te komen doordat hun streefwaarde

ambitieuzer is t.o.v. de andere groepen. De groep waarvan huidige waarde onbekend is, wijkt qua gemiddelde startwaarde niet af van de overige groepen: deze instellingen starten dus niet vanuit een ongunstigere positie, en dat verklaart ook niet waarom juist bij deze groep de huidige waarde ontbreekt. Verder zien we dat de afstand tussen start- en streefwaarde bij deze groep redelijk vergelijkbaar is met de groep die de streefwaarde behaald heeft. In dat opzicht laat deze groep dus ook geen ander patroon zien.

Figuur 3.7 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage studenten met laag welzijn, naar wel/niet behaalde streefwaarde

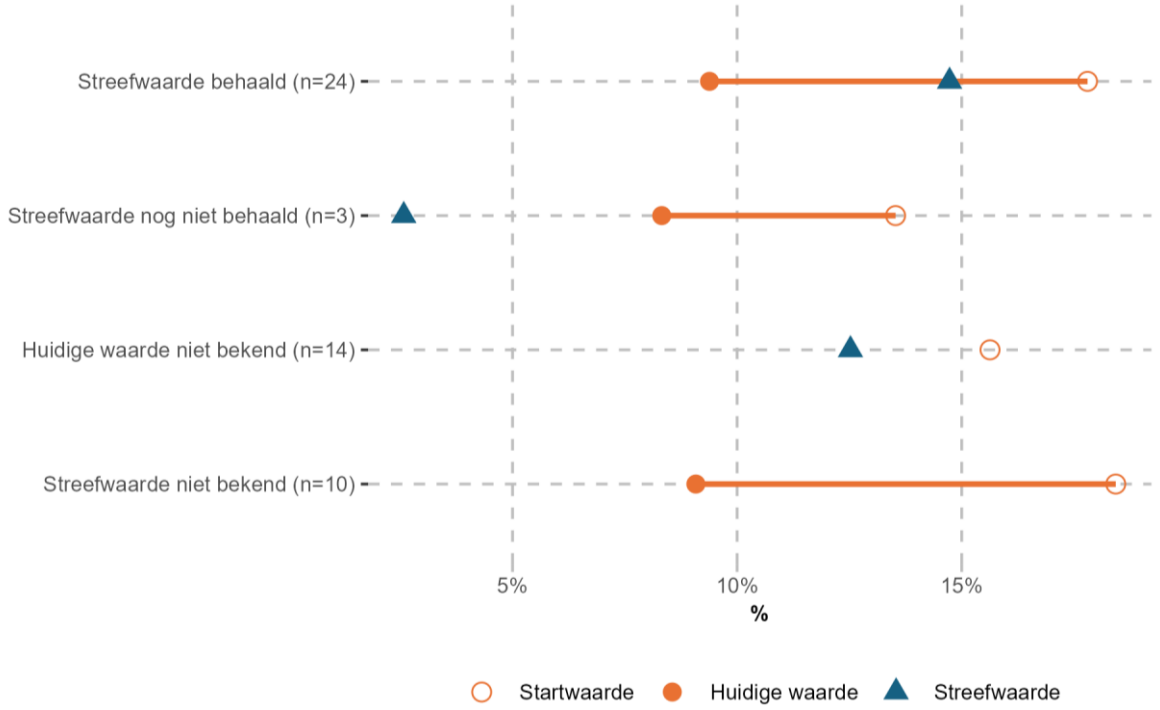

Bron: JOB-Monitor/NPO-peiling (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Veiligheid op school

Gemiddeld genomen over alle instellingen heen is er een stabiele trend in het aandeel studenten dat zich veilig voelt op school (figuur 3.8). Zo'n vier op de vijf studenten (81%) voelt zich veilig op school, hetzelfde percentage als het jaar ervoor. De gemiddelde streefwaarde (83%) is nog niet bereikt door deze groep instellingen (met een geldige huidige waarde).

Figuur 3.8 Ontwikkeling instellingsmiddelde (gewogen); percentage studenten dat zich veilig voelt op school

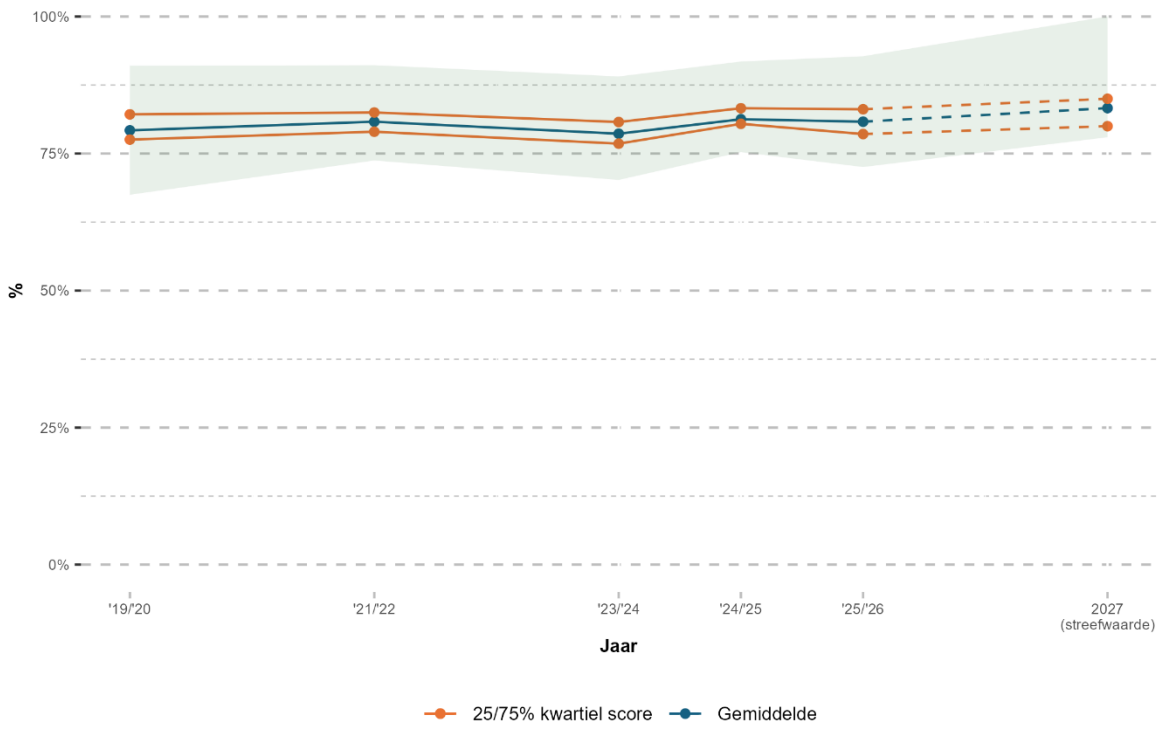

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 3.9 toont de ontwikkeling per instelling van het aandeel studenten dat zich veilig voelt op school. Tien van de 48[14] instellingen hebben hun streefwaarde behaald. Voor zes instellingen is niet vast te stellen of zij hun streefwaarde hebben behaald, omdat hun huidige waarde niet bekend is. De meeste instellingen laten een toename zien in het aandeel studenten dat zich veilig voelt: dit geldt voor 37 van de 44[15] instellingen, tegenover zeven instellingen waar een afname zichtbaar is.

Figuur 3.9 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten dat zich veilig voelt op school (nb. X-as begint op 50%)

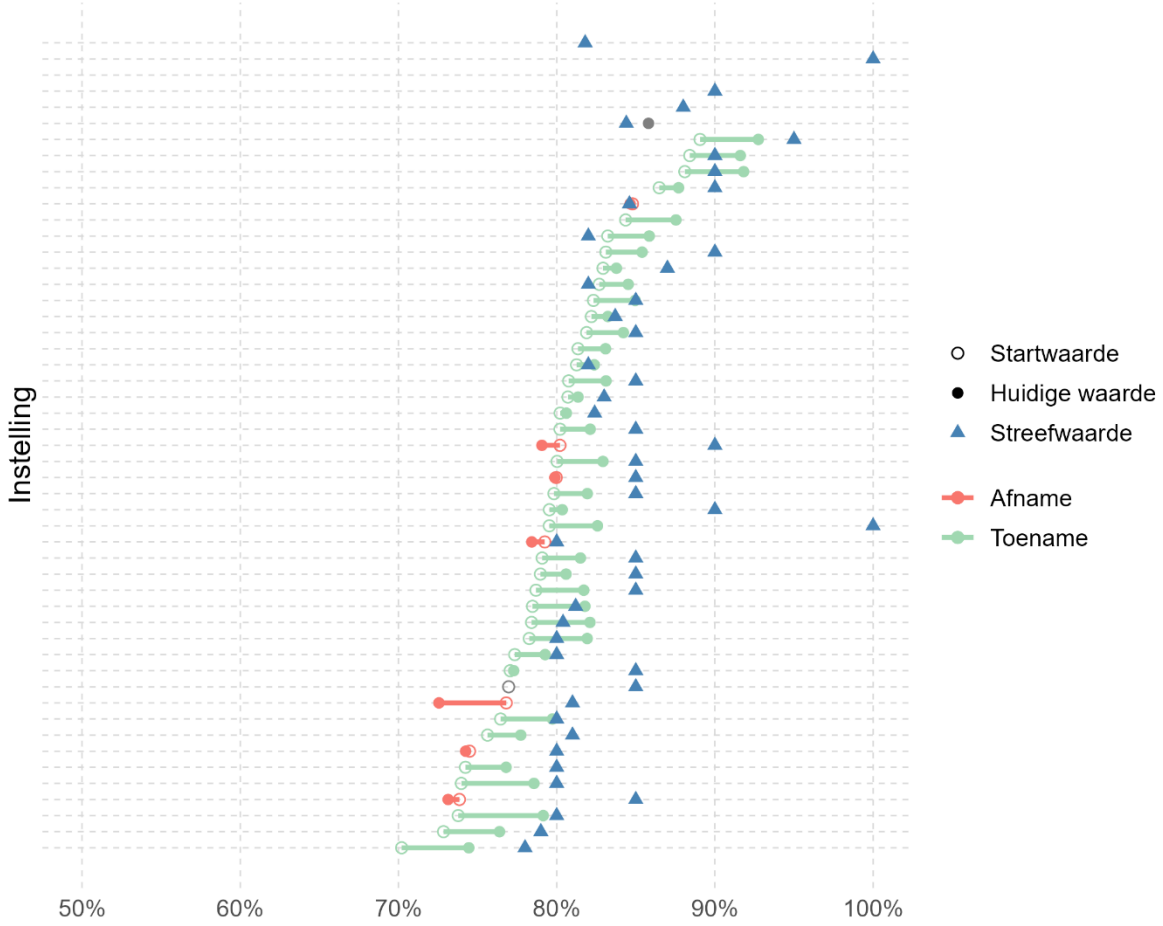

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 3.10 laat de gemiddelde start-, huidige en streefwaarde per groep instellingen zien voor het aandeel studenten dat zich veilig voelt op school. De groep instellingen die hun streefwaarde al heeft behaald (10 instellingen) had gemiddeld een relatief bescheiden streefwaarde geformuleerd: een stijging van 1 procentpunt ten opzichte van de gemiddelde startwaarde (van 81 naar 82%). Bij de grootste groep, de 33 instellingen die hun streefwaarde nog niet hebben behaald, valt op dat zij gemiddeld vanuit een lagere startwaarde begonnen dan de groep die de streefwaarde al heeft

14 Voor 3 instellingen zijn geen streefwaarden bekend op de indicator veilig voelen op school.
15 Voor 7 instellingen zijn geen start- en/of huidige waarden bekend op de indicator veilig voelen op school.

behaald, terwijl zij wel een ambitieuzere streefwaarde formuleerden. Bij de groep waarvan de huidige waarde onbekend is (5 instellingen) valt op dat zij gemiddeld de laagste startwaarde hebben (77 procent) en tegelijk relatief de hoogste streefwaarde (85 procent) van alle vier de groepen. Bij de groep waarvan de streefwaarde niet bekend is (3 instellingen) ligt juist de gemiddelde startwaarde het hoogst (82 procent), met een stijging naar gemiddeld 84 procent. Deze groep heeft de gemiddelde streefwaarde over alle instellingen heen (83%) al behaald.

Figuur 3.10 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage studenten dat zich veilig voelt op school, naar wel/niet behaalde streefwaarde

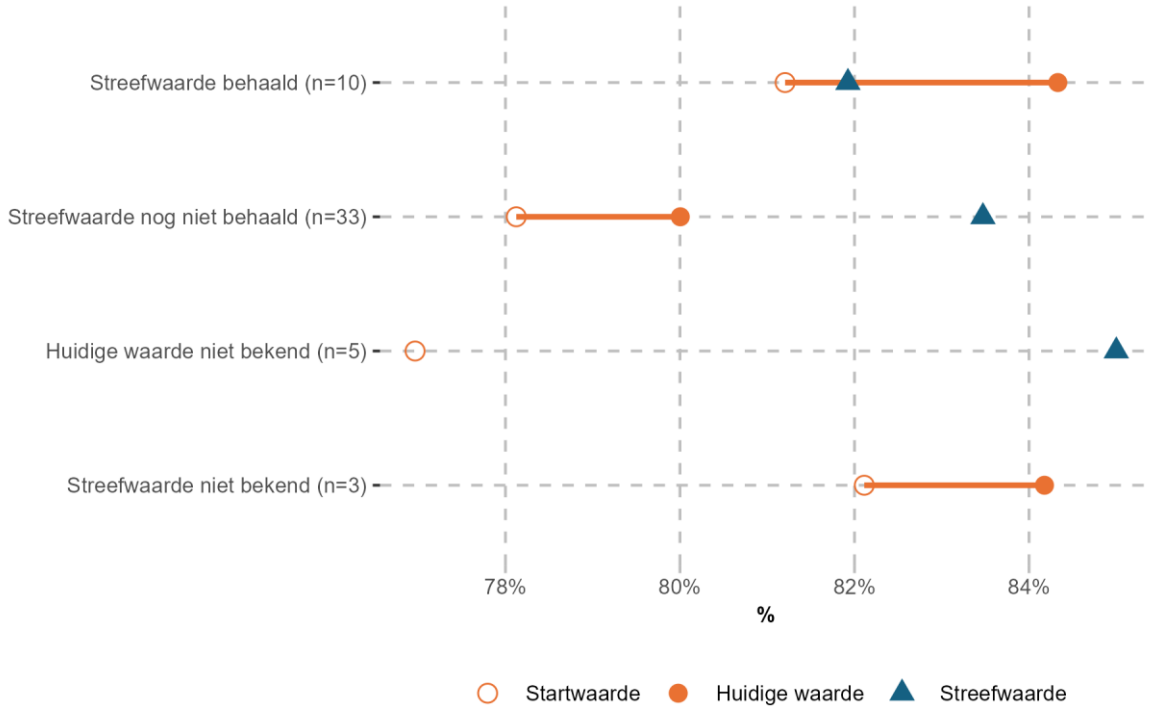

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Veiligheid op stage

Gemiddeld genomen over alle instellingen heen is er sprake van een licht stijgende trend in het aandeel studenten dat zich veilig voelt op stage (figuur 3.11). Zo'n 84 procent van de studenten voelt zich veilig op stage, dat is één procentpunt meer dan het jaar ervoor. Daarmee is de gemiddelde streefwaarde van 85 procent voor deze groep instellingen (met een bekende huidige waarde) nog net niet bereikt.

Figuur 3.11 Ontwikkeling instellingsmiddelde (gewogen); percentage studenten dat zich veilig voelt op stage

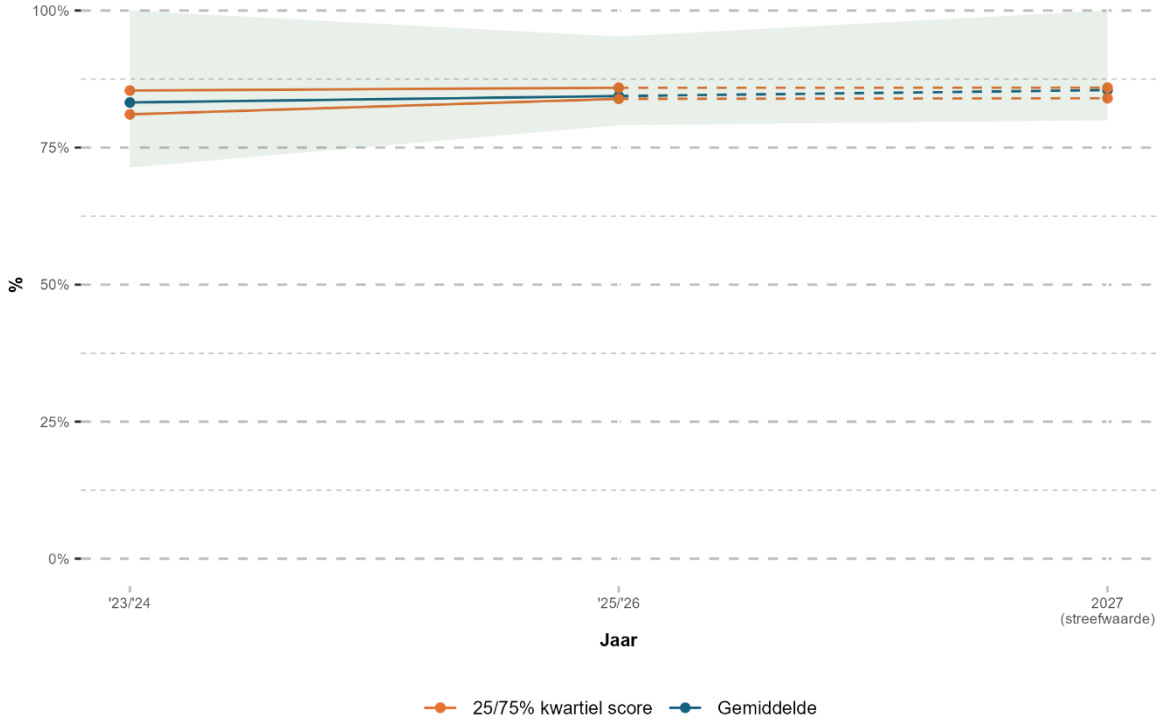

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Als we kijken naar de ontwikkeling van het aandeel studenten dat zich veilig voelt op de stage (figuur 3.12), zien we dat veertien van de 37[16] instellingen hun streefwaarde hebben behaald (38%), tegenover negentien instellingen die dit nog niet hebben behaald (51%). Voor 27 van de 44 instellingen[17] (61%) geldt dat er een toename is van het aandeel studenten dat zich veilig voelt op stage, tegenover vijftien van de 44 instellingen (34%) waar sprake is van een afname van het veiligheidsgevoel op stage. Voor zes instellingen ontbreekt de huidige waarde, waardoor onduidelijk is of zij hun streefwaarde al hebben behaald.

Figuur 3.12 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten dat zich veilig voelt op stage (nb. X-as begint op 50%)

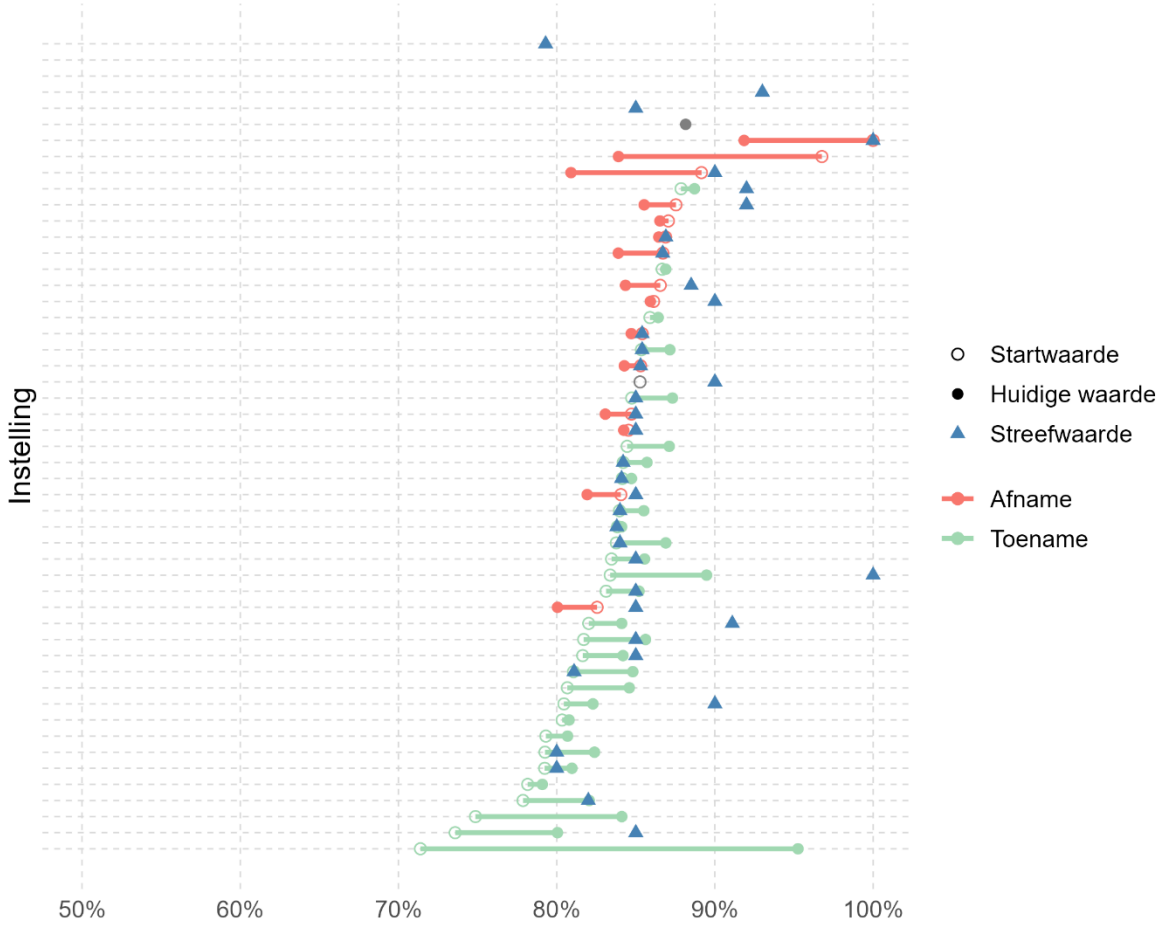

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 3.13 toont de gemiddelde start-, huidige en streefwaarde per groep instellingen voor het aandeel studenten dat zich veilig voelt op stage. Gemiddeld genomen had de groep instellingen die hun streefwaarde al heeft behaald (14 instellingen) een relatief bescheiden streefwaarde (83%) vergeleken met de gemiddelde streefwaarden van de andere groepen instellingen. Het behalen van

16 Voor 14 instellingen is de streefwaarde op deze indicator niet bekend.
17 Voor 7 instellingen zijn geen start- en/of huidige waarden bekend op deze indicator.

de streefwaarde lag voor deze groep dan ook meer binnen handbereik. Bij de groep die hun streefwaarde nog niet heeft behaald (19 instellingen) ligt de gemiddelde streefwaarde met 88 procent relatief hoger dan de groep hiervoor. Opvallend is dat onder deze groep als enige een lichte afname zichtbaar is in het veiligheidsgevoel op stage. Bij de groep waarvan de huidige waarde niet bekend is (4 instellingen) ligt zowel de gemiddelde startwaarde als de streefwaarde relatief gezien het hoogst. De groep waarvan de streefwaarde niet bekend is (14 instellingen), had samen met de groep die de streefwaarde al heeft behaald, gemiddeld de laagste startwaarde en laat daarnaast een vergelijkbare toename zien als die groep.

Figuur 3.13 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage studenten dat zich veilig voelt op stage, naar wel/niet behaalde streefwaarde

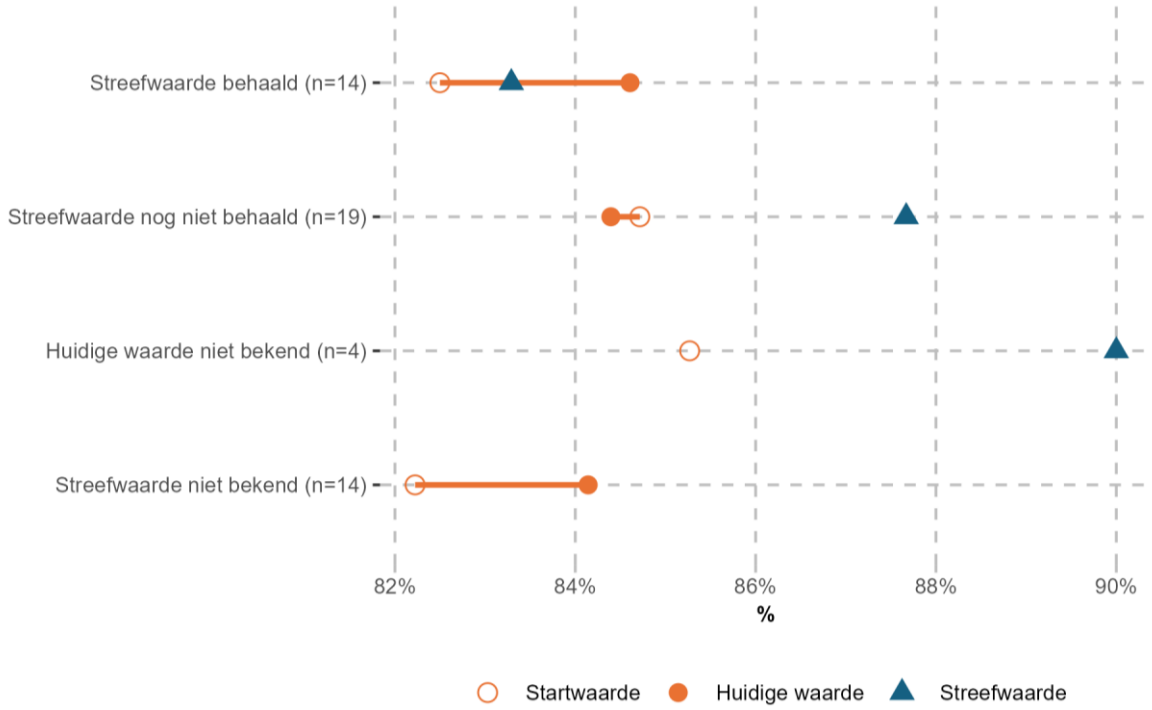

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Veiligheid op leerwerkplek

Gemiddeld genomen is er, over alle instellingen heen, sprake van een licht stijgende trend in het aandeel studenten dat zich veilig voelt op de leerwerkplek (figuur 3.14). Het gros van de studenten voelt zich veilig op de leerwerkplek (88%), iets meer dan het jaar ervoor (87%). De gemiddelde streefwaarde van 89 procent is voor deze groep instellingen (met een bekende huidige waarde) nog net niet bereikt.

Figuur 3.14 Ontwikkeling instellingsmiddelde (gewogen); percentage studenten dat zich veilig voelt op leerwerkplek

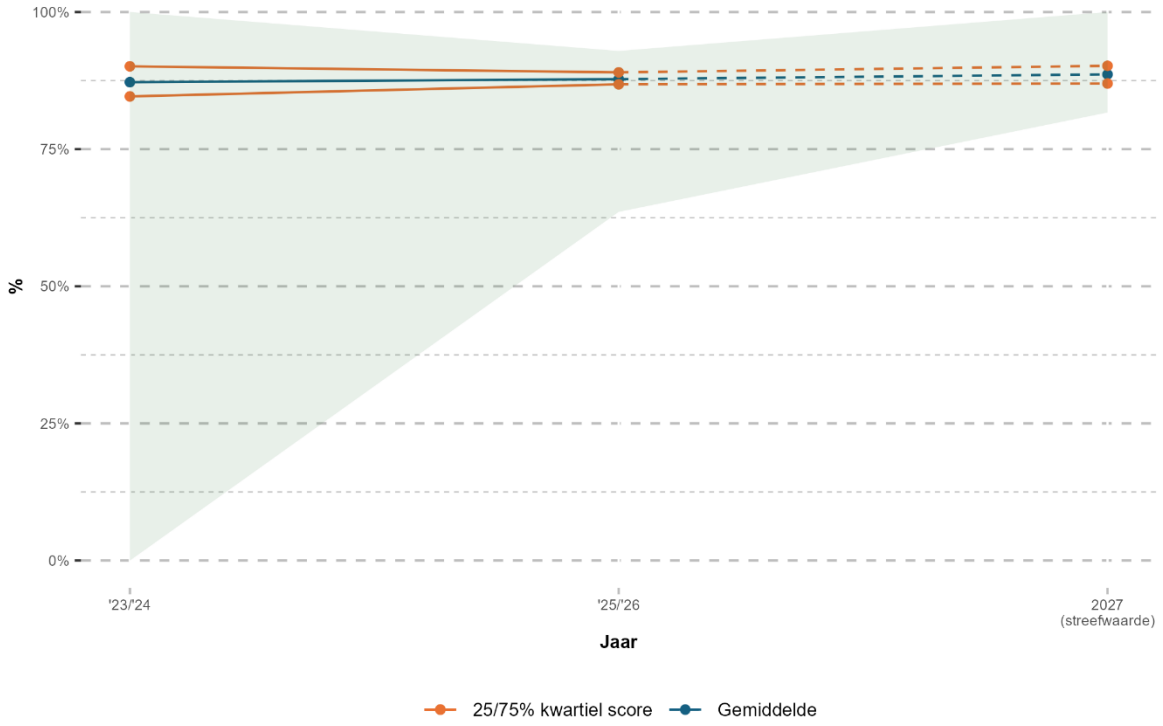

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Gekeken naar de ontwikkeling van het aandeel studenten dat zich veilig voelt op de leerwerkplek (figuur 3.15), zien we dat veertien van de 34[18] instellingen hun streefwaarde hebben behaald (41%), tegenover vijftien instellingen die dit nog niet hebben behaald (44%). Voor 22 van de 39 instellingen[19] (56%) geldt dat er een toename is van het aandeel studenten dat zich veilig voelt op stage, waar bij zeventien van de 39 instellingen (44%) juist sprake is van een afname van het veiligheidsgevoel op stage. Voor elf instellingen ontbreekt de huidige waarde, waardoor onduidelijk is of zij hun streefwaarde al hebben behaald.

Figuur 3.15 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten dat zich veilig voelt op leerwerkplek

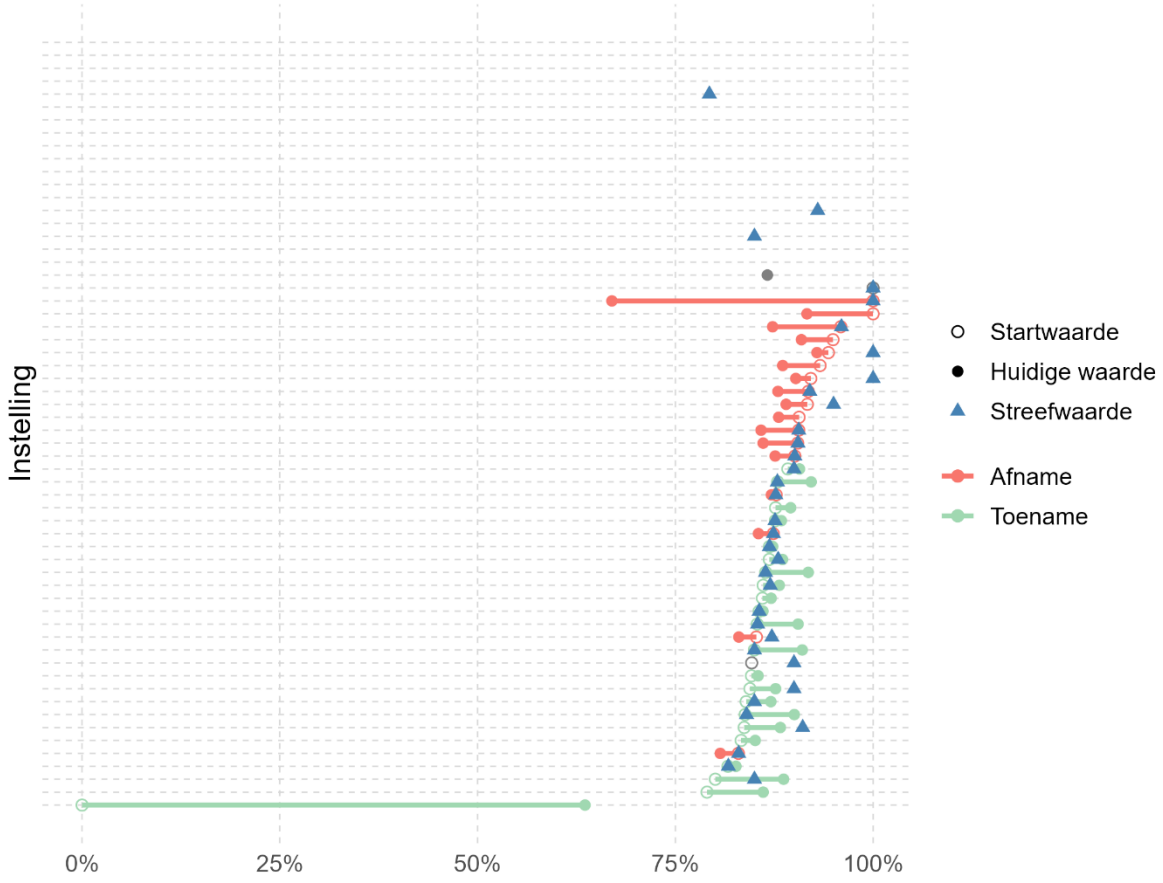

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

In figuur 3.16 laat de gemiddelde start-, huidige en streefwaarde per groep instellingen zien voor het aandeel studenten dat zich veilig voelt op de leerwerkplek. Gemiddeld genomen had de groep instellingen die hun streefwaarde al heeft behaald (14 instellingen), een relatief bescheiden streefwaarde (86%) in vergelijking met de gemiddelde streefwaarden van de andere groepen instellingen; het behalen van de streefwaarde lag hierdoor meer binnen handbereik. Bij de groep die hun streefwaarde nog niet heeft behaald (15 instellingen) ligt de gemiddelde streefwaarde met

18 Voor 17 instellingen is de streefwaarde op deze indicator niet bekend.
19 Voor 12 instellingen zijn geen start- en/of huidige waarden bekend op deze indicator.

91 procent relatief hoger dan de groep hiervoor. Bij de groep waarvan de huidige waarde niet bekend is (5 instellingen) ligt de gemiddelde startwaarde lager dan bij de andere groepen, en de streefwaarde relatief hoog op negentig procent. De groep waarvan de streefwaarde niet bekend is (17 instellingen), kent, evenals de groep waarbij de streefwaarde nog niet behaald is, een lichte afname op veiligheidsgevoel op de leerwerkplek.

Figuur 3.16 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage studenten dat zich veilig voelt op leerwerkplek (bbl), naar wel/niet behaalde streefwaarde

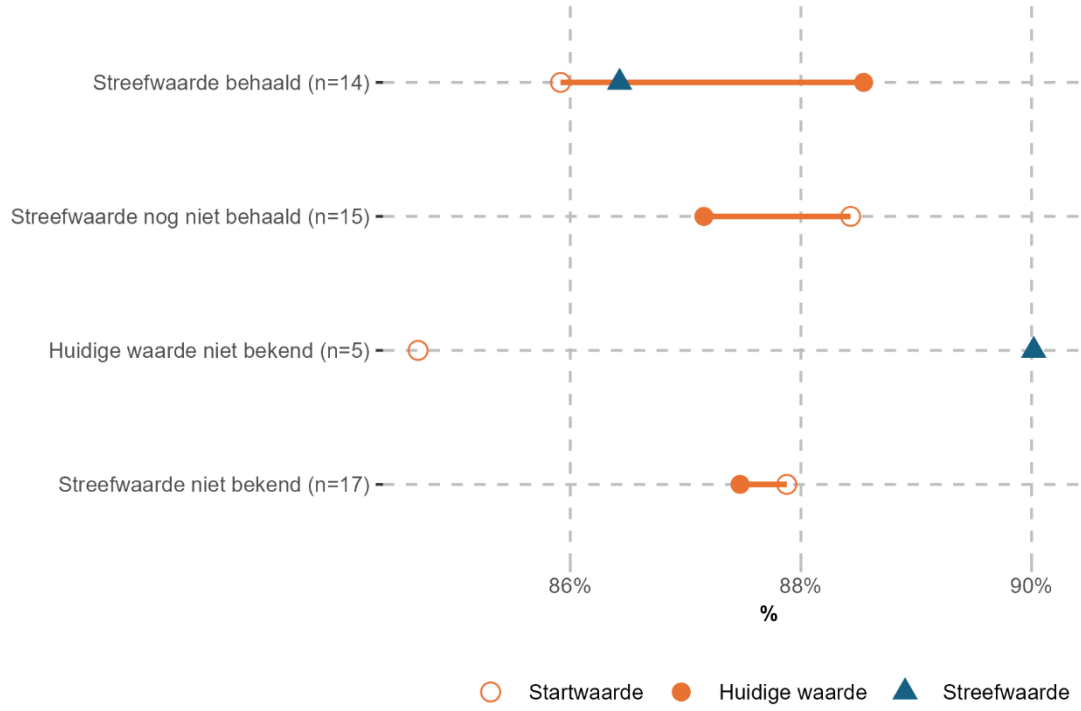

Bron: JOB-Monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

3.4 Samenhang ontwikkelingen met inzet instellingen

Samenhang tussen ontwikkelingen en financiële inzet op doelstelling 1.2

We zagen in de voorgaande paragrafen dat op de meeste indicatoren sprake is van een stabiele of positieve ontwikkeling op sectorniveau. Tussen instellingen zijn er echter verschillen in de mate van positiviteit. Met behulp van aanvullende analyses is uitgezocht of er een positief (significant) verband is tussen de (mate van) voortgang van mbo-instellingen op de indicatoren en de bestedingen in 2024 en 2025 op doelstelling 1.2 (in vergelijking met hun totale bestedingen op de prioriteiten van de werkagenda).[20] Op geen enkele indicator binnen doelstelling 1.2 is er sprake van een significant verband tussen uitgaven aan de doelstelling in 2024 en 2025, en (een grotere) ontwikkeling op de indicatoren.

20 Het gaat dus om een *relatieve* bestedingsmaat: bestedingen op doelstelling 1.2 / alle bestedingen in werkagenda (voor de jaren 2024 en 2025).

Samenhang tussen ontwikkelingen en ervaring instelling ten aanzien van op schema liggen

Er is ook onderzocht of instellingen die aangeven meer op schema te liggen ten aanzien van een indicator, ook daadwerkelijk een positievere ontwikkeling hebben op de betreffende indicator. Dit is het geval bij de indicatoren studenten die zich veilig op school voelen, en (bbl-)studenten die zich veilig op de leerwerkplek voelen; instellingen die aangeven meer op schema te liggen, laten ook gunstigere ontwikkelingen zien. Dit is echter niet het geval bij studenten met laag welzijn of bij studenten zich veilig voelen op de stage: de mate waarin dit verbeterd is, hangt dus niet significant samen met wat instellingen aangeven over de voortgang.

3.5 Reflectie

In 2024 en 2025 is op sectorniveau in totaal 54 procent van het begrote bedrag voor doelstelling 1.2 besteed. Ruim twee vijfde van de instellingen (41%) heeft in deze twee jaar vijftig tot zestig procent van het eigen begrote bedrag (voor de gehele Werkagenda-periode) uitgegeven, en een kwart zelfs zestig procent of meer. Ongeveer twee derde van de instellingen financierde de uitgaven aan doelstelling 1.2 in 2025 volledig uit kwaliteitsagenda-middelen, en geen enkele instelling financierde minder dan twintig procent uit deze middelen. Tegelijk is er op geen enkele indicator een significant verband tussen het aandeel van de bestedingen dat naar doelstelling 1.2 ging en de ontwikkeling die instellingen doormaken. Hogere bestedingen gaan dus niet samen met een gunstigere ontwikkeling op de indicatoren. Ook is het de vraag in hoeverre de hoogte van de bestedingen een goede graadmeter is voor de opbrengst en van de inzet. Het ontbreken van een verband betekent niet per se dat de inzet geef effect heeft: zo geven instellingen aan dat het beleid niet altijd direct door studenten wordt ervaren, en dat meer aandacht voor een thema studenten bewuster en kritischer kan maken, waardoor zij problemen eerder herkennen en benoemen. Daardoor kunnen scores op de indicatoren tijdelijk ongunstiger uitvallen.

Naast de financiële inzet is instellingen gevraagd welke maatregelen zij als effectief beschouwen. Preventieve, structurele inbedding wordt door instellingen als effectiever ervaren dan inzet via incidentele activiteiten. Zo'n zestig procent van de instellingen noemt het versterken van de ondersteuningsstructuur en de begeleiding van studenten als effectieve maatregel, bijvoorbeeld via de inzet van studentcoaches, zorgcoördinatoren, schoolmaatschappelijk werk en ondersteunings- of expertisecentra. Incidentele activiteiten kunnen wel bijdragen aan bewustwording, zo blijkt ook uit analyse van de jaarverslagen. Professionalisering en (bij)scholing van medewerkers en samenwerking met externe (regionale) partners zijn belangrijke onderdelen hiervan, aldus instellingen. De inzet op doelstelling 1.2 wordt echter grotendeels gefinancierd uit kwaliteitsagenda-middelen, die gekoppeld zijn aan de looptijd van de Werkagenda. Juist voor de structurele inbedding die instellingen als effectief ervaren, roept dit de vraag op hoe de inzet op de langere termijn geborgd kan worden.

Bij de indicator mentale gezondheid is de streefwaarde van de sector (13,6%) al in 2023-2024 behaald. Daarna is het aandeel studenten met een (zeer) slechte mentale gezondheid nog verder

afgenomen, van 21 procent in 2021-2022 naar ongeveer negen procent in 2025-2026.[21] Dat roept de vraag op of de streefwaarde ambitieus genoeg was. Die vraag wordt ondersteund door het beeld op instellingsniveau. De meeste instellingen hebben hun eigen streefwaarde al behaald (24 van de 41). Bij de drie instellingen die dat nog niet hebben gedaan, is het aandeel wel gedaald, maar juist zij hadden gemiddeld een ambitieuzere streefwaarde geformuleerd dan de andere instellingen. Daarnaast is voor 19 van de 41 instellingen de huidige waarde niet bekend; instellingen die achterlopen op schema noemen ook vaker problemen met de beschikbaarheid of interpretatie van gegevens. Voor bijna de helft van de instellingen is daardoor niet vast te stellen of zij hun streefwaarde hebben behaald, wat het zicht op de voortgang op instellingsniveau beperkt.

Bij de indicator veilig voelen op school is de gemiddelde streefwaarde van instellingen (83%) nog niet behaald: gemiddeld voelt 81 procent van de studenten zich veilig op school, evenveel als het jaar ervoor. Het aandeel schommelt tussen 2019-2020 en 2025-2026 tussen de 79 en 82 procent. De streefwaarde is daarmee dichtbij, maar het beeld is de afgelopen jaren weinig veranderd: nog altijd geeft ongeveer één op de vijf studenten niet aan zich veilig te voelen op school.
Studenten met een ondersteuningsbehoefte, vrouwelijke studenten en Entreestudenten voelen zich minder vaak veilig op school. Ten opzichte van hun startwaarde laat het merendeel van de instellingen (37 van de 44) wel een toename zien, maar slechts tien instellingen hebben hun streefwaarde behaald. Deze instellingen hadden gemiddeld een stijging van één procentpunt beoogd. De instellingen die hun streefwaarde nog niet hebben behaald, begonnen gemiddeld vanuit een lagere startwaarde en stelden een ambitieuzere streefwaarde. Maatschappelijk gezien is het veiligheidsgevoel de laatste 20 jaar verbeterd: wel geldt dat de dalende trend in onveiligheidsgevoelens, die zichtbaar was tot 2019, sindsdien is omgebogen naar een stijgende trend.[22]

Bij veiligheid op stage en op de leerwerkplek is de gemiddelde streefwaarde nog net niet bereikt: zo'n 84 procent van de studenten voelt zich veilig op stage en 88 procent op de leerwerkplek, tegenover een streefwaarde van respectievelijk 85 en 89 procent. Vrouwelijke studenten en studenten met een ondersteuningsbehoefte voelen zich minder vaak veilig op hun stage of leerwerkplek. Hoewel er gemiddeld sprake is van een licht stijgende trend, verschilt de ontwikkeling tussen instellingen: ten opzichte van de startwaarde is het veiligheidsgevoel bij ongeveer een derde van de instellingen afgenomen voor stage, en bij ruim twee vijfde voor de leerwerkplek. Een daling van het ervaren veiligheidsgevoel kan volgens een aantal instellingen die achterblijven op hun schema (deels) een effect zijn van betere bewustwording en signalering, en hoeft dus niet enkel te wijzen op een verslechtering van de daadwerkelijke veiligheid. Instellingen noemen dit mechanisme ook bij andere thema's, zoals mentale gezondheid en meldingen: meer aandacht voor een thema kan leiden tot meer signalering, wat de ontwikkeling op de indicatoren lastiger te duiden maakt.

21 Ter context, in het rapport *Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland (HBSC-Nederland, UU en Trimbos-instituut, 2025)* wordt, voor jongeren, geen verandering in de mentale gezondheid geconstateerd tussen 2021 en 2025.

22 CBS Veiligheidsmonitor, zie ook: https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2026/veiligheidsmonitor-2025/3-veiligheidsbeleving

Daarnaast had de groep instellingen die hun streefwaarde al heeft behaald gemiddeld genomen een relatief bescheiden streefwaarde geformuleerd; het behalen van de streefwaarde lag voor deze groep dan ook meer binnen handbereik. Bij de leerwerkplek laten instellingen die aangeven op schema te liggen ook een gunstigere ontwikkeling zien; bij stage is dit verband niet significant.

Het aandeel studenten met een ondersteuningsbehoefte dat tevreden is over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school, is toegenomen van 37 procent in 2022-2023 naar 44 procent in 2025-2026. Tevreden studenten zijn daarmee nog wel in de minderheid. Ook op de andere indicatoren laat de groep studenten met een ondersteuningsbehoefte een minder gunstig beeld zien: zij rapporteren vaker een slechte mentale gezondheid en voelen zich minder vaak veilig op school en op hun stage of leerwerkplek. Als belemmeringen noemen instellingen in hun jaarverslagen beperkte middelen, wijzigingen in de financiering en de groei van de groep studenten met een ondersteuningsbehoefte.

4. Doelstelling 1.3: Begeleiding versterken en minder voortijdig schoolverlaters

Met doelstelling 1.3 wordt ingezet op het versterken van de begeleiding in het onderwijs en bij de overgang van school naar werk of in de overgang naar een vervolgopleiding. De begeleiding in de stap van school naar werk of vervolgopleiding is primair gericht op studenten die een opleiding volgen op mbo-niveau 2. Verder wordt ingezet op het ombuigen en terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters tot 18.000 in 2026 (dit totaal geldt voor de sectoren vo, vavo en mbo).

Om de voortgang te meten wordt gekeken naar de volgende indicatoren:

- de aantallen nieuwe voortijdig schoolverlaters per jaar;
- het aandeel uitstromers uit entree en mbo niveau 2 dat een jaar na afstuderen werk heeft;
- het aandeel jongeren dat tevreden is over de begeleiding op school.[23]

In de Regeling kwaliteitsafspraken mbo worden verschillende, niet-verplichte maatregelen genoemd waarmee mbo-instellingen deze doelstelling kunnen ondersteunen. De maatregelen zijn primair gericht op studenten die een opleiding op mbo-niveau 2 volgen:

- het inzetten van extra docenten om kleinere klassen mogelijk te maken;
- het bieden van extra begeleiding binnen het onderwijs en de beroepspraktijkvorming (bpv);
- het beter voorbereiden van studenten op de overstap naar de arbeidsmarkt;
- het faciliteren en begeleiden van studenten bij een eventuele terugkeer naar het onderwijs;
- het bieden van nazorg aan studenten die dit nodig hebben;
- het voortzetten en uitbreiden van de bestaande aanpak van voortijdig schoolverlaten (vsv), waaronder het maken van nieuwe plannen met streefwaarden en het monitoren van de voortgang in samenwerking met gemeenten en RMC-regio's.

Belangrijkste uitkomsten voortgangsrapport 2025

In het voortgangsrapport over de meting 2025 kwam naar voren dat het aantal nieuwe vsv'ers in 2023 met bijna 2.000 jongeren was gedaald, naar 22.308. In de bol had de grote meerderheid van de instellingen (70–85%, afhankelijk van niveau) het vsv-percentage teruggedrongen ten opzichte van de startwaarde. In de bbl verliep die daling moeizamer; bij 47–69% van de instellingen (percentage afhankelijk van mbo-niveau) lag het vsv-percentage onder de startwaarde. Er bleek geen aantoonbare samenhang tussen de financiële inzet op doelstelling 1.3 en de feitelijke daling van het vsv-percentage, maar wel tussen het ambitieniveau van instellingen en de ingezette daling (waarbij geldt dat instellingen met een hoog vsv-percentage ook een grotere daling nastreven).

23 Het gaat hier om begeleiding tijdens de opleiding. Voor prioriteit 2 van de Werkagenda, over de overgang onderwijs-arbeidsmarkt, wordt gekeken naar de begeleiding van studenten tijdens stage/bpv.

De tevredenheid over begeleiding steeg tussen 2020 en 2025, van 48 procent naar respectievelijk 53 procent (bol) en 56 procent (bbl). Op mbo-1, mbo-2 en mbo-3 lagen instellingen gemiddeld al in lijn met hun streefwaarden; op mbo-4 was de streefwaarde voor de meeste instellingen nog niet bereikt, maar was wel een positieve trend zichtbaar. Ook hier bleek geen aantoonbare samenhang tussen de financiële inzet op doelstelling 1.3 en de toename in de tevredenheid over de begeleiding. Het aandeel uitstromers uit entree en mbo-2 dat binnen een jaar werk vindt, was in het meest recente meetjaar (uitstromers in 2022-2023) licht gedaald voor vrijwel alle niveaus en leerwegen.

Instellingen schatten de effectiviteit van de maatregelen die zij inzetten voor doelstelling 1.3 redelijk positief in, al verschilt dit volgens hen ook regelmatig per type activiteit. Voor harde conclusies was het echter nog te vroeg, omdat veel maatregelen nog maar recentelijk waren opgestart.

4.1 Financiële besteding

In totaal werd er in de periode 2024 en 2025 door 51 instellingen ruim €311 miljoen besteed aan doelstelling 1.3. Verhoudingsgewijs ten opzichte van de totale bestedingen gedaan voor de prioriteit Kansengelijkheid (€ 612 mln. voor de periode 2024 en 2025) is dit 50,8%. Het grootste deel van de financiële middelen binnen deze prioriteit, worden dus op deze doelstelling ingezet. Voor de gehele periode 2024-2027 is voor deze doelstelling € 611 miljoen begroot. Na de jaren 2024 en 2025 is daarmee 50,9% van de totale begrote middelen ingezet (zie ook tabel 7.1).

Tabel 4.1 laat de financiële besteding van instellingen in 2024 en 2025 zien op doelstelling 1.3 voor de gehele werkagenda, ten opzichte van het begrote (totaal)bedrag voor deze doelstelling over de jaren 2024-2027. Aangezien de Werkagenda-middelen over vier jaar worden besteed, zou een besteding van vijftig procent “op schema” zijn (bij gespreide bestedingen). 23 instellingen (45%) hebben tussen de 40-60 procent besteed. Twaalf instellingen (24%) geven aan minder dan veertig procent van het totale budget voor doelstelling 1.3 uitgeput te hebben; zestien instellingen (31%) hebben meer dan 60 procent van hun budget voor deze doelstelling besteed.

Tabel 4.1 Uitgegeven bedragen in periode 2024 en 2025 t.o.v. begroting voor doelstelling 1.3 (2024-2027)

Aandeel van uitgaven in 2024 en 2025 voor doelstelling t.o.v. begroting	Aantal instellingen
Minder dan 40%	12 (24%)
40-50%	8 (16%)
50-60%	15 (29%)
60% of meer	16 (31%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Instellingen kunnen naast de Werkagenda-middelen ook nog andere overige middelen inzetten aan doelstelling 1.3. Voor het mbo als geheel geldt dat de bestedingen aan doelstelling 1.3 slechts voor

een beperkt deel – 35 procent – vanuit de kwaliteitsmiddelen komen (48,8 miljoen euro in 2025), en dat er dus veel overige middelen zijn ingezet voor deze doelstelling (91,3 miljoen euro in 2025). Per 2025 is de extra bekostiging voor niveau-2 studenten (tussen 2022 en 2024 bedroeg dit jaarlijks tussen de 80 en 165 miljoen euro) overgeheveld naar de lumpsum-financiering[24]. Toch geeft een aanzienlijk deel van de instellingen aan dat zij alleen inzetten op doelstelling 1.3 vanuit de kwaliteitsmiddelen (21 instellingen). Het gemiddelde van 35 procent van de bestedingen die vanuit de kwaliteitsmiddelen komt, wordt voor een belangrijk deel bepaald door enkele instellingen die geen of nauwelijks kwaliteitsmiddelen hebben ingezet voor doelstelling 1.3, maar daarvoor wel andere geldstromen hebben benut; bij negen instellingen vormde de kwaliteitsagenda-middelen minder dan 20% van de totale uitgaven voor doelstelling 1.3 (en is ten minste 80% van de uitgaven aan doelstelling 1.3 dus vanuit andere geldstromen gefinancierd). Hoe dit varieert tussen instellingen is weergegeven in tabel 4.2.

Tabel 4.2 Uitgegeven bedragen in 2025 vanuit kwaliteitsagenda-middelen t.o.v. totaal uitgegeven bedrag aan doelstelling 1.3 in 2025

Aandeel van uitgaven in 2025 voor doelstelling vanuit kwaliteitsagenda-middelen	Aantal instellingen
Minder dan 20%	9 (18%)
20-40%	3 (6%)
40-60%	4 (8%)
60-80%	7 (14%)
80-100%	3 (6%)
100%	21 (41%)
Geen inzet op doelstelling in 2025	4 (8%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

4.2 Ontwikkeling genomen maatregelen

Tabel 4.3 toont de maatregelen die de mbo-instellingen hebben genomen of activiteiten die de mbo-instellingen hebben uitgevoerd voor doelstelling 1.3. Alle instellingen geven aan de bestaande vsv-aanpak te hebben voortgezet en uitgebreid. Bijna alle instellingen (88-90%) bieden ook nazorg aan studenten die dat nodig hebben, bieden extra begeleiding in het onderwijs of bpv en zetten in op een goede voorbereiding van studenten op de overstap naar de arbeidsmarkt. Een grote meerderheid – circa driekwart van de instellingen – faciliteert en begeleidt voortijdig schoolverlaters ook in hun terugkeer naar school, en maakt nieuwe (regionale) plannen ten aanzien van het voorkomen en de aanpak van vsv'ers in samenwerking met regionale partners. Dit betreft de zogenaamde regionale plannen in het kader van de Wet van school naar duurzaam werk. Bijna

24 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Besluit van 29 november 2023 tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit WEB in verband met het instellen van een afzonderlijk landelijk beschikbaar budget en rijksbijdragedeel voor de basisberoepsopleiding. Staatsblad 2023, 446.

zestig procent van de instellingen zet middelen ook in voor kleinere klassen, en bijna een derde van de instellingen zet de middelen ook nog in voor andere activiteiten gericht op doelstelling 1.3. De andere activiteiten die worden genoemd zijn divers. Meest genoemd worden:

- activiteiten die als doorontwikkeling van het ondersteuningsaanbod kunnen worden omschreven, zoals heroriëntatietrajecten, reboundvoorzieningen of aanbod specifiek gericht op taalbeheersing/ anderstaligen (9x genoemd);
- activiteiten die te typeren zijn als het herijken van de visie op begeleiding en specifiek de rol van de studieloopbaanbegeleiding (SLB) en loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) hierin (7x genoemd);
- activiteiten gericht op optimalisering van de begeleidingsstructuur (4x genoemd).

Tabel 4.3 Genomen activiteiten

Activiteit	Aantal
Voortzetten en uitbreiden van de bestaande vsv-aanpak	51 (100%)
Nazorg bieden aan studenten die dat nodig hebben	46 (90%)
Extra begeleiding in het onderwijs/bpv	45 (88%)[25]
Inzet op goede voorbereiding op de overstap naar de arbeidsmarkt	45 (88%)
Faciliteren en begeleiden van de terugkeer naar school	40 (78%)
Maken van nieuwe plannen met streefwaarden en monitoring i.s.m. gemeenten/RMC	37 (73%)
Extra inzet van docenten ten behoeve van kleinere klassen	30 (59%)
Andere activiteit(en)	16 (31%)

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Uit de analyse van jaarverslagen 2025 van instellingen naar wat zij doen op prioriteit 1.3 komen soortgelijke activiteiten naar voren. De activiteiten die genoemd worden zijn soms wel iets specifieker dan in bovenstaande tabel. In de *aanpak voortijdig schoolverlaten* worden bijvoorbeeld specifieker de reboundvoorzieningen en heroriëntatietrajecten benoemd, inzet op vroegsignalering en preventieve interventies zoals de inzet van klassenassistenten en intensieve begeleiding op mbo-1 en mbo-2, maar ook aanpassing van onderwijslogistiek (zoals de urennorm bij Entree-opleidingen) specifiek om schooluitval te verminderen. In de *uitstroom naar werk* (in bovenstaande tabel geclusterd onder inzet op goede voorbereiding op de overstap naar arbeidsmarkt en onder nazorg), wordt bijv. specifieker verwezen naar de structurele inzet van jobcoaches, en mobiliteitsteams. En in de *begeleiding* van studenten geven instellingen in hun jaarverslagen onder andere aan dat zij zelf aanvullende tevredenheids- of stage-enquêtes uitzetten om actuelere of meer gedetailleerde inzichten te krijgen, en benoemen ze de inzet op het versterken en professionaliseren van SLB en LOB.

25 Van de 6 instellingen die aangeven niet extra begeleiding te bieden, is er één zonder niveau-2 studenten. De overige vijf instellingen hebben dus een verhoging in hun lumpsum-financiering gekregen voor extra begeleiding. Mogelijk is dit antwoord opgevat als extra begeleiding, direct gefinancierd vanuit kwaliteitsmiddelen.

Meest effectieve maatregelen

Instellingen is gevraagd om aan te geven welke maatregelen zij het meest effectief achten in het verbeteren van de begeleiding en vermindering van voortijdig schoolverlaten. Veel instellingen noemen hierbij meerdere maatregelen. De maatregelen die het vaakst als effectief worden genoemd, vallen vooral in twee typen**:**

- extra of intensieve studentbegeleiding (circa twee derde van de instellingen noemt dit). Het gaat niet alleen om "extra begeleiding" in algemene zin. Instellingen beschrijven bijvoorbeeld: meer begeleiding in het onderwijs en de bpv; kleinere begeleidingsgroepen; meer ruimte voor mentoren, coaches en interne begeleiders; intensievere gesprekken; integrale begeleiding; begeleiding van kwetsbare studenten; begeleiding specifiek gericht op studenten die dreigen uit te vallen. Het laat zien dat mbo-instellingen vooral effect verwachten van maatregelen die de student vroegtijdig en persoonlijk ondersteunen.
- Voortzetten of uitbreiden van de vsv-aanpak (circa 60% noemt dit). Daaronder vallen ook antwoorden waarin instellingen spreken over aanpak van uitval; verzuimaanpak; snelle interventies; regionale vsv-programma's; een "aanvalsplan" tegen uitval; structurele aanpak en monitoring van vsv. De vsv-aanpak is dus een paraplu waaronder verschillende maatregelen samenkomen. Veel instellingen noemen de vsv-aanpak tegelijkertijd met extra begeleiding.

Aanvullend worden nog een aantal ander type maatregelen benoemd:

- nazorg en overgang naar werk (beide genoemd door 25-30% van de instellingen). Instellingen zien niet alleen effect in het voorkomen van uitval, maar ook in het begeleiden van studenten bij de overgang naar een volgende fase. Bijvoorbeeld: begeleiding richting werk; voorbereiding op bpv; ondersteuning bij solliciteren; jobcoaches; loopbaanbegeleiding; nazorg na het verlaten van de opleiding. Hierin is – net als in de aanloop naar de invoering van de Wet van school naar duurzaam werk – een verbreding zichtbaar van focus enkel op onderwijs (voorkomen van uitval) naar een breder perspectief op de gehele overgang van onderwijs naar werk.

Minder vaak genoemde maatregelen zijn:

- specifieke inzet op mbo-niveau 2 (7x): extra begeleiding gericht op mbo-2[26] (en soms ook mbo-1);
- monitoring en vroegsignalering (7x): zoals inzet op monitoring, inzet van dashboards, verzuimregistratie, hanteren van streefwaarden, om studenten met verhoogd risico eerder te kunnen signaleren en/of sneller te kunnen interveniëren;
- kleinere klassen/ extra inzet van docenten (5x): vooral op mbo-1 en mbo-2;
- regionale samenwerking (5x): in lijn met voorzetting en uitbreiding van de vsv-aanpak. Hier benoemen instellingen met name de samenwerking in de regio om vsv terug te dringen en de overgang school-werk te verbeteren;

26 Dit is wel opvallend, gelet op de overheveling van kwaliteitsmiddelen naar de lumpsum-financiering. Het is plausibel dat de extra begeleiding op meer dan deze zeven instellingen wordt gedaan, maar dat niet expliciet hebben aangegeven.

- terugkeer naar school (4x): actief faciliteren en begeleiden van jongeren in terugkeer naar school;
- professionalisering docenten en begeleiders (3x): zoals op pedagogische vaardigheden;
- LOB/loopbaanbegeleiding (3x): inzet op of versterken van LOB, inzet van loopbaancoaches.

Merkbare effecten van inzet

In paragraaf 4.3 beschrijven we de ontwikkeling op de indicatoren behorend bij doelstelling 1.3. Instellingen is ook gevraagd waaraan zij merken dat hun inzet resultaat heeft. De antwoorden zijn te categoriseren. De genoemde aantallen instellingen zijn bij benadering, omdat het een interpretatie en kwantificering betreft van open antwoorden.

- Daling/stabilisatie van vsv en uitval (34x genoemd). Het meest genoemde effect is een verbetering of stabilisatie van vsv/uitvalcijfers. Instellingen noemen bijvoorbeeld lagere vsv-percentages, minder uitval, vsv onder de norm, stabilisatie of positieve ontwikkeling van vsv. Tegelijkertijd geeft een aantal instellingen ook expliciet aan dat vsv-cijfers niet één-op-één aan hun maatregelen kunnen worden toegeschreven, en dat externe factoren (bijv. arbeidsmarktontwikkelingen en verschillen in studentpopulatie) ook een rol spelen.
- Verbeterde begeleiding/ hogere (student)tevredenheid (24x). Studenten zijn tevredener over begeleiding, begeleiding wordt als beter ervaren, studenten voelen zich beter gehoord/ondersteund. Hierbij worden o.a. JOB-resultaten of uitkomsten van studenttevredenheidsonderzoeken genoemd.
- Betere doorstroom naar werk of vervolgonderwijs (15x). Instellingen geven bijvoorbeeld aan dat meer studenten naar werk, vervolgopleiding of een passende vervolgstap doorstromen; of een betere voorbereiding op arbeidsmarkt. Dit sluit sterk aan bij de toegenomen aandacht voor de overgang van school naar werk en nazorg.
- Preventiever handelen (10x). Instellingen noemen o.a. dat studenten eerder in beeld zijn, dreigend verzuim/uitval eerder wordt gesignaleerd en eerder passende hulp kan worden ingezet. Deze effecten kunnen niet goed cijfermatig worden onderbouwd, maar zijn wel relevant omdat instellingen hiermee aangeven dat hun maatregelen effect hebben voordat dit eventueel zichtbaar wordt in de vsv-cijfers.
- Sterkere regionale samenwerking (8x). Genoemd worden onder meer betere afstemming met gemeenten, Doorstroompunt/RMC, vo, zorg en andere ketenpartners. Door de samenwerking ontstaat volgens instellingen eerder een gezamenlijk beeld van wat een student nodig heeft en kan sneller worden gehandeld. Regionale samenwerking wordt dus niet alleen als maatregel genoemd (zie tabel 4.3), maar ook als zichtbaar resultaat van de aanpak ervaren.

Andere effecten die worden genoemd zijn behoud of terugkeer van studenten naar onderwijs (bijv. door heroriëntatie) (6x), verbetering van de interne organisatie en begeleidingsstructuur (bijv. duidelijkere rollen, betere interne samenwerking, meer structuur) (6x), verbetering van bpv (bijv. betere voorbereiding op stage, betere bpv-begeleiding, betere plaatsing) (4x) en positieve ervaringen met geboden nazorg (4x).

Uit de antwoorden van de instellingen is een effectketen af te leiden van maatregelen die ertoe leiden dat problemen of knelpunten eerder kunnen worden gesignaleerd, dat daardoor beter of sneller passende ondersteuning kan worden ingezet, waardoor studenten behouden blijven voor de opleiding (of succesvol een transfer maken naar een andere opleiding of werk), met minder vsv tot gevolg.

Ondanks positieve ervaren effecten, worden door instellingen ook een aantal voorbehouden gemaakt. Zo noemt een aantal instellingen dat maatregelen nog maar recent zijn ingevoerd, data nog ontbreken, positieve evaluaties nog niet zichtbaar zijn in harde cijfers, of effecten pas in 2026 of later worden verwacht.

Voortgang op doelstellingen

In tabel 4.4 is een overzicht opgenomen van de voortgang op de drie indicatoren binnen doelstelling 1.3. De mate van voortgang verschilt tussen de indicatoren, en met name de uitstroom naar werk loopt bij een relatief groot deel van de instellingen achter op schema. Omdat de redenen die instellingen geven voor het voor- of achterlopen op schema verschillen per indicator, gaan we daar onder de tabel dieper op in.

Tabel 4.4 Voortgang op indicatoren doelstelling 1.3 volgens instellingen

Indicator	Veel achter op schema	Enigszins achter op schema	Op schema	Enigszins voor op schema	Veel voor op schema
d1.3: Op schema: Tevreden over begeleiding		10 (20%)	30 (60%)	7 (14%)	3 (6%)
d1.3: Op schema: Uitstroom naar werk	2 (4%)	29 (60%)	16 (33%)	1 (2%)	
d1.3: Op schema: Vsv	2 (4%)	13 (25%)	24 (47%)	7 (14%)	5 (10%)

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Indicator tevredenheid begeleiding

Het overgrote deel van de mbo-instellingen loopt op schema of voor op schema op hun doelstellingen die zij hebben gesteld op de indicator tevredenheid door studenten over de begeleiding. Een vijfde van de instellingen (n = 10) loopt enigszins achter.

De instellingen die enigszins achterlopen op schema benoemen veelal in algemene zin positieve ontwikkelingen, maar geven vaak aan dat de totale ambitie niet wordt behaald door achterblijvende resultaten op één of twee mbo-niveaus (veelal mbo-2). Inhoudelijk noemen ze een aantal verklarende factoren. De belangrijkste zijn (a) een toenemende ondersteuningsbehoefte van studenten door complexere problematiek waardoor druk op de begeleiding komt te staan en (b) nieuwe begeleidingsstructuren/inzet die nog niet volledig is ingedaald (bijv. nieuwe werkwijzen, professionalisering, nieuwe structuren van begeleiding die nog in ontwikkeling zijn, of waarvan baten pas later worden verwacht). Een aantal instellingen geeft aanvullend aan dat de beschikbare

cijfers volgens hen niet altijd betrouwbaar zijn, bijv. vanwege kleine aantallen/lage respons/scheve respons op uitgezette vragenlijsten. Dit blijkt ook uit de analyse van jaarverslagen 2025.

Instellingen die op schema liggen benoemen vaak de inzet die ertoe leidt dat streefwaarden worden gehaald. Zij benadrukken de inspanningen die worden gedaan op studentbegeleiding (ondersteuning, structuren), de scholing/professionalisering van medewerkers en de integraliteit van de ondersteuningsstructuur waarop wordt ingezet (samenhangende begeleidingsaanpak vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid van individuele medewerkers, teams en tweede lijn). Ook in de analyse van jaarverslagen 2025 komt naar voren dat instellingen inzetten op versterking en professionalisering van SLB en LOB als samenhangend geheel.

Voorlopers leggen nog explicieter het verband tussen concrete inzet en resultaat en noemen daarbij de elementen die ook de instellingen die op schema liggen benoemen. Veel minder dan achterblijvers wordt gefocust op problemen (zoals de toenemende ondersteuningsbehoefte van studenten), en veel meer op welke veranderingen in de begeleidingsstructuur hebben plaatsgevonden en met welk resultaat.

Indicator uitstroom naar werk

Circa twee derde van de mbo-instellingen loopt achter op schema met betrekking tot de doelen die zij hebben gesteld over uitstroom naar werk vanuit mbo-1 en mbo-2. De meesten (n = 29) lopen enigszins achter op schema, enkelen (n= 2) lopen veel achter op schema. Een derde van de instellingen (n = 16) loopt op schema en 1 instelling loopt enigszins voor.

Anders dan de indicator over tevredenheid begeleiding (en ook anders dan vsv, zie hierna) worden door instellingen veel meer externe factoren genoemd die als verklaring dienen voor achterblijvende resultaten. De uitkomsten zijn volgens instellingen moeilijker zelf te beïnvloeden. Externe factoren die worden benoemd zijn onder andere de regionale arbeidsmarkt/sectorale werkgelegenheid, economische of conjuncturele ontwikkelingen, gedrag van werkgevers, maar ook de kwetsbaarheid van de doelgroep (bijv. ook taalachterstanden). Ten tweede geeft een deel van de instellingen ook aan dat achterblijvende resultaten niet als negatief moeten worden geïnterpreteerd, omdat studenten in plaats van uitstromen naar werk, doorstromen naar bijv. mbo-3/4 en dus langer in opleiding blijven. Hier wordt echter voorbij gegaan aan het feit dat voor deze indicator wordt gekeken naar het aandeel studenten met werk ten opzichte van de uitstromers uit onderwijs: studenten die een jaar later nog onderwijs volgen worden hier niet in meegenomen. Tot slot worden cijfers door een deel van de instellingen ook gerelativeerd omdat het soms om kleine aantallen studenten gaat en percentages daardoor sterk kunnen fluctueren, of omdat ‘koude’ cijfers nader onderzocht moeten worden om ze goed te kunnen duiden.

Instellingen die op schema lopen (of enigszins voorlopen) relateren de voortgang aan de ingezette interventies (o.a. LOB, nazorg, jobcoaching, (keten)samenwerking met werkgevers en doorstroompunten, praktijkleren) en benadrukken ook wel de inzet op/verschuiving naar *duurzame* plaatsing (in plaats van enkel uitstroom naar werk). Dit kan waarschijnlijk worden

verklaard vanuit de (aanloop naar de) invoering van de Wet van school naar duurzaam werk per 1 januari 2026. Uit de analyse van jaarverslagen 2025 komt aanvullend naar voren dat instellingen de structurele inzet én structurele borging van jobcoaching in de formatie zien als elementen die de effectiviteit en continuïteit van de inzet vergroten.

Los van de inzet blijkt uit de toelichting van instellingen ook dat de cijfers voor bbl-studenten vaak beter zijn dan voor bol-studenten. Instellingen geven daarbij aan dat bbl-studenten al een werkgever hebben, tijdens de opleiding al werkervaring opbouwen en dat de overgang naar betaald werk daarmee kleiner is.

Indicator vsv

Het grootste deel van de instellingen (71%) ligt op, of voor op schema van het reduceren van het aantal of percentage vsv'ers. Instellingen die nog niet op schema lopen, lopen in de meeste gevallen maar beperkt achter.

Vrijwel alle instellingen die *achterlopen* op schema noemen de kwetsbare studentenpopulatie op mbo-1 en mbo-2 als verklaring voor de (blijvend) hoge uitval. Vsv wordt sterk toegeschreven aan de problematiek van de doelgroep, dit blijkt ook uit de analyse van de jaarverslagen 2025. Ook regionale problematiek, ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en landelijke ontwikkelingen worden genoemd als verklaring voor achterblijvende resultaten. Instellingen die enigszins achter lopen noemen vaak ook verschillende ontwikkelingen tussen de mbo-niveaus, waarbij effecten op sommige niveaus wel positief zijn, maar op andere niveaus niet. Instellingen met achterblijvende resultaten noemen ook vaker dat deze achterblijvende resultaten om verder onderzoek/nadere analyse vragen.

Instellingen die *op schema* lopen benoemen vaak expliciet de inzet op monitoring en sturing die bijdraagt aan het effect, en wijzen op de ingezette maatregelen die volgens hen (direct) bijdragen aan het geboekte resultaat. Zij noemen vaak wel enkele punten of doelgroepen die specifieke aandacht vragen.

Instellingen die *voorlopen* op schema leggen nog explicieter de relatie tussen ingezette maatregelen en de daling van vsv en koppelen het positieve resultaat vaak ook aan de geïntegreerde aanpak (samenhang tussen begeleiding, beleid en regionale samenwerking). Uit de analyse van jaarverslagen 2025 is aanvullend op te maken dat investeringen in studentbegeleiding expliciet gekoppeld worden aan daling van het aantal vsv'ers, en dat een warme overdracht tussen vmbo/entree en mbo (2/3/4), met vroege signalering, breed als effectief worden ervaren. Op basis van de indicatoren is ook te zien dat de mate waarin studenten tevreden zijn over de begeleiding, ook samenhangt met de hoogte van het vsv-percentage: instellingen met gemiddeld meer tevreden studenten, hebben lagere vsv-percentages en omgekeerd (correlatie van -0,43, $p< 0,001$).

Ongeacht de voortgang noemen instellingen dezelfde oorzaken voor vsv (m.n. complexe studentpopulatie, mentale gezondheid, kwetsbare thuissituatie, arbeidsmarktontwikkelingen voor m.n. bbl). Het verschil is dat achterblijvers dit als verklaring zien voor het achterblijvende resultaat, terwijl voorlopers de daling in vsv verbinden aan concrete interventies en sturing op vsv.

Bijstelling nodig

Zestien van de 51 instellingen (31%) geven aan dat voor hen een bijstelling nodig is op de streefwaardes ten aanzien van vsv[27]. Dit zijn relatief vaak instellingen die achterlopen op schema, maar deels ook instellingen die op schema lopen en één voorloper. De rode draad in de toelichting van instellingen is geen koerswijziging, maar een verdieping en aanscherping van bestaand vsv-beleid**.** De belangrijkste elementen die terugkomen in de toelichting op waarop bijstelling nodig is zijn:

- intensivering/uitbreiding van (vroegtijdige) ondersteuning en begeleiding (bijv. maatwerk, jobcoaching, studieloopbaanbegeleiding). Circa 7 instellingen noemen dit.
- Meer inzet op monitoring en vroegsignalering (bijv. opvolging van verzuimsignalen, inzet van datagedreven analyses). Circa 7 instellingen noemen dit.
- Extra focus op specifieke risicogroepen (bijv. mbo-1, bbl). Circa 6 instellingen noemen dit.
- Intensievere samenwerking met (keten)partners zoals werkgevers en gemeenten/doorstroompunten/zorgpartners. De Wet van school naar duurzaam werk, die per januari 2026 is ingevoerd, wordt hier regelmatig benoemd als belangrijke aanjager.28 Dit is circa vijf keer genoemd.

4.3 Ontwikkeling indicatoren

In onderstaande twee paragrafen gaan we in op de ontwikkeling op de indicatoren die zijn gesteld voor doelstelling 1.3. In de eerste subparagraaf gaan we in op de ontwikkelingen op sectoraal niveau. Dat doen we per indicator (tevredenheid begeleiding, uitstroom naar werk en voortijdig schoolverlaten). Daarna presenteren we voor elk van de indicatoren de belangrijkste ontwikkelingen op instellingsniveau.

4.3.1 Sectorbeeld

Indicator tevredenheid begeleiding

Figuur 4.1 en figuur 4.2 tonen de ontwikkeling in de tevredenheid over de begeleiding tussen 2020 en 2026 naar respectievelijk bol en bbl.[29] Tussen 2020 en 2026 is de tevredenheid toegenomen: van 48 procent (onder zowel bol- als bbl-studenten) naar 56 procent van de bbl-studenten en 55 procent van de bol-studenten. Ten opzichte van 2025 betekent dit een verdere – weliswaar hele kleine – toename bij bol-studenten en een gelijk gebleven tevredenheid bij bbl-studenten. Op mbo-4 is de tevredenheid het afgelopen jaar het sterkst gegroeid van 51% naar 53%. De tevredenheid van mbo-4 studenten benadert inmiddels bijna de tevredenheid van studenten op mbo-3. Op mbo-

27 Streefwaarden van instellingen zijn gekoppeld aan de opgave per regio en tellen landelijk op tot de centrale doelstelling. In de regionale plannen kan hiervan (gemotiveerd) door regio's van worden afgeweken.

28 Vooruitlopend op de invoering van de wet, werd samenwerking met (keten)partners in de regio door mbo-instellingen al als belangrijke aanjager benoemd.

29 Niet alle instellingen hebben in 2025 meegedaan aan de JOB-monitor. Het cijfer over 2025 is dus gebaseerd op een deel van de instellingen.

1 is de tevredenheid gelijk gebleven, maar daarbinnen is wel een daling zichtbaar onder bbl-studenten (van 70% in 2025 naar 63% in 2026; niet in figuur). In aantallen betreft dit een relatief kleine groep studenten.

Figuur 4.1 Ontwikkeling tevredenheid begeleiding bol-student naar niveau (let op: as loopt van 40 tot 75%)

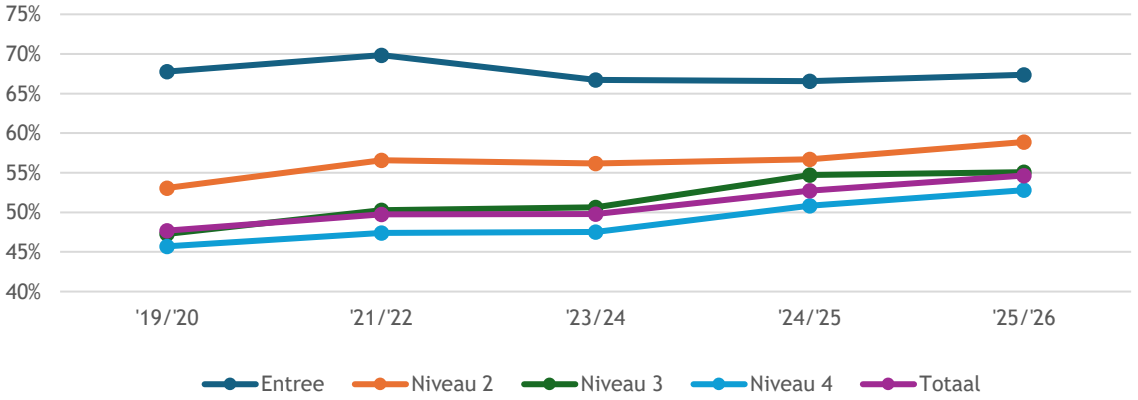

Bron: CBS (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 4.2 Ontwikkeling tevredenheid begeleiding bbl-student naar niveau (let op: as loopt van 40 tot 75%)

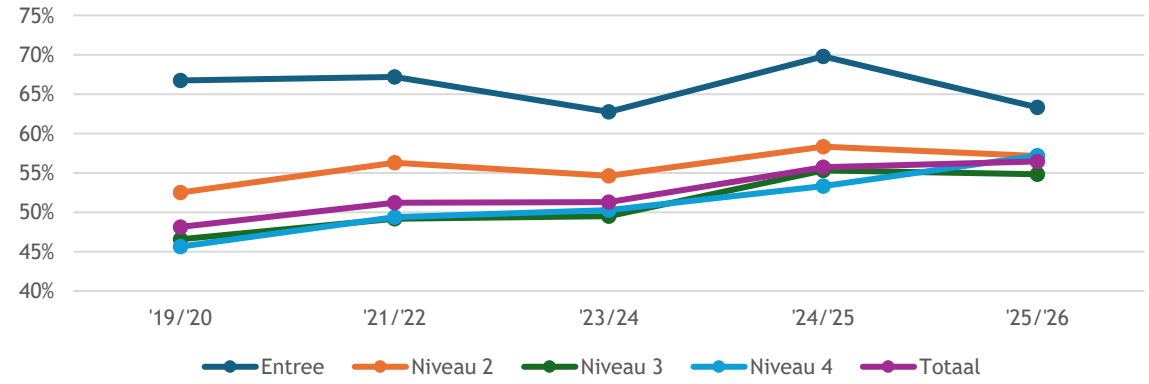

Bron: JOB-monitor (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Kijken we naar verschillen naar persoonlijke studentkenmerken, dan valt op dat mannen gemiddeld genomen iets vaker tevreden zijn over de begeleiding (57%) dan vrouwen (55%), dit is de afgelopen jaren niet veranderd. Verder zijn studenten met een ondersteuningsbehoefte gemiddeld genomen iets minder vaak tevreden over de begeleiding (55%) dan studenten zonder functiebeperking (57%). Hoewel in de afgelopen jaren de tevredenheid van beide groepen studenten is toegenomen, blijven verschillen in tevredenheid naar wel/geen functiebeperking bestaan.

Indicator uitstroom naar werk

Binnen doelstelling 1.3 wordt gekeken naar het aandeel uitstromers uit entree- en mbo-2-opleidingen dat een jaar na afstuderen werk heeft. Het doel in de werkagenda is om dit percentage toe te laten nemen. In figuur 4.3 is voor mbo-1 en mbo-2 de gemiddelde uitstroom naar werk

weergegeven[30] (per uitstroomjaar, het peilmoment voor het hebben van werk is oktober, één jaar na afstuderen). Over een reeks van jaren is de uitstroom naar werk nauwelijks toegenomen, bbl-1 uitgezonderd. Ten opzichte van 2022-2023 zien we lichte dalingen bij entree-bol en niveau 2 bol en bbl (van 1-2 procentpunt). Zoals in paragraaf 4.2 aangegeven, geven instellingen aan dat het realiseren van voortgang op deze indicator sterk afhankelijk is van externe ontwikkelingen (o.a. conjunctuur).

Figuur 4.3 Ontwikkeling in uitstroom met werk, 2018-2024 (let op: as start bij 20 en loopt tot 90%)

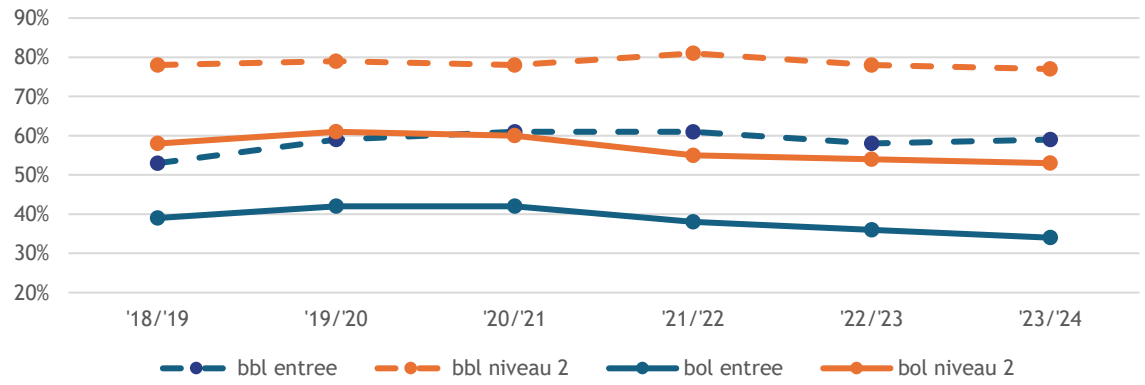

Bron: CBS (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Indicator vsv

De landelijke doelstelling is om het aantal vsv'ers te laten dalen tot maximaal 18.000 in 2026. Dit aantal gaat uit van de 'oude' definitie van vsv. Met de invoering van de Wet van school naar duurzaam werk is een ruimere definitie van vsv geïntroduceerd en een vernieuwde aanpak. De doelgroep wordt verbreed van jongeren van 12 tot 23 jaar zonder startkwalificatie, naar jongeren van 12 tot 27 jaar, omdat jongeren na hun 23e vaak nog ondersteuning nodig hebben bij de overstap naar een vervolgopleiding of duurzaam werk. De vsv- definitie in de werkagenda mbo blijft ongewijzigd. Daarin is afgesproken om te streven naar minder dan 18.000 nieuwe vsv'ers (12 tot 23 jaar) in 2026 en de scholen blijven met de werkagenda mbo aan het behalen ervan werken. Met de verbreding van de doelgroep naar 27 jaar wordt hierop voortgebouwd. Door de ruimere definitie worden circa 28 procent meer jongeren meegeteld. Vanuit die bredere definitie wordt ingezet op maximaal 23.000 vsv'ers (12 tot 27 jaar) in studiejaar 2029-2030. Gecorrigeerd voor deze verbreding blijft het ambitieniveau gelijk.

Van cohort 2024-2025[31] waren 21.439 nieuwe vsv'ers in het mbo (exclusief 308 vsv'ers die als examendeelnemer in het mbo stonden ingeschreven), 668 minder dan voor het cohort 2023-2024. Zowel in de bol als in de bbl is het percentage nieuwe vsv'ers gedaald (tabel 4.5). Ook in aantallen is overal een daling zichtbaar, behalve op mbo-1 bol en bbl. Dat heeft te maken met een groeiend aantal studenten op mbo-1 in 2024/2025. De daling van het percentage vsv'ers is relatief het

30 Eén jaar na afstuderen; het meest recente uitstroomjaar in deze figuur had dus al dan niet meer dan 12 uur werk in oktober 2025.
31 Het gaat om instromers in 2024/2025, die in 2025/2026 voortijdig schoolverlater zijn.

grootst op mbo-2 bbl en op mbo-3 bbl. In absolute zin is het aantal vsv'ers op mbo-4 bol echter veel meer gedaald (met 500 studenten). Dat heeft natuurlijk te maken met het grote aantal studenten dat een mbo-4 bol opleiding volgt.

Tabel 4.5 Ontwikkeling aantal en percentage nieuwe vsv'ers tussen '23/'24 en '24/'25 (=t0) (exclusief vsv van examendeelnemers)

	2023/2024		2024/2025	
	N vsv	%	N vsv	%
mbo-1 bbl	655	26,81%	709	26,05%
mbo-1 bol	2310	21,63%	2733	21,36%
mbo-2 bbl	2527	11,83%	2353	10,61%
mbo-2 bol	3978	10,08%	3974	9,63%
mbo-3 bbl	1488	5,26%	1305	4,61%
mbo-3 bol	2100	5,05%	1842	4,62%
mbo-4 bbl	804	5,18%	778	4,76%
mbo-4 bol	8245	4,02%	7745	3,78%
Totaal bbl	5474	8,09%	5145	7,40%
Totaal bol	16633	5,60%	16294	5,45%

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Omdat er ook nog 6.444 vsv'ers afkomstig zijn uit het vo, 618 vanuit het vavo en 308 als examendeelnemer in het mbo, blijft de doelstelling van 18.000 vsv'ers nog uit beeld.

Verschillen in ontwikkeling voortijdig schoolverlaten voor achtergrondkenmerken van studenten
De hierboven gepresenteerde cijfers zijn niet voor alle groepen studenten hetzelfde.

- **Sociaaleconomische status (SES):** het vsv-percentage onder studenten met een lagere SES is hoger dan onder studenten met een hoge SES (bijv. 1e kwartiel/laagste SES 8,4%, 4e kwartiel/hoogste SES 4,7% vsv in 2023). Op mbo-1, mbo-2 en mbo-4 zijn de verschillen naar SES tussen 2017-2023[32] kleiner geworden. Op mbo-3 zijn de verschillen juist toegenomen. Tussen '22/'23 en '23/24 nemen de verschillen op de meeste mbo-niveaus en mbo-totaal juist weer licht toe, behalve op mbo-2.

32 Over 2024 zijn nog geen cijfers beschikbaar over SES

- **Migratieachtergrond:** het vsv-percentage onder studenten met een niet-westerse migratieachtergrond en westerse migratieachtergrond is structureel hoger dan onder autochtone studenten (op alle niveaus en in beide leerwegen)[33]. Tussen '17/'18 en '24/'25 is hier geen (structureel) positieve ontwikkeling in zichtbaar, op mbo-3 neemt de kloof zelfs toe. Enkel op mbo-1 is de kloof iets kleiner geworden; vsv daalde daar de afgelopen jaren iets harder onder studenten met een migratieachtergrond dan onder autochtone studenten. Tussen '23/'24 en '24/'25 is een kleine verbetering zichtbaar, waarbij de daling van vsv relatief groter is onder studenten met een migratieachtergrond (m.n. westerse migratieachtergrond). Een nuancering hierbij is wel dat recent onderzoek (waarin meer kenmerken zijn meegenomen) van het CBS[34] laat zien dat herkomst weliswaar samenhangt met vsv, maar in praktijk grotendeels verklaard wordt door andere kenmerken, zoals sociaaleconomische factoren, onderwijsloopbaan en opleidingskenmerken. Deze factoren leveren een grotere bijdrage in de voorspelling van vsv.
- **Functiebeperking:** op bijna alle niveaus en leerwegen is het vsv-percentage van studenten met een functiebeperking (d.w.z. studenten met een handicap of chronische ziekte) hoger dan onder studenten zonder functiebeperking. Gemiddeld voor het hele mbo is dat verschil in 2024 1 procentpunt; het grootste verschil is zichtbaar op mbo-1, waar in 2024 het vsv-percentage onder studenten met een functiebeperking 4,6 procentpunt hoger lag dan onder studenten zonder functiebeperking (in absolute aantallen betreft het een relatief kleinere groep). Positief is wel dat mbo-breed zowel in de bol als bbl de verschillen in vsv-percentage tussen studenten met en zonder functiebeperking kleiner zijn geworden tussen 2017 en 2024.
- **Geslacht:** op vrijwel alle niveaus/leerwegen is het vsv-percentage onder mannen hoger dan onder vrouwen, met het grootste verschil op mbo-1. Tussen 2023 en 2024 is geen nivellering zichtbaar.

Er zijn dus verschillen tussen groepen studenten en de mate waarin zij eerder voortijdig uitvallen of niet. Omdat de mbo-populatie verandert, hebben we in een verdiepende analyse gekeken naar de verandering over de tijd, waarbij we corrigeren voor (veranderingen in) de studentenpopulatie. Stel dat er meer jongens in zijn gestroomd, die een grotere kans hebben op vsv, wordt in een multivariate regressieanalyse daarvoor gecorrigeerd. In onderstaande tabel en figuur zijn de percentages voor vsv gepresenteerd, waarbij de gecorrigeerde percentages het percentage vsv laten zien, als de samenstelling van de populatie gelijk was gebleven over deze jaren[35]. Te zien is dat met name in het laatste jaar er een afwijking is; bij een gelijkblijvende samenstelling zou de vsv in het mbo in 2024/2025 wat lager zijn geweest (5,86% i.p.v. 6,05%).

33 Dit verschil is ook multivariaat getoetst en is dan ook zichtbaar (onder controle van niveau, leerweg, type instelling en geslacht)
34 Zie: https://dashboards.cbs.nl/longreads/2026/Voortijdig-schoolverlaten-en-de-invloed-van-herkomst/
35 Gelijk gebleven wat betreft geslacht, vooropleiding en migratieachtergrond

Figuur 4.4 Ontwikkeling vsv, inclusief gecorrigeerd vsv-percentage voor constante populatie-samenstelling

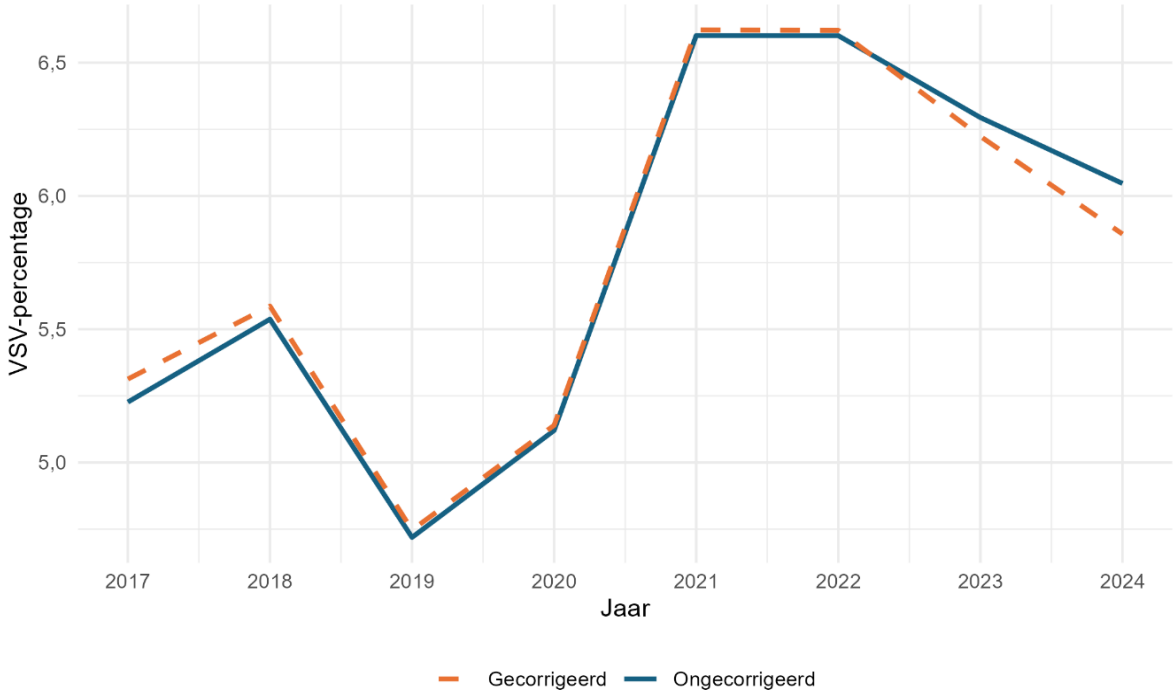

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Tabel 4.6 Vsv-percentages, gecorrigeerd voor veranderingen in de studentenpopulatie en ongecorrigeerd

Jaar	Waargenomen vsv	Ongecorrigeerde percentages	Gecorrigeerde percentages
'17/'18	5,23%	5,23%	5,31%
'18/'19	5,54%	5,54%	5,59%
'19/'20	4,72%	4,72%	4,75%
'20/'21	5,12%	5,12%	5,14%
'21/'22	6,60%	6,60%	6,62%
'22/'23	6,60%	6,60%	6,62%
'23/'24	6,29%	6,29%	6,22%
'24/'25	6,05%	6,05%	5,86%

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

4.3.2 Ontwikkelingen bij instellingen

Begeleiding van studenten

Instellingen ontwikkelen zich verschillend in het percentage studenten dat tevreden is over de begeleiding. In figuur 4.5 is de ontwikkeling op de indicator weergegeven, inclusief, per meetmoment, de gemiddelde score en de kwart best scorende en slechts scorende instellingen. Gemiddeld genomen (blauwe lijn) zijn de meest recente tevredenheidscijfers al ongeveer in lijn met de streefwaarden van instellingen op deze niveaus. De verschillen tussen instellingen in het percentage studenten dat tevreden is over de begeleiding zijn in 2025 kleiner dan eerdere jaren.

Figuur 4.5 Ontwikkeling instellingsgemiddelde (gewogen), voor percentage studenten dat tevreden is over de begeleiding

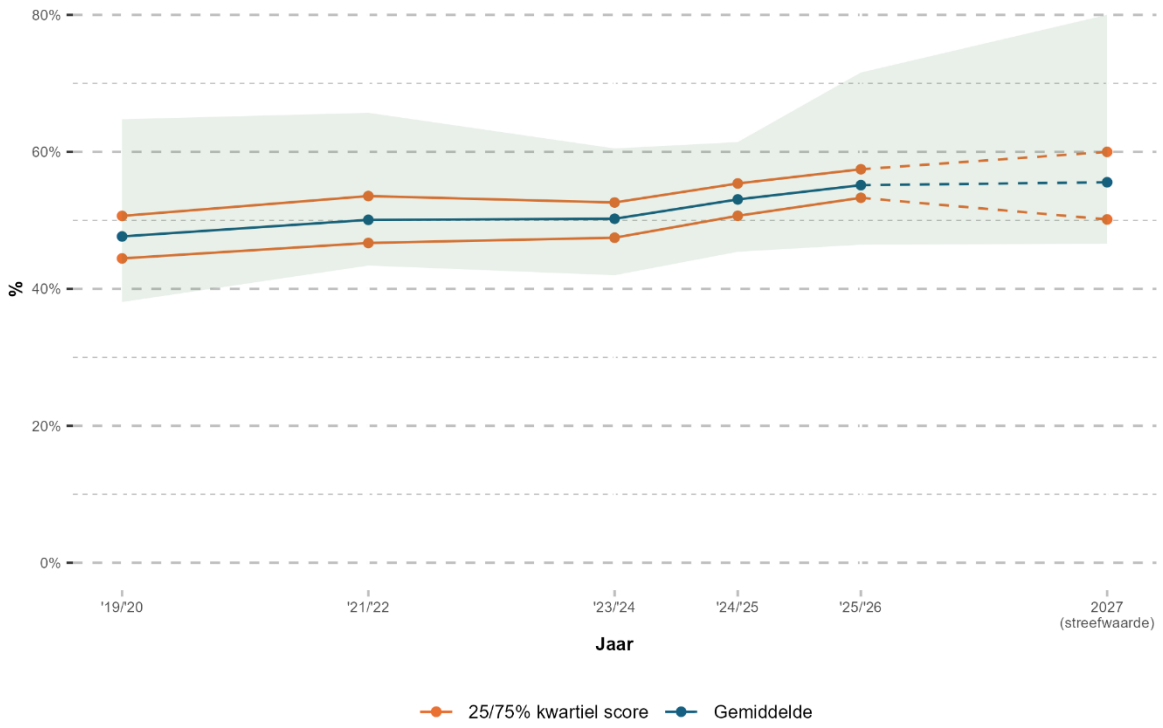

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Op instellingsniveau ontwikkelen individuele mbo-instellingen zich verschillend ten opzichte van de hiervoor gepresenteerde gemiddeldes. In onderstaande figuur 4.6 is per instelling de ontwikkeling ten opzichte van de startwaarde weergegeven, en is ook de streefwaarde gepresenteerd. Bij ruim driekwart van de instellingen (n = 39) is de tevredenheid van studenten over de begeleiding toegenomen ten opzichte van de startwaarde. Twaalf van hen, hebben hierdoor ook hun streefwaarde al gerealiseerd. Er is een significant, negatief, verband tussen de startwaarde van instellingen en de doorgemaakte groei in tevredenheid van studenten over de begeleiding. Dat betekent dat bij instellingen met een lagere startwaarde (d.w.z. lagere tevredenheid over begeleiding) de tevredenheid over begeleiding gemiddeld genomen sterker is gegroeid dan bij instellingen waar de tevredenheid over de begeleiding bij aanvang (startwaarde) al hoger was.

Bij zes instellingen (12%) is de tevredenheid van studenten over de begeleiding afgenomen. Dit zijn allemaal instellingen die hun streefwaarden nog niet hebben gehaald (1 instelling met onbekende streefwaarde). Van zes instellingen is de huidige waarde onbekend[36], en kan de voortgang dus ook niet bepaald worden.

Figuur 4.6 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten dat tevreden is over de begeleiding (nb. X-as begint op 25%)

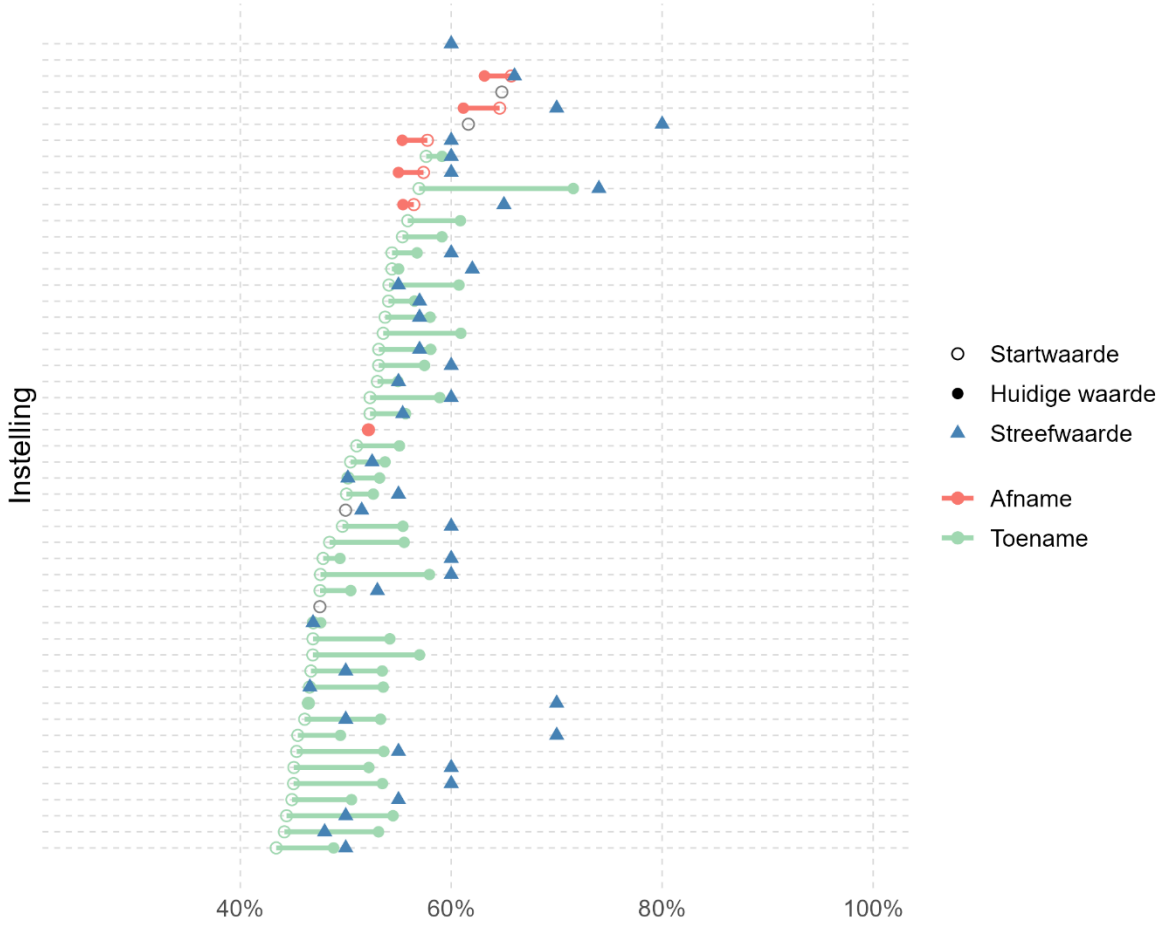

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Op basis van voorgaande kan bepaald worden welk deel van de instellingen hun streefwaarde al hebben behaald, en welk deel niet. Figuur 4.7 toont de ontwikkeling van instellingen die hun streefwaarde wel, of nog niet hebben behaald.

- Circa de helft van de instellingen (n = 25) heeft hun eigen streefwaarde nog niet behaald. De tevredenheid is binnen deze instellingen de afgelopen jaren wel toegenomen (van 50,2% naar 54,3%), maar nog niet voldoende om het streefcijfer (gemiddeld 59,2%) te halen.

36 Deze zes instellingen doen niet mee aan de JOB-monitor.

- Ruim een kwart van de instellingen (n = 12) heeft hun streefwaarde al behaald. De tevredenheid over de begeleiding is daar de afgelopen jaren toegenomen van 49 procent naar 54,7 procent. De gemiddelde tevredenheid is dus ongeveer even hoog als bij scholen die hun streefwaarde nog niet gehaald hebben. Dat wil zeggen dat instellingen die hun streefwaarde al hebben gehaald, gemiddeld genomen een lager ambitieniveau (51%) hebben dan diegenen die hun streefwaarde nog niet hebben gehaald (59,2%).
- Ruim een vijfde van de instellingen (n = 11) heeft geen bekende37 streefwaarde. Juist bij deze instellingen is de tevredenheid van studenten gemiddeld het hoogst (58,1%) en ook het sterkst gegroeid in vergelijking met de beginwaarde (51,1%).
- Bij drie instellingen is de huidige waarde onbekend, en kan de voortgang dus niet inzichtelijk worden gemaakt.

Figuur 4.7 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage studenten dat tevreden is over de begeleiding, naar wel/niet behaalde streefwaarde

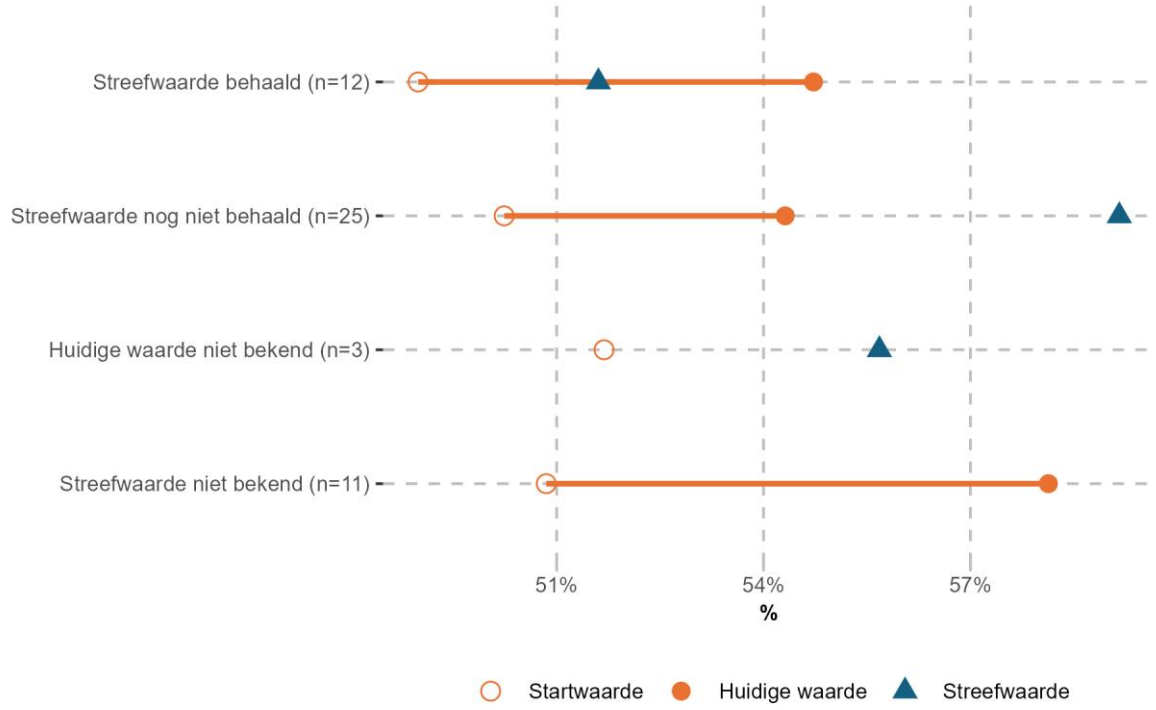

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Doorstroom naar werk

Het aandeel studenten dat na één jaar werk heeft varieert sterk afhankelijk van of het om mbo-1 of mbo-2 gaat en of het bol- of bbl-studenten betreft. Bbl-studenten hebben vaker na één jaar werk dan bol-studenten van hetzelfde niveau, en mbo-2 studenten hebben na één jaar vaker werk dan mbo-1 studenten. Tussen instellingen zijn echter wel grote verschillen. In figuur 4.8 is de

37 Geen streefwaarde, geen bekende streefwaarde, of een niet-kwantificeerbare streefwaarde (zoals 'bovengemiddeld').

ontwikkeling op de indicator weergegeven, inclusief de gemiddelde score en de kwart best scorende en slechts scorende instellingen.

- Voor de bol op mbo-1 en mbo-2 geldt dat de ontwikkeling gemiddeld genomen negatief is geweest de afgelopen jaren. Dat beeld is zowel terug te zien bij de slechts- als bij de best scorende instellingen (25% en 75% kwartiel). De huidige waarden (2023-2024) liggen nog ver af van de streefwaarden. Voor mbo-1 bol is de gemiddelde waarde in 2023-2024 33% en de streefwaarde in 2027 gemiddeld 62%. Voor mbo-2 bol is de gemiddelde waarde in 2023-2024 53% en de gemiddelde streefwaarde in 2027 78%. De verschillen in uitstroom naar werk tussen instellingen bij start, zijn nog niet kleiner geworden.
- Voor de bbl op mbo-1 en mbo-2 is de gemiddelde ontwikkeling in uitstroom naar werk sinds 2019 wel positief, maar is de ontwikkeling in het laatste jaar (tussen 2023-2024) licht gedaald voor entree en mbo-2. Ten opzichte van de streefwaarde hebben mbo-instellingen gemiddeld gezien de streefwaarde voor bbl al behaald (mbo-1 bbl: gemiddelde waarde 58%, streefwaarde 57%; mbo-2 bbl: gemiddelde waarde 77%, streefwaarde 71%).

Figuur 4.8 Ontwikkeling instellingsmiddelde (gewogen), voor percentage studenten dat doorstroomt naar werk (>12u)

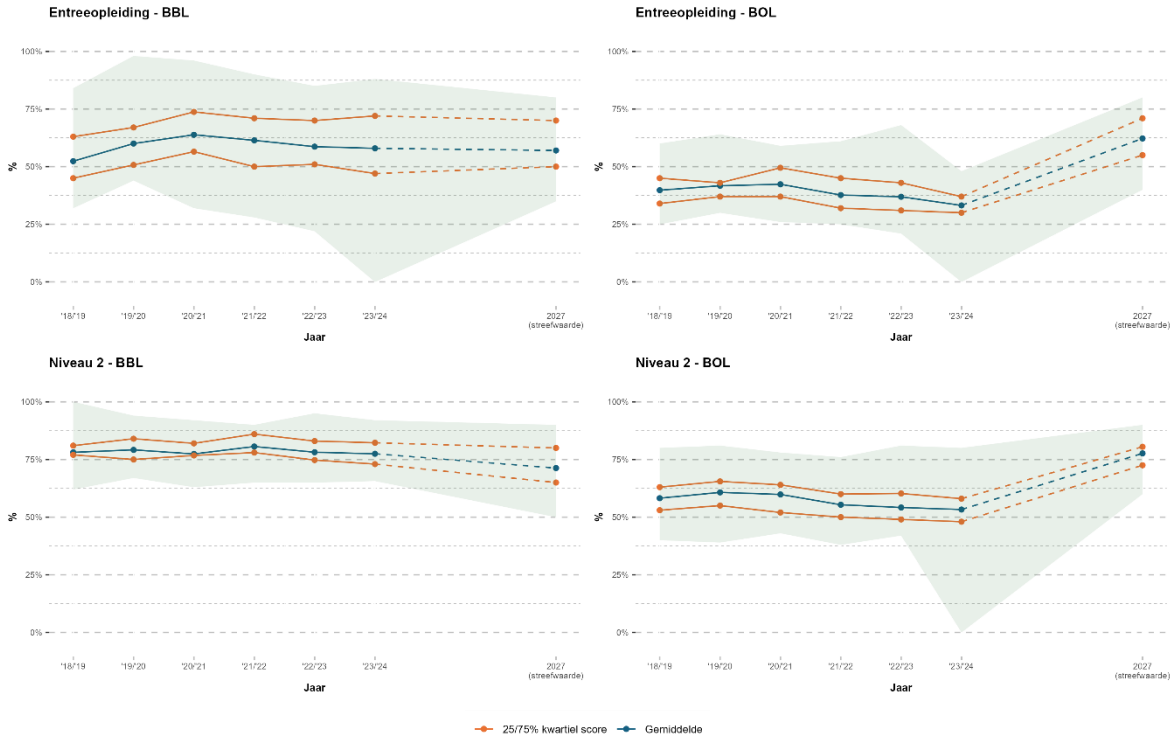

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Op instellingsniveau ontwikkelen individuele mbo-instellingen zich verschillend ten opzichte van de hiervoor gepresenteerde gemiddeldes. In onderstaande figuren (figuur 4.9 t/m figuur 4.12) is per instelling de ontwikkeling ten opzichte van de startwaarde weergegeven, en is ook de streefwaarde gepresenteerd.

- Voor mbo-1 geldt voor zowel bbl als bol dat bij een aanzienlijk deel van de instellingen het percentage studenten dat uitstroomt naar werk lager ligt dan de beginwaarde: respectievelijk 16 en 22 instellingen. Ondanks een negatieve ontwikkeling geldt voor de bbl dat tien instellingen toch al hun streefwaarde hebben behaald. Voor de bol is dat in mindere mate het geval. Bij slechts zes instellingen is de ontwikkeling sinds de beginwaarde positief. Omdat de streefwaardes bij de bol-opleidingen veel verder afliggen van de begin- en huidige waarden, heeft bijna geen enkele instelling de streefwaarde al behaald. Bij de overige instellingen is vaak de huidige waarde, en in enkele gevallen de beginwaarde niet bekend, waardoor de ontwikkeling niet zichtbaar is.
- Voor mbo-2 is het beeld voor bbl heel anders dan voor bol. Voor bbl is bij 24 instellingen een positieve ontwikkeling in de uitstroom naar werk ten opzichte van de beginwaarde zichtbaar. Daarentegen is bij 16 instellingen juist een afname in de uitstroom naar werk zichtbaar.38 De instellingen die voor mbo-2 bbl hun streefwaarde al hebben behaald hebben gemiddeld genomen minder ambitieuze streefwaarden opgegeven. Voor bol hebben de meeste instellingen (42; 82%) van de mbo-instellingen te maken met een negatieve ontwikkeling in de uitstroom naar werk ten opzichte van de beginwaarde. Bij twee instellingen is de ontwikkeling positief (en bij 6 instellingen is de huidige waarde onbekend).

Voor mbo-1 bol en mbo-2 bbl is er een significant, negatief, verband tussen de startwaarde van instellingen en de doorgemaakte groei in uitstroom naar werk. Dat betekent dat, voor deze indicatoren, instellingen met een lagere startwaarde (= laag percentage dat doorstroomt naar werk) gemiddeld een grotere positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt (verschil tussen huidige waarde en startwaarde) dan instellingen die bij start al een relatief hogere uitstroom hadden van studenten naar werk.

38 In een aanvullende analyse is getoetst of er een significant verband is tussen de ontwikkeling op instellingen, en het type instelling (combinatie van ROC/Beroepscollege en indeling naar grootte) en de regio (naar landsdeel): dit blijkt niet het geval te zijn.

Figuur 4.9 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten dat doorstroomt naar werk (>12u), ***entree bol***

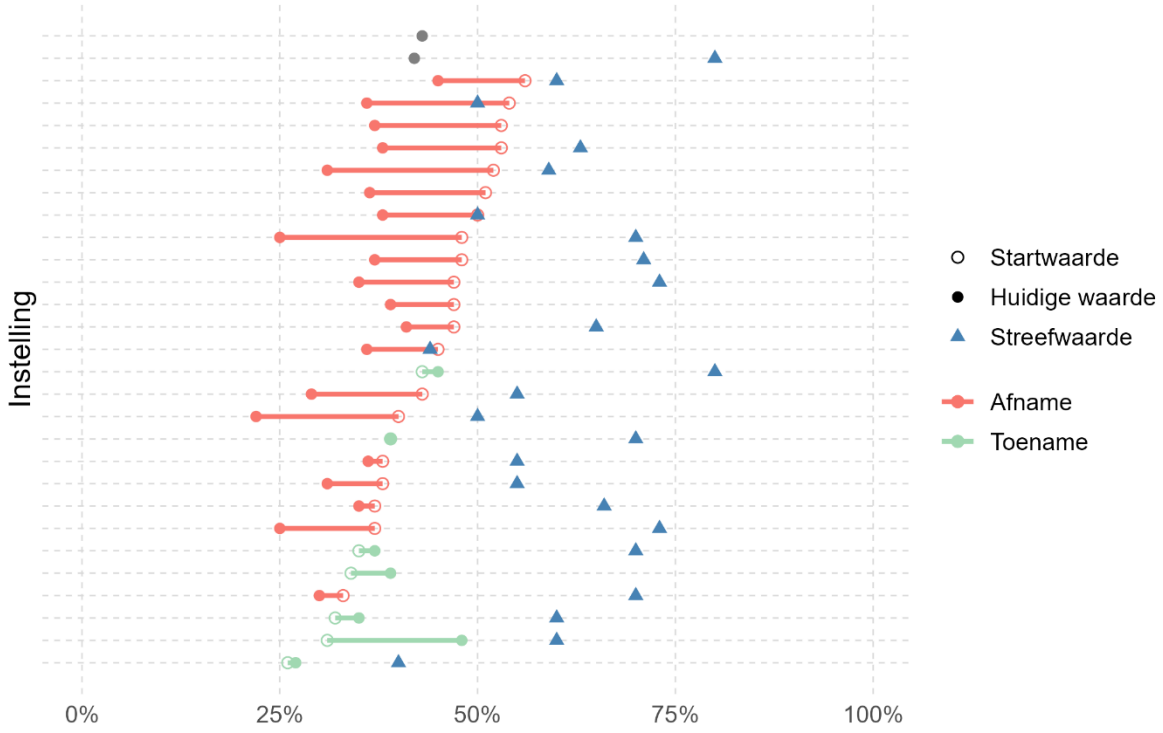

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

*Figuur 4.10 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten dat doorstroomt naar werk (>12u), entree **bbl***

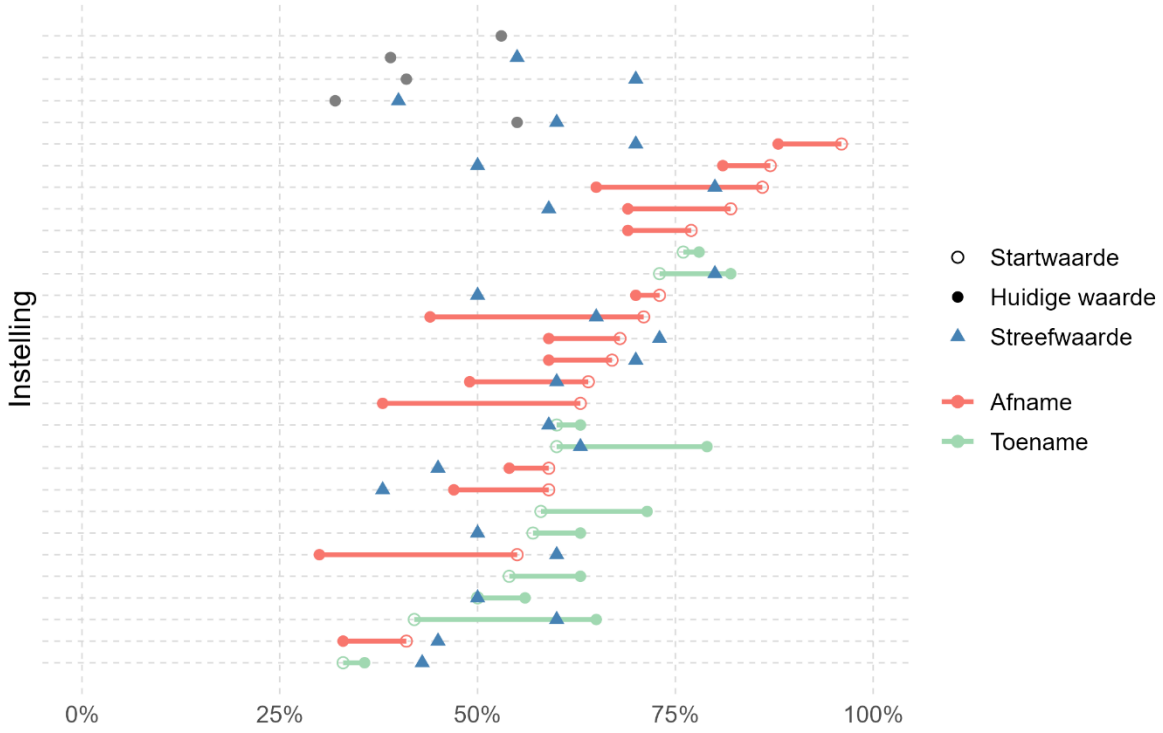

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 4.11 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten dat doorstroomt naar werk (>12u), niveau 2-bol

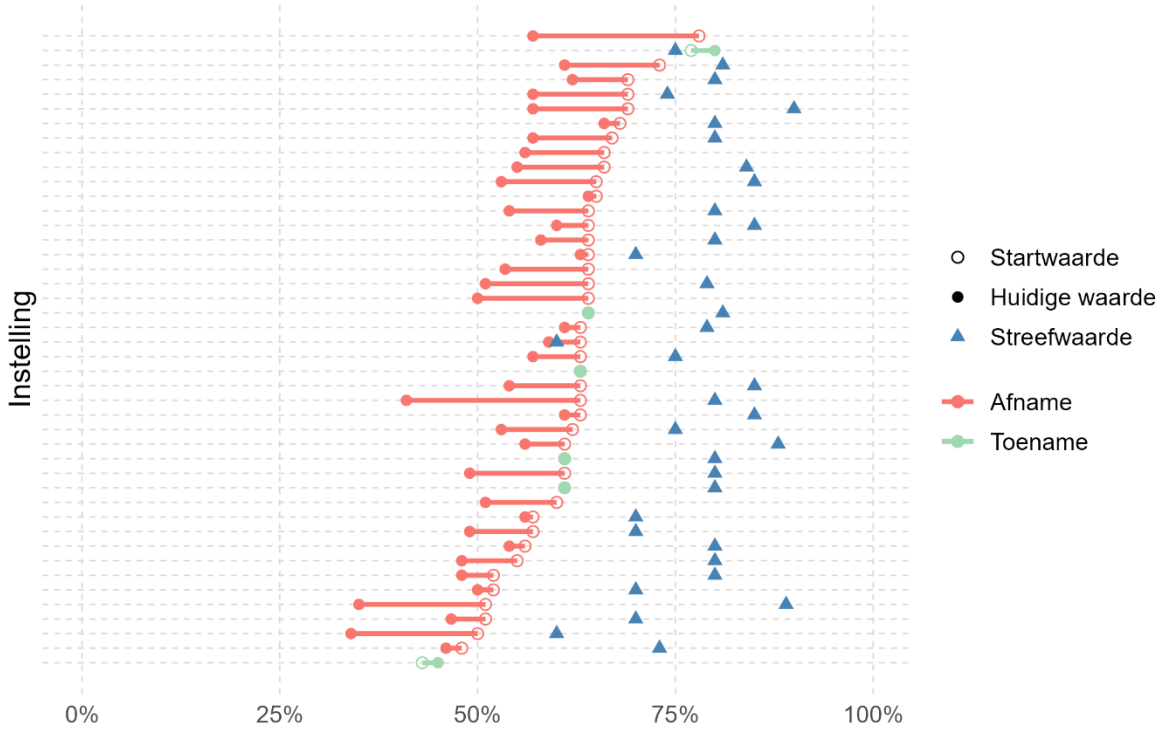

Bron: CBS (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 4.12 Ontwikkeling per instelling, voor percentage studenten dat doorstroomt naar werk (>12u), niveau 2-bbl

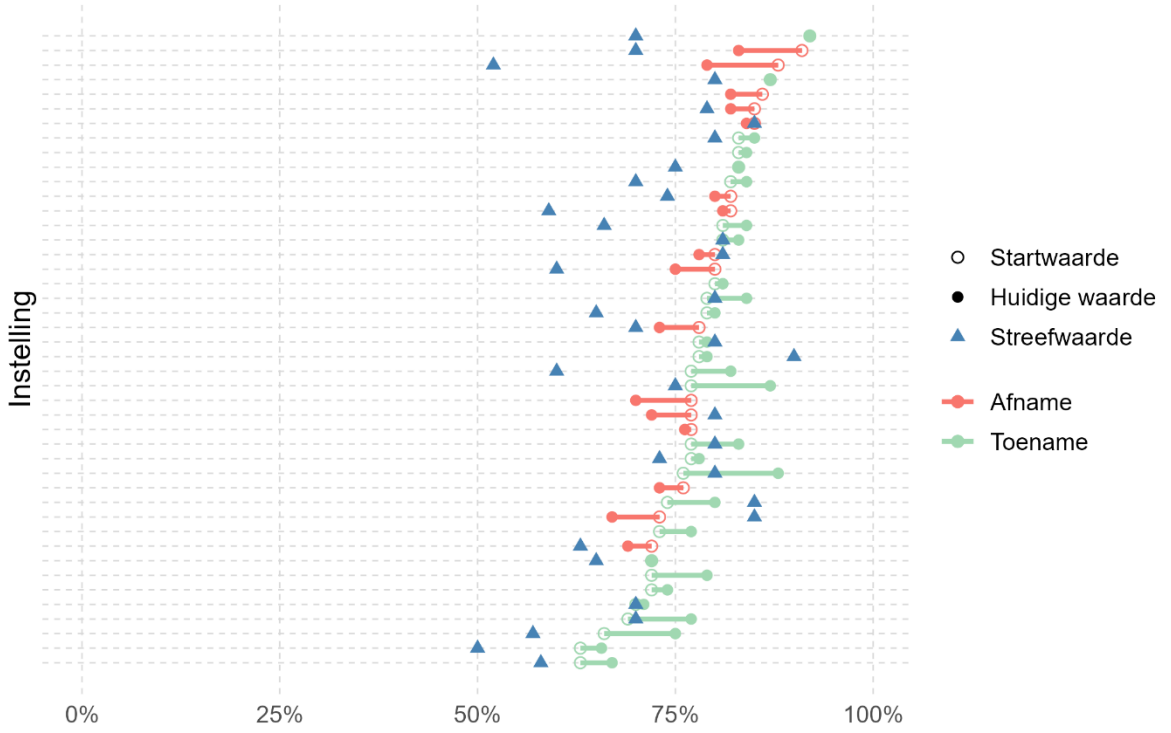

Bron: CBS (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Op basis van voorgaande kan bepaald worden welk deel van de instellingen hun streefwaarde al hebben behaald, en welk deel niet. Figuur 4.13 toont de ontwikkeling van instellingen die hun streefwaarde wel, of nog niet hebben behaald.

- Voor entree bbl heeft ruim twintig procent van de instellingen (n = 12) de streefwaarde behaald, een grotere groep van 14 instellingen (27%) heeft dat niet. Bij de overige instellingen is de streefwaarde of de huidige waarde onbekend (respectievelijk n = 20 en n=5). De *streefwaarde* van instellingen die hun ambitie al bereikt hebben is lager dan voor de instellingen die hun streefwaarde nog niet hebben behaald (respectievelijk 55 en 61%).
- Voor entree bol is van meer dan de helft van de instellingen de streefwaarde (n =18) of huidige waarde (n =5) niet bekend, waardoor voortgang meten, voor deze instellingen, niet mogelijk is. De resterende 28 instellingen hebben allen de streefwaarde nog niet bereikt. De voortgang sinds de beginwaarde is gemiddeld genomen negatief (beginwaarde gemiddeld 38%, huidige waarde gemiddeld 33%) en de gemiddelde streefwaarde (62%) nog ver uit beeld.
- Voor mbo-2 bbl heeft circa de helft van de instellingen (N=28) hun streefwaarde voor uitstroom naar werk al gerealiseerd. Zeven instellingen (14%) hebben dat nog niet, en bij de overige instellingen is de streefwaarde (N=12) of de huidige waarde (N=4) onbekend, waardoor de ontwikkeling niet gemeten kan worden. Instellingen die hun streefwaarde al hebben behaald hebben – net als voor bbl-1 – gemiddeld genomen een (veel) lagere streefwaarde geformuleerd (67%) dan instellingen die hun streefwaarde nog niet hebben behaald (84%). De voortgang sinds de beginmeting is in beide groepen klein, en vergelijkbaar.

- Voor mbo-2 bol heeft slechts één instelling zijn streefwaarde al behaald. Het overgrote deel (n = 35) heeft dat nog niet, en bij bijna al deze instellingen is er sprake van een negatieve in plaats van positieve ontwikkeling in de uitstroom naar werk. Voor iets minder dan een derde van de instellingen geldt dat hun streefwaarde niet (n=14) of hun huidige waarde (n=1) niet bekend is. Voor de 35 instellingen die hun streefwaarde niet hebben bereikt ligt dit veelal nog ver buiten bereik.

Figuur 4.13 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage studenten dat doorstroomt naar werk (>12u), naar wel/niet behaalde streefwaarde

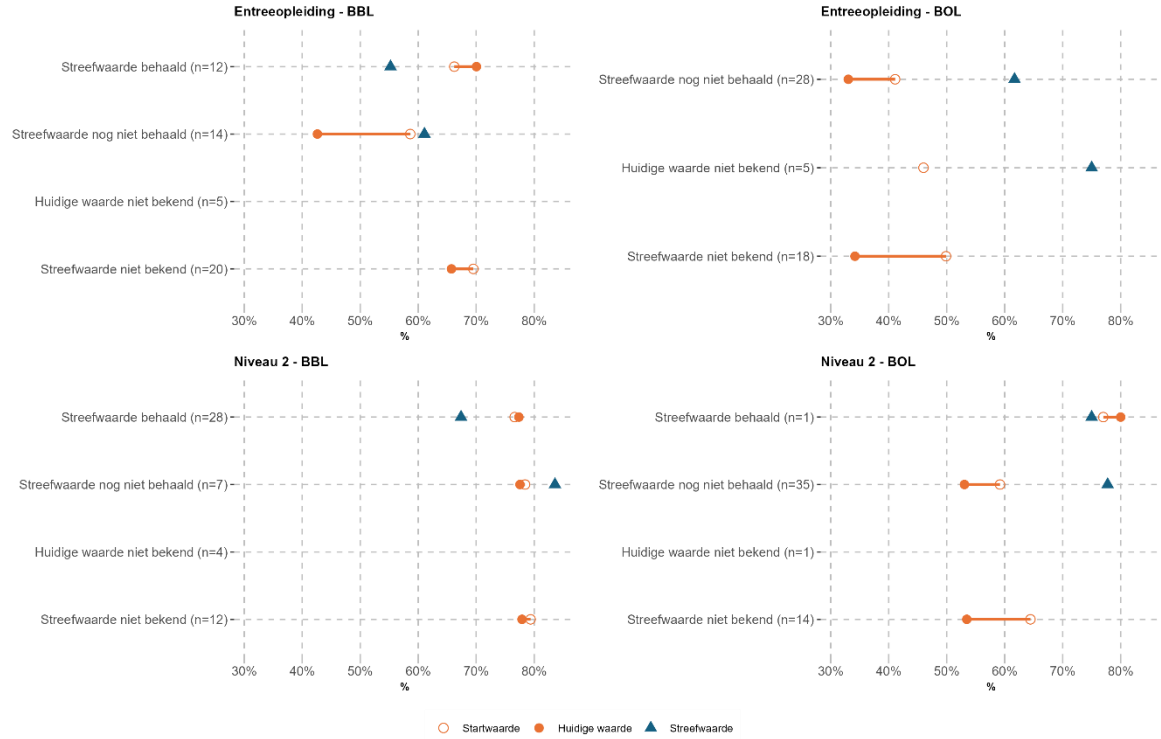

Bron: CBS (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Voortijdig schoolverlaters

In figuur 4.14 is de ontwikkeling op de indicator vsv weergegeven, inclusief, per meetmoment, de gemiddelde score en de kwart best scorende en slechts scorende instellingen. Het gaat om één gewogen instellingsgemiddelde voor vsv (dus niet per mbo-niveau en leerweg). Uit de figuur blijkt dat gemiddeld genomen (blauwe lijn) het vsv-percentage daalt, maar dat verdere daling nodig is om de geformuleerde streefwaarden te realiseren. De verschillen tussen de kwart best scorende en de kwart slechts scorende instellingen is in de loop der jaren kleiner geworden.

Figuur 4.14 Ontwikkeling instellingsmiddelde (gewogen), voor percentage voortijdig schoolverlaters

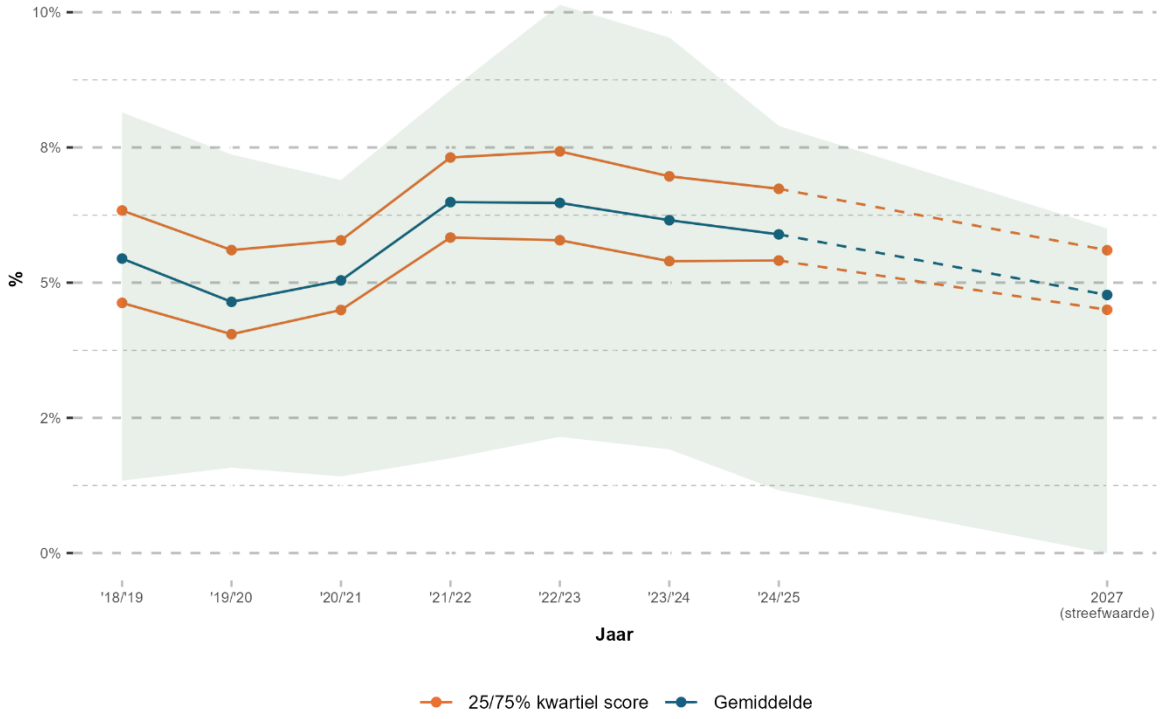

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Op instellingsniveau ontwikkelen individuele mbo-instellingen zich verschillend ten opzichte van de hiervoor gepresenteerde (dalende) gemiddeldes. In onderstaande (figuur 4.15) is per instelling de ontwikkeling ten opzichte van de startwaarde weergegeven, en is ook de streefwaarde gepresenteerd. Bij 80 procent van de instellingen (n = 41) is het vsv-percentage afgenomen ten opzichte van de startwaarde. Negen van deze instellingen hebben hun streefwaarde voor vsv (gewogen gemiddelde) ook al gerealiseerd, twaalf instellingen nog niet en van 20 instellingen is dat niet bekend doordat de streefwaarde niet bekend is. Er is een significant, negatief, verband tussen de startwaarde van instellingen en de doorgemaakte daling in het vsv-percentage. Dat betekent dat vsv sterker is afgenomen bij instellingen waar het vsv-percentage hoger was bij de aanvang van de Werkagenda.

Bij tien instellingen (20%) is het vsv-percentage toegenomen in vergelijking met de startwaarde. Dit zijn allemaal instellingen die ofwel hun streefwaarden nog niet hebben gehaald (n = 5), ofwel van wie de streefwaarde onbekend is (n = 5).

Figuur 4.15 Ontwikkeling per instelling, voor percentage voortijdig schoolverlaters

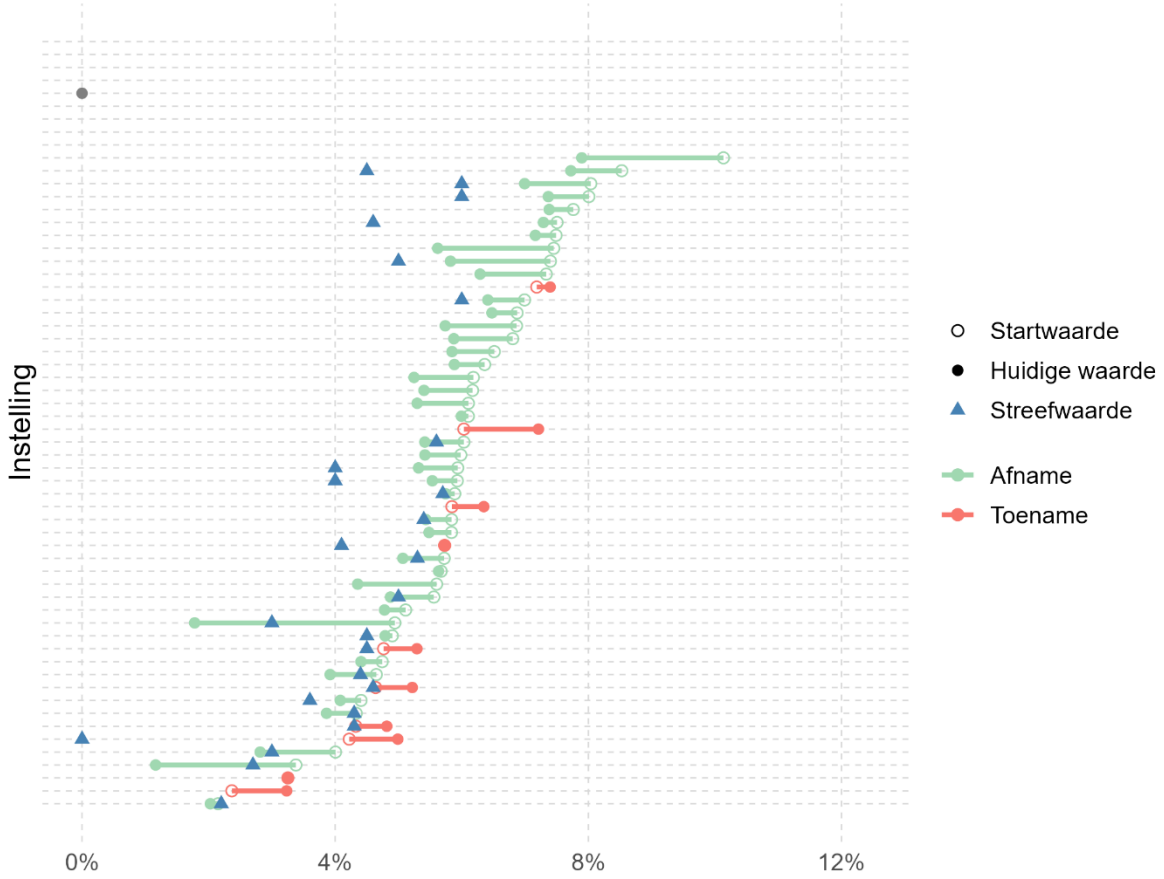

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Op basis van voorgaande kan bepaald worden welk deel van de instellingen hun streefwaarde al hebben behaald, en welk deel niet. Figuur 4.16 toont de ontwikkeling van instellingen die hun streefwaarde wel, of nog niet hebben behaald.[39]

- Negen instellingen (18%) heeft hun eigen streefwaarde voor vsv al behaald. De gemiddelde beginwaarde voor vsv van deze groep instellingen was lager dan die van instellingen die hun streefwaarde nog niet behaald hebben, of waarvan de streefwaarde onbekend is (5,1% versus 7% en 6,5%). Deze groep instellingen zit nu gemiddeld op 4,4% vsv, lager dan hun gemiddelde streefwaarde van 4,7%.
- Een derde van de instellingen (n = 17) heeft hun streefwaarde nog niet behaald. De ontwikkeling in het vsv-percentage is wel dalend (van 7% naar 6,5%), maar gemiddeld nog lang niet voldoende om in de buurt van de gemiddelde streefwaarde van 4,8% te komen. Opvallend is ook dat de huidige vsv-waarde met 6,5% veel hoger ligt dan de gemiddelde huidige vsv-waarde van instellingen die hun streefwaarde al wel hebben gerealiseerd (4,4%).

39 Los van de streefwaarden die individuele mbo-instellingen hebben geformuleerd, heeft elke Doorstroompuntregio (voorheen: RMC-regio) eigen streefwaarden geformuleerd voor vsv in het kader van de regionale programma's 2026-2029. Dit wijkt af van de andere indicatoren uit de Werkagenda.

- Bij bijna de helft van de instellingen (n = 25) is de streefwaarde onbekend en is onduidelijk in hoeverre instellingen op weg zijn hun eigen doelstelling te realiseren. Bij deze instellingen is net als bij de andere instellingen gemiddeld genomen wel sprake van een positieve ontwikkeling op vsv; d.w.z. dat het vsv-percentage daalt (van gemiddeld 6,5% naar 5,9%).

Figuur 4.16 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage voortijdig schoolverlaters, naar wel/niet behaalde streefwaarde

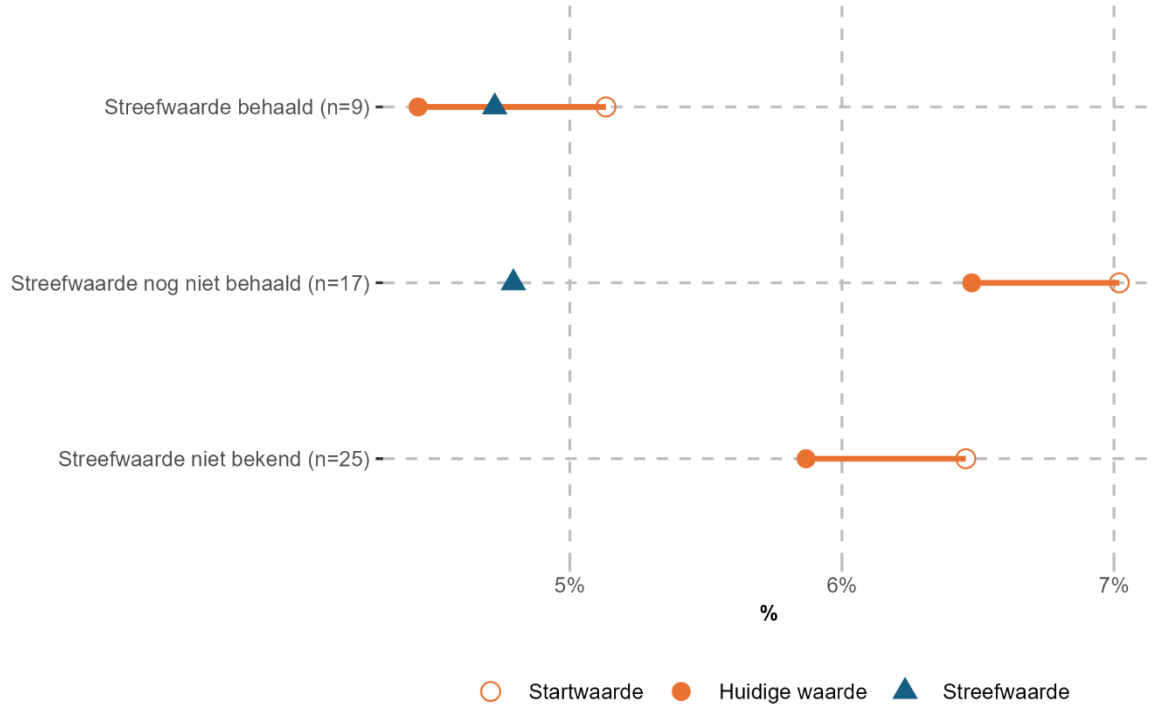

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

4.4 Samenhang ontwikkelingen met inzet instellingen

Samenhang tussen ontwikkelingen en financiële inzet op doelstelling 1.3

In voorgaande paragrafen hebben we gezien dat op de meeste indicatoren sprake is van een positieve ontwikkeling op sectorniveau, maar dat er tussen instellingen (grote) verschillen zijn in de mate waarin die ontwikkeling zich voortdoet en positief is. In de analyses is nagegaan in hoeverre de (mate van) voortgang van mbo-instellingen op de indicatoren positief samenhangt met de bestedingen die zij in 2024 en 2025 hebben gedaan op doelstelling 1.3 (in vergelijking met hun totale bestedingen op de prioriteiten van de werkagenda).[40]

Op de meeste indicatoren van doelstelling 1.3 is het verband niet significant. Enkel op de indicator uitstroom naar werk vanuit mbo-1 bbl is dat verband wel significant. Dat betekent dat instellingen die in 2024 en 2025 relatief meer bestedingen hebben gedaan op doelstelling 1.3 gemiddeld een

40 Het gaat dus om een *relatieve* bestedingsmaat: bestedingen op doelstelling 1.3 / alle bestedingen in werkagenda.

grotere ontwikkeling hebben doorgemaakt op uitstroom naar werk voor mbo-1 bbl dan instellingen die in dezelfde periode relatief minder geld hebben besteed aan doelstelling 1.3.

Samenhang tussen ontwikkelingen en ervaring instelling ten aanzien van op schema liggen

Er is ook nagegaan in hoeverre instellingen die aangeven meer op schema te liggen ten aanzien van een indicator ook feitelijk een gunstigere ontwikkeling hebben op de betreffende indicator. Voor de indicator uitstroom naar werk is dat verband niet significant. Instellingen die aangeven meer op schema te lopen, ontwikkelen zich dus feitelijk niet beter (in percentage uitstroom naar werk) dan instellingen die aangeven meer achter te lopen op schema.
Voor de tevredenheid over begeleiding en vsv is wel sprake van een significant positief verband. Dat betekent concreet dat:

- instellingen die positiever oordelen over het op schema lopen op de doelstelling tevredenheid begeleiding ook een meer positieve ontwikkeling op deze indicator hebben dan instellingen die aangeven minder goed op schema te lopen;
- instellingen die positiever oordelen over het op schema lopen ten aanzien van vsv, ook feitelijk een sterkere daling hebben in hun vsv-cijfers dan instellingen die aangeven minder goed op schema te liggen.

Samenhang tussen ontwikkelingen en oordeel van de instelling of bijstelling nodig is

Voor de indicator vsv is tot slot nagegaan in hoeverre instellingen die zeggen hun aanpak niet bij te willen stellen ook te maken hebben met een feitelijk positievere ontwikkeling op de indicator vsv (d.w.z. daling van vsv-cijfers) dan instellingen die hun aanpak wel willen bijstellen. Uit de analyse blijkt dat daar inderdaad sprake van is: bij de 35 mbo-instellingen die aangeven dat het niet nodig is de vsv-aanpak bij te stellen is de gemiddelde daling in het vsv-percentage 0,76 procentpunt (beginwaarde-huidige waarde). Deze daling is bij de 16 instellingen die aangeven de vsv-aanpak wel bij te stellen, veel kleiner (daling van 0,12 procentpunt).[41]

4.5 Reflectie

Vrijwel alle instellingen zetten binnen doelstelling 1.3 in op zowel versterking van de begeleiding, als op voortzetting of uitbreiding van de vsv-aanpak, als op een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt, met nazorg voor studenten die dat nodig hebben. Ruim 40 procent van de instellingen doet deze inspanningen volledig vanuit de kwaliteitsmiddelen; anderen zetten daar in kleinere of grotere mate ook overige middelen voor in. Instellingen ervaren vooral intensievere, meer persoonlijke begeleiding en een integrale vsv-aanpak als effectief.

De indicator tevredenheid over begeleiding laat de duidelijkste positieve ontwikkeling zien. Sectorbreed steeg de tevredenheid tussen 2020 en 2026 van circa 48 procent naar 55-56 procent. Op instellingsniveau is bij ruim driekwart van de instellingen een stijging zichtbaar, maar (slechts)

41 Dit verschilt ook significant (op basis van een t-test; $p<0,01$)

een kwart heeft de eigen streefwaarde al bereikt. Achterblijvende resultaten worden onder meer verklaard door een toenemende ondersteuningsbehoefte en begeleidingsstructuren die nog in ontwikkeling zijn.

Bij de indicator uitstroom naar werk is het beeld duidelijk minder gunstig. Veel instellingen lopen achter op de eigen doelstelling, hoewel dit wel enigszins verschilt per instelling, mbo-niveau en leerweg. Vooral bij bol-studenten zijn de ontwikkelingen beperkt of negatief en liggen de huidige waarden nog ver van de streefwaarden. Bbl-studenten presteren aanzienlijk beter, mede doordat zij tijdens de opleiding al werkervaring en vaak een werkgever hebben. Tegelijkertijd zijn ook bij de uitstroom van bbl-studenten bij een aanzienlijk deel van de instellingen (16; 31%) negatieve ontwikkelingen zichtbaar (voor zowel entree- als niveau-2 bbl-uitstromers). Instellingen wijzen mede op externe factoren, zoals arbeidsmarktontwikkelingen en conjunctuur[42], waardoor deze indicator minder direct beïnvloedbaar is. Wel krijgt de uitstroom naar werk – vooral *duurzaam* werk – meer aandacht door de invoering van de Wet van school naar duurzaam werk per januari 2026.

Voor de indicator vsv is sprake van een overwegend positieve ontwikkeling: Landelijk daalde het aantal nieuwe mbo-vsv'ers (exclusief examendeelnemers) in 2024 met 668 tot 21.439, en op instellingsniveau daalde vsv bij 80 procent van de instellingen. De landelijke doelstelling van maximaal 18.000 in 2026 ligt echter nog niet binnen bereik. Dat heeft echter ook te maken met de ontwikkeling van vsv in het vo. Bovendien blijven verschillen tussen kwetsbare groepen (zoals sociaaleconomische status, migratieachtergrond en functiebeperking en) bestaan, hoewel verschillen in sommige gevallen wel iets kleiner zijn geworden.

Hoewel vsv ook relatief (als percentage ten opzichte van het aantal mbo-studenten) daalt, moet de daling ook worden bezien in het licht van de dalende instroom in het mbo. Daarnaast verandert ook de populatie in het mbo, met bijvoorbeeld meer instroom van nieuwkomers en volgens veel instellingen ook een toename in de complexiteit van de problematiek van studenten. Die dynamiek heeft invloed op de ontwikkeling van het aantal voortijdig schoolverlaters en de streefwaarden die mbo-instellingen hiertoe geformuleerd hebben.

Verdere versterking op preventie en vroegsignalering

Instellingen die vooruitgang boeken bij vsv noemen monitoring, vroegsignalering en tijdige interventies als belangrijke succesfactoren. Verdere intensivering hierop lijkt logischer dan een fundamentele koerswijziging.

Meer aandacht nodig voor de overgang naar werk

Met de invoering van de Wet van school naar duurzaam werk is aanvullende loopbaanbegeleiding ook na diplomering een structurele taak voor scholen geworden, gericht op studenten die meer nodig hebben dan de reguliere loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) die mbo-instellingen al

42 Zo is het werkloosheidspercentage na een historisch laagtepunt in 2022 (met 3,5%), sindsdien weer gestegen naar 3,9% in 2025 (CBS Statline, zie ook: https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/80590ned/table?dl=E86AC).

bieden. Deze aanvullende begeleiding start tijdens de opleiding, maar kan ook na het afronden van de studie worden voortgezet. De uitkomsten van deze meting laten zien dat een meer gerichte aanpak voor studenten die na mbo-1 of mbo-2 de arbeidsmarkt instromen ook echt nodig is/blijft. Dit kan intensivering van LOB omvatten, maar ook meer intensieve ondersteuning en nazorg (bv. jobcoaching) om de student duurzaam naar werk te begeleiden. Ook samenwerking met werkgevers en leerwerktrajecten worden genoemd als interventies die de overgang naar werk kunnen versterken.

Op basis van de uitkomsten op doelstelling 1.3 (die deels cijfermatig zijn en deels gebaseerd op ervaringen/verklaringen van instellingen zelf) lijkt een brede en intensievere begeleidingsaanpak positief samen te hangen met verbeteringen in tevredenheid over geboden begeleiding en vsv. De vertaling naar duurzame uitstroom naar werk blijft echter een belangrijk knelpunt. Dit vraagt om gerichte aandacht voor mbo-1 en mbo-2, bol-studenten en de verbinding met werkgevers en regionale partners; elementen die vanuit de recent ingevoerde Wet van school naar duurzaam werk in de regionale plannen 2026-2029 veel aandacht krijgen. Er is wel voorzichtigheid nodig in het toeschrijven van causale effecten aan de financiële inzet; voor de meeste indicatoren is geen significant verband met de relatieve bestedingen gevonden.

5. Doelstelling 1.4: Een betere in- en doorstroom tussen vmbo, mbo en hbo

Doelstelling 1.4 is gericht op het versterken van de beroepsgerichte leerroute en de aansluiting tussen vmbo, mbo en hbo. Het doel is om de overgang tussen de onderwijssectoren te versoepelen en de in- en doorstroom binnen de beroepskolom te bevorderen, zodat studenten hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen. Daarnaast draagt deze inzet bij aan een bredere maatschappelijke waardering van het beroepsonderwijs.

De voortgang op deze doelstelling wordt voor de monitor gevolgd aan de hand van twee indicatoren:

- het eerstejaarssucces van mbo-studenten (startersresultaat mbo);
- het eerstejaarssucces van mbo-4-doorstromers in het hbo.

In de Regeling kwaliteitsafspraken mbo worden verschillende, niet-verplichte maatregelen genoemd waarmee instellingen de beroepsgerichte leerroute kunnen versterken:

- het uitvoeren van een opleidingenanalyse met partners in het voortgezet en hoger onderwijs;
- het organiseren van gezamenlijke activiteiten waarmee leerlingen en studenten in verschillende fasen van hun opleiding kennismaken met het beroepsonderwijs en de mogelijke vervolgroutes, waarbij het beroepsonderwijs nadrukkelijk als positieve keuze voor jongeren en hun ouders wordt gepositioneerd;
- inhoudelijk en organisatorisch beter op elkaar afstemmen van onderwijsprogramma's van vo-scholen, mbo- en hbo-instellingen op basis van de opleidingenanalyse, om doorstroomdrempels weg te nemen;
- het ondersteunen van de MBO Raad, in samenwerking met de Vereniging Hogescholen (VH) en het Landelijk Overleg Lerarenopleiding (LOBO), bij het bevorderen van de doorstroom van mbo-studenten naar de pabo, het behouden van studenten binnen het educatieve domein en het vergroten van de diversiteit onder docenten.

Belangrijkste uitkomsten voortgangsrapport 2025

- Uit het vorige voortgangsrapport bleek dat het startersresultaat in 2023-2024 steeg ten opzichte van het jaar ervoor, maar met 81% nog onder de gemiddelde streefwaarde lag. Uit de analyses bleek dat instellingen met een hogere ambitie een gunstigere ontwikkeling in hun startersresultaat lieten zien, terwijl er geen duidelijk verband is met de ingezette middelen of het door instellingen ervaren effect van hun inzet.
- Ook het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces liet in de vorige rapportage een positieve ontwikkeling zien: het steeg voor doorstroomcohort 2022-2023 naar 81%. Er bleek geen duidelijk verband tussen het eerstejaars hbo-doorstroomsucces en de financiële inzet, ambitie of door instellingen ervaren effectiviteit van maatregelen; deze factoren beïnvloedden de ontwikkeling van het doorstroomsucces niet zichtbaar.

- Het merendeel van de instellingen gaf aan zich in te zetten op een verbeterde aansluiting tussen vo, mbo en hbo (88%), voor kennismaking met het beroepsonderwijs (86%) en ongeveer twee derde gaf aan opleidingsanalyses te maken, samen met partners in vo en hbo, om zo de aansluiting te verbeteren. De meeste instellingen (ca. 80%) gaven aan op schema te lopen bij de maatregelen voor doelstelling 1.4.

5.1 Financiële besteding

In totaal werd er in 2024 en 2025 door de mbo-instellingen ruim €69 miljoen besteed aan doelstelling 1.4. Ten opzichte van de totale bestedingen voor prioriteit Kansengelijkheid in 2024 en in 2025, bedraagt dit 11,3%. Ten opzichte van de totale begrote middelen voor doelstelling 1.4 (voor periode 2024-2027), halverwege de looptijd van de Werkagenda, 46,7% van de begrote middelen voor doelstelling 1.4 is besteed. Ter vergelijking, het gemiddelde over alle vijf de doelstellingen ligt op 51,8% besteding.

Tabel 5.1 laat de financiële besteding van instellingen in de periode 2024 en 2025 zien op doelstelling 1.4, ten opzichte van het begrote (totaal)bedrag voor deze doelstelling. Dit is de laagste relatieve besteding van de vijf doelstellingen. 29 instellingen (57%) hebben tussen de 40-60 procent besteed. Twaalf instellingen (24%) geven aan minder dan veertig procent van het totale budget voor doelstelling 1.4 uitgeput te hebben; negen instellingen (18%) hebben 60 procent of meer van hun budget voor deze doelstelling besteed.

Tabel 5.1 Uitgegeven bedragen in periode 2024 en 2025 t.o.v. begroting voor doelstelling 1.4

Aandeel van uitgaven in 2024 en 2025 voor doelstelling t.o.v. begroting	Aantal instellingen
Minder dan 40%	12 (24%)
40-50%	9 (18%)
50-60%	20 (39%)
60% of meer	9 (18%)
Geen inzet op doelstelling	1 (2%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-file (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

De helft van de instellingen (51%) financierde de inzet op doelstelling 1.4 volledig vanuit de kwaliteitsagenda-middelen (Tabel 5.2). Twee instellingen (4%) financierden tussen de tachtig en honderd procent van hun besteding vanuit deze middelen, en negen instellingen (18%) tussen de zestig en tachtig procent. Zeven instellingen (16%) financierden de inzet op doelstelling 1.4 voor maximaal 60% uit de kwaliteits-middelen en de overige uitgaven uit andere middelen.

Tabel 5.2 Uitgegeven bedragen in 2025 vanuit kwaliteitsagenda-middelen t.o.v. totaal uitgegeven bedrag aan doelstelling 1.4 in 2025

Aandeel van uitgaven in 2025 voor doelstelling vanuit kwaliteitsagenda-middelen	Aantal instellingen
Minder dan 20%	1 (2%)
20-40%	2 (4%)
40-60%	5 (10%)
60-80%	9 (18%)
80-100%	2 (4%)
100%	26 (51%)
Geen inzet op doelstelling in 2025	6 (12%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-file (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

5.2 Ontwikkeling genomen maatregelen

Deze paragraaf gaat in op de maatregelen die de mbo-instellingen hebben genomen om de in- en doorstroom tussen vmbo, mbo en hbo te verbeteren.

Tabel 5.3 geeft een overzicht van de verschillende typen maatregelen die de mbo-instellingen voor deze doelstelling kunnen nemen. Vrijwel alle mbo-instellingen geven aan dat zij de aansluiting tussen onderwijsinstellingen (vo-mbo-ho) versterken door afstemming van inhoud en inrichting van het onderwijsprogramma, met focus op opleidingen die nodig zijn voor maatschappelijke opgaven en waar studenten drempels ervaren (92%). Daarnaast gaan de meeste mbo-instellingen ook met partners in het onderwijs zorgen dat leerlingen en studenten in verschillende fases van hun opleiding kunnen kennismaken met beroepsonderwijs (90%). Twee derde de mbo-instellingen maakt tevens een opleidingsanalyse met partners in vo en ho. Een derde van de mbo-instellingen geeft aan dat ze (ook) andere activiteiten ondernemen om de doorstroom te verbeteren.

Uit een analyse van de jaarverslagen van de verschillende instellingen blijkt dat instellingen de aansluiting met het vo vooral verbeteren door warme overdracht tussen vmbo en mbo, met uitwisseling van leerlingdossiers en gezamenlijke intakegesprekken en intensievere begeleiding in het eerste opleidingsjaar, vooral gericht op niveau 2 (kleinere klassen, dubbele coaching, extra docentinzet). Nieuwe activiteiten op het gebied van kennismaking zijn vooral oriëntatie- en instroomprogramma's waarin nieuwe mbo-studenten kennismaken met verschillende opleidingsrichtingen voordat zij definitief kiezen. Een scherpe focus op begeleiding in het eerste jaar wordt breed als effectief voor het startersresultaat ervaren. Kanttekeningen bij positieve ontwikkelingen in het startersresultaat zijn dat de verbetering op de mbo-instellingen niet altijd gelijkmatig over sectoren plaatsvindt: bij sommige domeinen dalen de resultaten terwijl ze elders stijgen. Bovendien gaat een stijgend startersresultaat niet altijd samen met een stijgend jaar- of diplomaresultaat, wat kan wijzen op uitval die zich later in de opleiding voordoet.

Wat betreft het bevorderen van een succesvolle doorstroom naar het hbo, komt uit de jaarverslagen kennismakingsactiviteiten naar voren zoals doorstroomdagen, -cafés en gezamenlijke kerngroepen mbo-hbo om de overstap te vergemakkelijken. Maatregelen die meer gericht zijn op het verbeteren van de aansluiting zijn de ontwikkeling van Associate degree-trajecten in samenwerking met hogescholen, als tussenstap tussen mbo-4 en een hbo-bachelor en keuzedelen en portfoliotrajecten specifiek gericht op voorbereiding op het hbo, soms in samenwerking met hogescholen. Daarbij wordt versterking van bestuurlijke samenwerking tussen mbo- en hbo-instellingen in gezamenlijke doorstroom-kerngroepen als een bevorderende factor gezien. Bij enkele (vak)scholen wordt een bovengemiddelde doorstroom naar het hbo gerealiseerd dankzij nauwe, structurele samenwerking met specifieke hogescholen. Bij meerdere mbo-instellingen daalt echter het aandeel niveau-4-studenten dat direct doorstroomt naar het hbo. Belemmerde ontwikkelingen in het doorstroomsucces zijn het stopzetten of vertragen van pilots met Associate degree-trajecten. Dit gebeurt bij meerdere instellingen: door onvoldoende animo onder studenten, door juridische belemmeringen (wat niet verder door mbo-instellingen wordt gespecificeerd), of omdat de opzet meer tijd en afstemming vergt dan voorzien. Een andere belemmerende ontwikkeling die in de jaarverslagen wordt benoemd is de arbeidsmarktvraag naar niveau 2- en 3-studenten die concurreert met de ambitie om doorstroom naar het hbo te stimuleren, waardoor instellingen dit thema soms bewust een lagere prioriteit geven.

In de toelichtingen zien we vooral uitwerkingen van hoe in de regio de samenwerking met ketenpartners wordt vormgegeven en hoe kennismakingsactiviteiten daarbij worden vormgegeven. De beschreven activiteiten vormen daarbij een samenhangend geheel. Omdat het te ver reikt om in deze rapportage deze samenhangende aanpakken te beschreven, onderstaand ter illustratie enkele voorbeelden van concrete activiteiten. Voorbeelden van versterking van de aansluiting zijn:

- een (intern) zesjarig vmbo-mbo doorstroomprogramma;
- een ‘café’ waarin studenten alumni en bedrijven kunnen ontmoeten;
- ontwikkeling van flexibele praktijkgerichte leerroutes, op basis van al aanwezige kennis en vaardigheden en concrete leervragen (in relatie tot de beroepspraktijk aansluitend op de regionale behoefte aan maatwerk, praktijkgericht leren en om- en bijscholing;
- vakinhoudelijke aansluiting (bijv. Cybersecurity, Data & Privacy, AI en Robotica);
- werken met doorstroomcoaches, onderzoeken hoe studenten tijdens de eerste fase van hun opleiding beter kunnen landen, onder meer door aandacht voor begeleiding in de eerste 100 dagen van de opleiding (zachte landing);
- uitbreiding van succesklassen (maatwerktrajecten voor studenten die vastlopen in hun opleiding);
- skills Talents (vmbo vakwedstrijden) en Skills Heroes (mbo vakwedstrijden) meer benutten als podium om kansrijke beroepen en tekortsectoren zichtbaar te maken voor (aankomende) studenten, ouders en het werkveld.

Voorbeelden van kennismaking:

- het inhoudelijk programma bij schoolbezoeken versterken;
- onderzoeken hoe innovatieve middelen, zoals virtual reality, ingezet kunnen worden om leerlingen al vóór de start van hun opleiding kennis te laten maken met de beroepspraktijk;
- techniekdagen, techniekfestivals;
- een centraal team Relatiebeheer vo als vast aanspreekpunt voor scholen;
- combinatie van strategische samenwerking en praktische activiteiten voor kennismaking en oriëntatie;
- kennismaking met hbo: deel van een keuzedeel op het hbo volgen.

In de volgende paragraaf over de meest effectieve maatregelen volgen meer voorbeelden.

Tabel 5.3 Genomen maatregelen

Activiteit	Aantal
Aansluiting tussen onderwijsinstellingen (vo-mbo-ho) versterken door afstemming inhoud en inrichting onderwijsprogramma, met focus op opleidingen die nodig zijn voor maatschappelijke opgaven en waar studenten drempels ervaren	47 (92%)
Met partners in het onderwijs zorgen dat leerlingen en studenten in verschillende fases van hun opleiding kunnen kennismaken met beroepsonderwijs	46 (90%)
Maken van een opleidingsanalyse met partners in vo en ho	33 (65%)
Andere activiteit(en)	17 (33%)

Bron: E-file (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Meest effectieve maatregelen

Op de vraag welke maatregelen de mbo-instellingen het meest effectief vinden geven ze het vaakst aan dat afstemming van onderwijsprogramma's en kennismakingsactiviteiten het meest effectief voor hen zijn. Slechts enkelen vinden een opleidingsanalyse de meest effectieve maatregel. Bij de afstemming van onderwijsprogramma's gaat het veelal over ontwikkeling van doorlopende leerlijnen, van doorstroomroutes. Ook noemt een instelling de ontwikkeling van een keuzevak Infra voor het vmbo, in combinatie met een doorlopende leerlijn. Verder wordt ook de combinatie met het onderzoeken van effectieve praktijken genoemd. Voorbeelden van kennismakingsactiviteiten die worden genoemd zijn onder meer gastlessen, workshops, ontdekfestival, bezoek aan de mbo-instelling, inzet van ambassadeurs, 'challenges' met andere instellingen en onderwijssectoren, met echte opdrachten van het bedrijfsleven. Verder worden wat betreft de doorstroom naar het hbo meerdere keren maatregelen genoemd op het gebied van de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden bij studenten, bijvoorbeeld in samenwerking met een practoraat en het generieke keuzedeel 'voorbereiding hbo', in samenwerking met een regionale hogeschool. Verder wordt ook samenwerking met hbo-lectoraten genoemd en gastlessen door alumni die naar het hbo zijn doorgestroomd. Met betrekking tot alumni noemt een van de mbo-instellingen ook een alumni-volgtool waarmee ze voor het eerste systematisch de voortgang van hun alumni op het hbo monitoren.

Voortgang op doelstellingen

De voortgang op de twee indicatoren voor doelstelling 1.4, gebaseerd op hun eigen inschattingen, varieert tussen de instellingen. Voor de indicator 'startersresultaat mbo' geldt dat iets meer dan de helft (56%) van de mbo-instellingen volgens eigen zeggen op schema ligt, of voor ligt op schema (enigszins voor 24%, veel voor 8%). Twaalf procent loopt enigszins achter op schema. Voor de indicator' Succesvolle doorstroom mbo-hbo' is het beeld vergelijkbaar: bijna twee derde loopt op schema (64%), veertien procent ligt enigszins voor op schema en een gelijk deel loopt veel voor op schema. Een klein deel van de instellingen loopt enigszins achter op schema (8%).

Instellingen die enigszins achterlopen op schema wat betreft het startersresultaat geven daarvoor enerzijds verklaringen (kleine studentaantallen waardoor aantallen grote schommelingen kunnen laten zien; toenemen aantallen studenten met een ondersteuningsbehoefte) en geven aan dat zij hun inzet op samenwerking en kennismaking verder intensiveren. Instellingen die enigszins achterlopen op het mbo-hbo studiesucces geven onder meer aan dat de ingezette maatregelen nog meer tijd nodig hebben om succes te sorteren of dat zij de achterblijvende waarden nog niet goed kunnen verklaren, en nog onderzoek doen.

Tabel 5.4 Voortgang op indicatoren doelstelling 1.4 volgens instellingen

Indicator	Veel achter op schema	Enigszins achter op schema	Op schema	Enigszins voor op schema	Veel voor op schema
Succesvolle doorstroom mbo-hbo	**0 (0%)**	4 (8%)	32 (64%)	7 (14%)	7 (14%)
Startersresultaat mbo	**0 (0%)**	6 (12%)	28 (56%)	12 (24%)	4 (8%)

Bron: E-file (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Bijstelling nodig

Voor de indicator 'startersresultaat' geven acht van de 51 instellingen aan dat voor hen een bijstelling van de inzet nodig is. Deze instellingen geven onder andere aan dat er extra wordt geïnvesteerd in begeleiding bij het studiekeuzeproces (voorlichtingsactiviteiten, studiekeuzebegeleiding) en LOB; dat er een extra oriënterend half jaar aangeboden gaat worden voor studenten die nog niet tot een studiekeuze kunnen komen en dat binnen andere opleidingen de start een meer oriënterend karakter krijgt en studenten meer keuzemogelijkheden in het opbouwen van een eigen profiel krijgen; dat de monitoring op studieresultaten wordt versterkt en de lopende aanpak wordt versterkt door deze te differentiëren en gericht in te zetten op specifieke opleidingen en bepaalde doelgroepen.

Voor succesvolle mbo-hbo doorstroom geven zeven van de 51 instellingen aan dat een bijstelling nodig is. De instellingen hebben geen toelichtingen gegeven over de aard van de bijstellingen.

5.3 Ontwikkeling indicatoren

5.3.1 Sectorbeeld

Startersresultaat

Het startersresultaat geeft het aandeel studenten aan dat een jaar na instromen bij dezelfde instelling studeert.[43] De landelijke ontwikkeling van het startersresultaat mbo tussen 2020-2021 en 2024-2025 is weergegeven in Figuur 5.1. De algehele tendens is dat het startersresultaat na een daling in 2022-2023 weer toeneemt. Tussen 2023-2024 en 2024-2025 is het gemiddeld voor de hele sector met 0,9 procentpunt licht gestegen naar 85 procent. Gekeken naar de verschillende mbo-niveaus is te zien dat het startersresultaat bij de niveau 3 en 4 het hoogst is, respectievelijk 87 en 86%. De stijging is het sterkt bij de niveau 3 studenten.[44]

Gekeken naar het type mbo-instellingen zien we nog enkele verschillen: een stijging in het startersresultaat tussen 2023-2024 en 2024-2025 van één procentpunt bij studenten in grote beroepscolleges; bij kleine beroepscolleges is juist sprake van een daling van 1 procentpunt. Ook bij grote ROC's is sprake van een stijging (van 1 pp.); voor middelgrote en kleine ROC's is dit in mindere mate gestegen (respectievelijk 0,2 pp. en 0,7 pp.). De verschillen binnen ROC's worden daarmee wat kleiner.

Figuur 5.1 Ontwikkeling landelijk gemiddelde startersresultaat, naar niveau (let op: as start bij 79%)

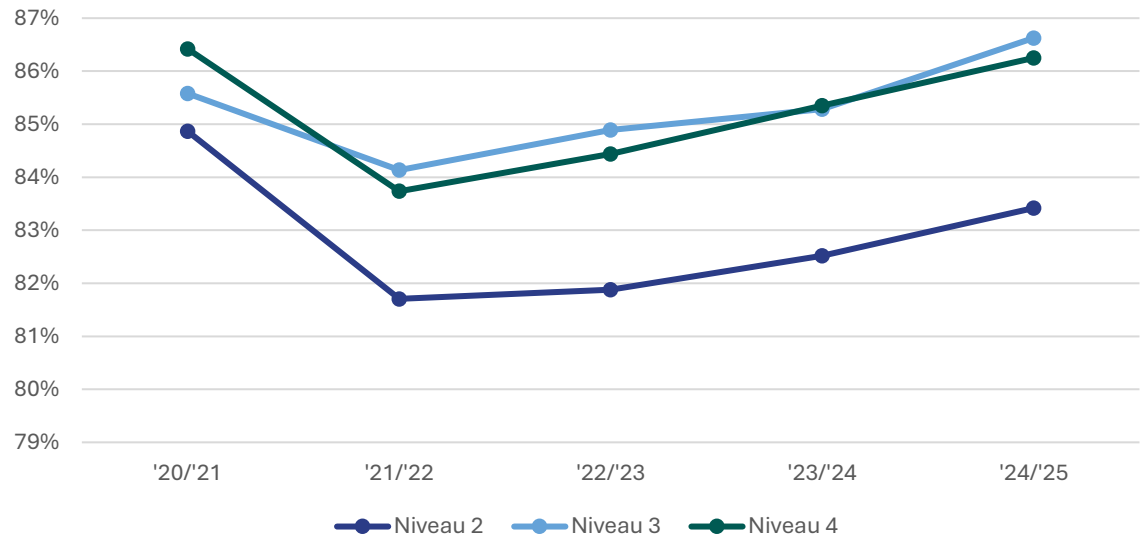

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

43 Het gaat hier om het aandeel studenten dat een jaar later binnen dezelfde instelling een opleiding volgt, of de instelling met een diploma heeft verlaten. Studieswitchers (binnen dezelfde instelling) vallen hier dus ook onder.

44 Voor het startersresultaat zijn geen achtergrondgegevens beschikbaar: daarom zijn er geen verschillen getoetst naar geslacht, migratieachtergrond, SES, leerweg en functiebeperking.

Succesvolle eerstejaars mbo-hbo doorstroom

De ontwikkeling van het landelijk gemiddelde eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces[45] wordt getoond in Figuur 5.4. Na een periode van een relatief hoog doorstroomsucces in 2018-2019 en 2019-2020, daalde dit naar tachtig procent in 2021-2022. Tussen 2022-2023 en 2023-2024 steeg het doorstroomsucces met twee procentpunt tot 83 procent. Gekeken naar de sociaaleconomische achtergrond van studenten zien we dat de stijging het sterkst is onder eerstejaars studenten uit de hoogste SESWOA-groep (+3 pp.) en het laagst onder studenten uit de laagste SESWOA-groep (+1 pp.). Gekeken naar de migratieachtergrond van studenten is de sterkste stijging te zien bij studenten met een westerse of niet-westerse migratieachtergrond (resp. + 3 pp. en +4 pp.) en de minste stijging onder studenten zonder migratieachtergrond (1 pp.). Daarmee hebben de eerstgenoemde groepen een kleine inhaalslag in hun doorstroomsucces gemaakt. Onder studenten met een functiebeperking[46] is er helaas tussen 2022-2023 en 2023-2024 sprake van een afname (-2 pp.) van het mbo-hbo doorstroomsucces.

Tussen de typen mbo-instellingen zien we geen verschillen tussen de ROC's van verschillende omvang, maar is er bij de grote beroepscolleges sprake van een klein afname van het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces (-1 pp.).

Figuur 5.2 Ontwikkeling landelijk gemiddelde eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces, niveau 4

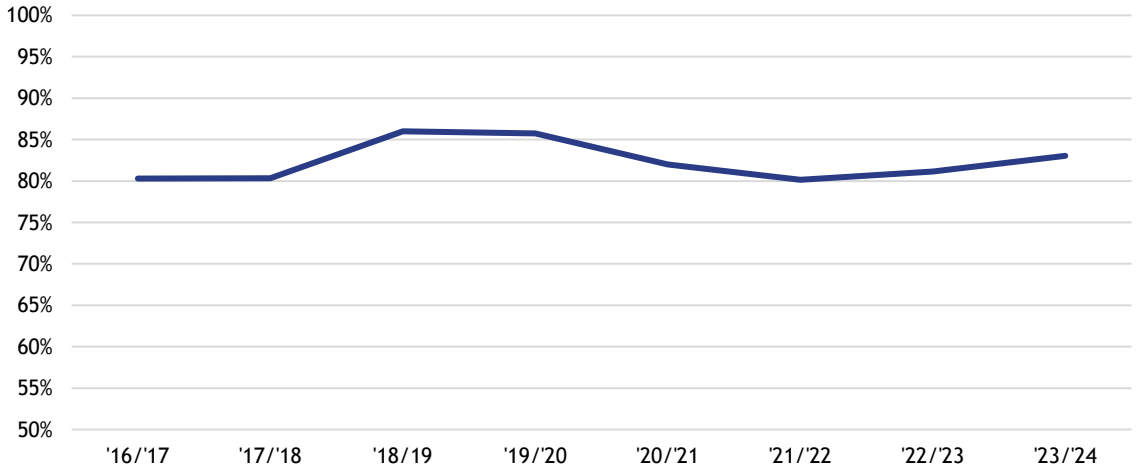

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

45 Het gaat om het percentage van de mbo-hbo doorstromers dat een jaar later nog bij dezelfde instelling studeert of de instelling met een diploma heeft verlaten.

46 Dit gegeven wordt niet door alle mbo-instellingen aan DUO doorgegeven, maar levert wel een indicatie op van de verschillen tussen studenten met en zonder functiebeperking.

5.3.2 Ontwikkelingen bij instellingen

Startersresultaat

Gekeken naar het gemiddelde startersresultaat berekend op basis van de gemiddelden van de instellingen, zien we een lichte stijging (+1 pp.) (Figuur 5.3; het grijze vlak is de minimale en maximale waarde). Het startersresultaat bedroeg in 2024-2025 84,5 procent. Daarmee is de gemiddelde streefwaarde van de instellingen, eveneens 84 procent, al behaald.

Figuur 5.3 Ontwikkeling instellingsmiddelde (gewogen), voor percentage startersresultaat

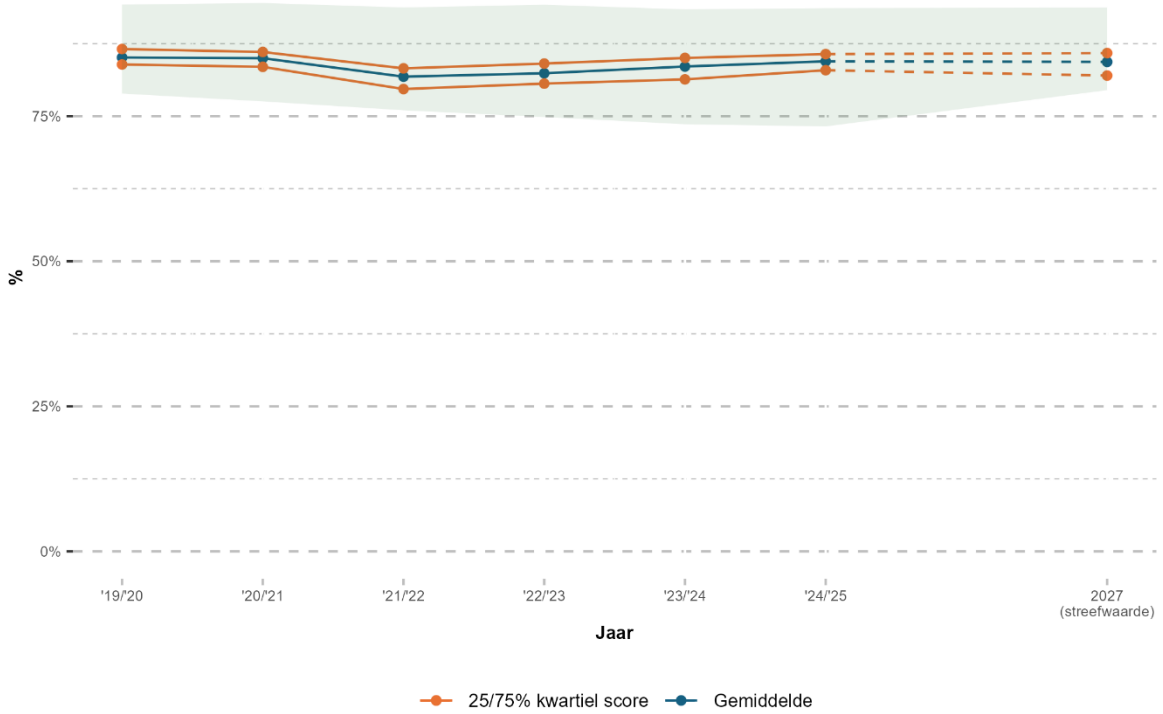

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 5.4 toont de ontwikkeling van het startersresultaat per instelling. Bij 43 instellingen is sprake van een toename van het startersresultaat, gerekend vanaf de startwaarde; bij drie is het gelijk gebleven; bij vier instellingen is sprake van een afname en bij één instelling was er geen startwaarde bekend.

Onder de acht instellingen met de laagste startwaarden (een starterresultaat onder 80%) bevinden zich de drie grootste groeiers, met een toename van het startersresultaat van respectievelijk vijf, zeven en tien procentpunt. De grootste daler (-5 pp.) bevindt zich echter ook in deze groep. Verder varieert de toename van het startersresultaat tussen één en drie procentpunt. Ook voor deze indicator geldt dat er een licht negatieve correlatie is tussen de startwaarden en de gemiddelde ontwikkeling: Instellingen die zijn begonnen met een lager startersresultaat laten gemiddeld een grotere verbetering zien tussen 2023-2024 en 2025-2026.

Figuur 5.4 Ontwikkeling per instelling, voor percentage startersresultaat (nb. X-as begint op 50%)

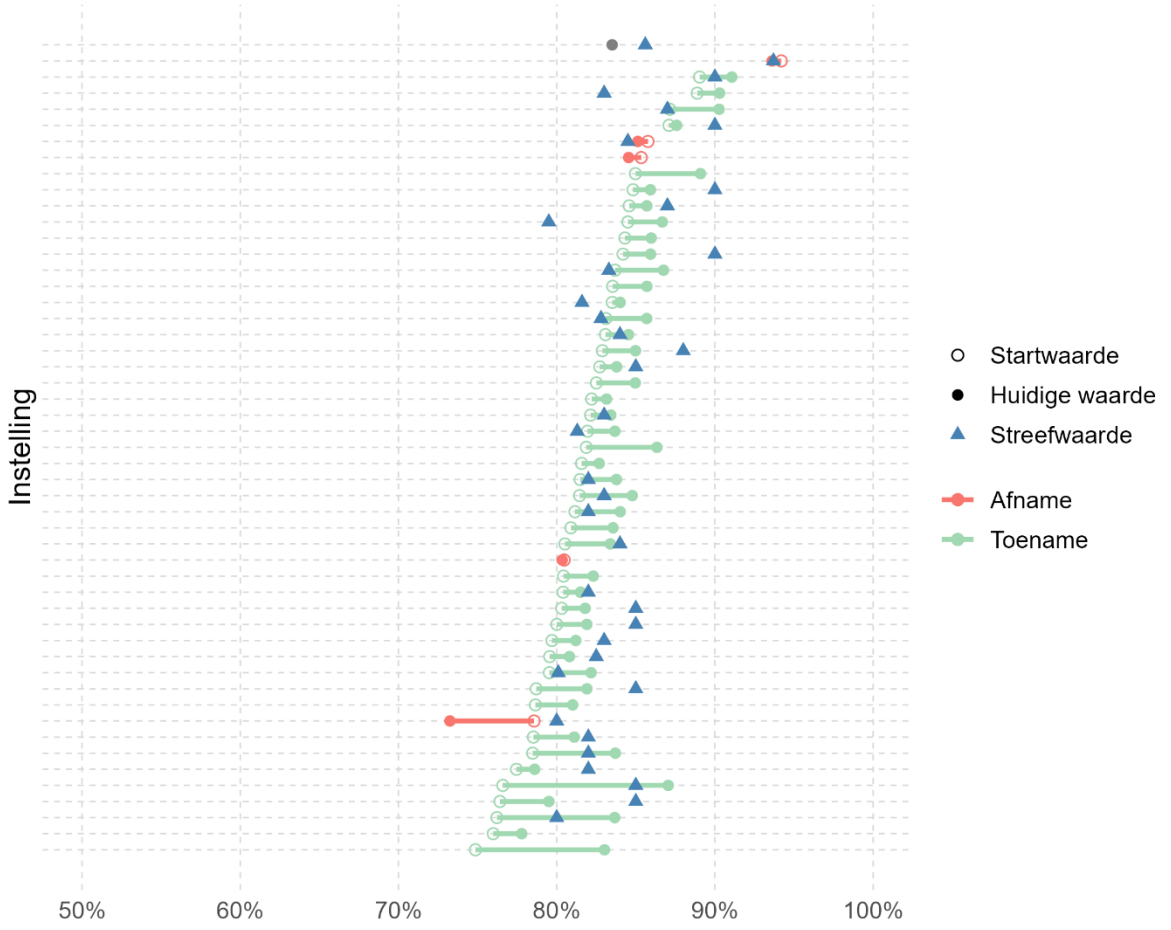

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

In figuur 5.5 is de relatie getoond tussen de startwaarden van het percentage startersresultaat en de streefwaarden. Niet alle mbo-instellingen hebben een streefwaarde voor het startersresultaat geformuleerd (14 instellingen). In totaal hebben achttien instellingen de streefwaarde startersresultaat al behaald, negentien nog niet. De instellingen die de streefwaarde al hebben behaald hebben een gemiddelde streefwaarde die dicht bij hun startwaarde ligt. De instellingen die de streefwaarde nog niet hebben behaald zijn een stuk ambitieuzer; zij hebben een gemiddelde streefwaarde die ruim boven hun gemiddelde startwaarde ligt.

Meer in detail: Vijf instellingen hebben een streefwaarde geformuleerd die onder hun startwaarde ligt, vier gelijk aan hun startwaarde en zeven hebben een streefwaarde van één procentpunt boven hun startwaarde. Van deze totaal zestien instellingen hebben er veertien hun streefwaarde behaald; bij twee is dit niet gebeurd vanwege een daling in hun startersresultaat. De overige instellingen hebben streefwaarden geformuleerd die tussen twee procent en maximaal negen procent boven hun startwaarden liggen. Hiervan hebben vier instellingen hun streefwaarde behaald; in totaal achttien instellingen die de streefwaarde startersresultaat al hebben behaald.

Figuur 5.5 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage startersresultaat, naar wel/niet behaalde streefwaarde

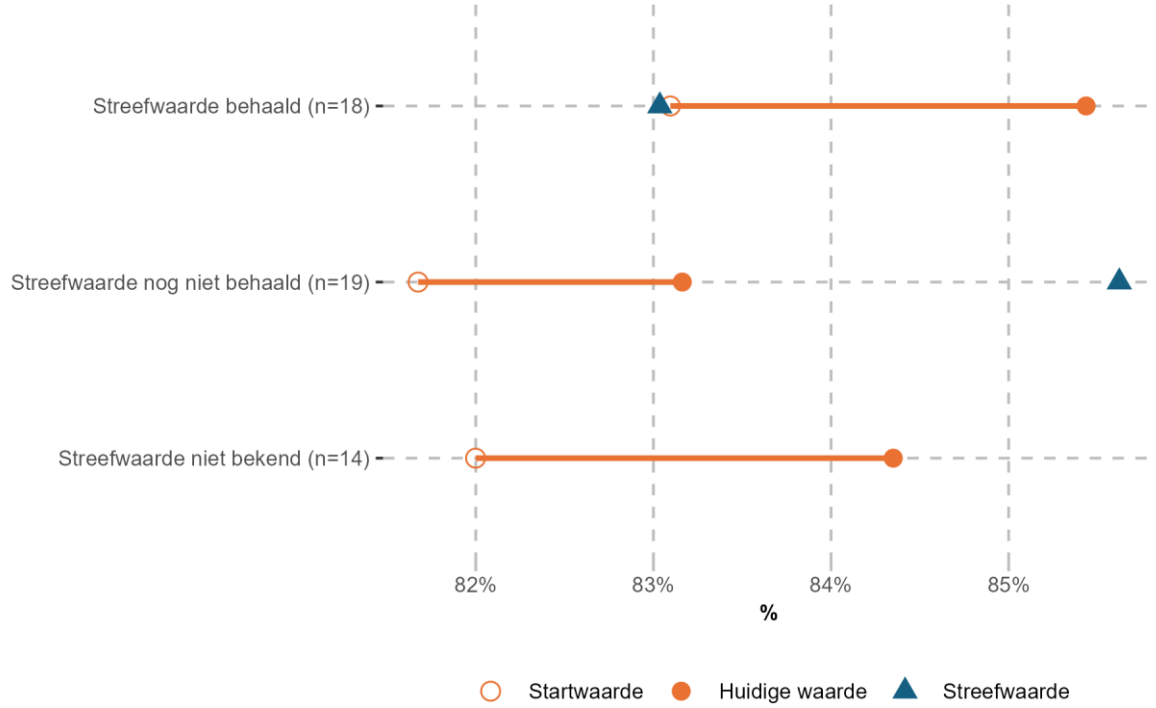

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Succesvolle eerstejaars mbo-hbo doorstroom

Wanneer wordt gekeken naar het gemiddelde eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces berekend op basis van de gemiddelden van de instellingen, zien we dezelfde stijging als in het landelijk gemiddelde (figuur 5.6; het groene vlak is de minimale en maximale waarde). Het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces stijgt tussen 2022-2023 en 2023-2024 met twee procentpunt tot 83 procent. Daarmee zijn de instellingen het gemiddelde van de streefwaarden die zij hebben opgegeven (82%) al voorbijgestreefd.

Figuur 5.6 Ontwikkeling instellingsmiddelde (gewogen), voor percentage succesvolle eerstejaars mbo-hbo doorstromers

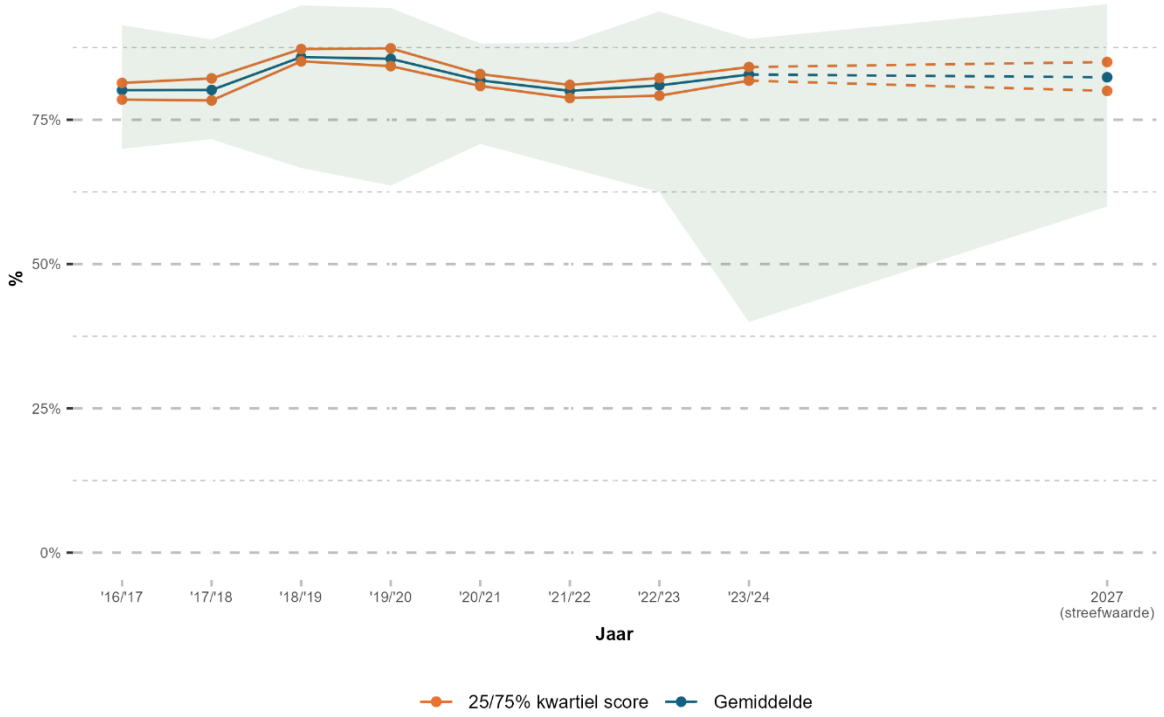

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Figuur 5.7 toont de ontwikkeling van het percentage succesvolle eerstejaars mbo-hbo doorstromers per instelling. Bij 38 instellingen is sprake van een toename van het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces, gerekend vanaf de startwaarde; bij twee is het gelijk gebleven en bij elf instellingen is sprake van een afname van het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces. De ontwikkelingen variëren sterk, van een zeer grote afname, van 33 procent, tot toename van maximaal dertien procent. Onder de instellingen met de slechtste uitgangspositie (het laagste doorstroomsucces) zien we zowel enkele instellingen die een flinke toename laten zien, als enkele instellingen die een flinke afname laten zien. Er is geen correlatie tussen de startwaarden van het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces van de instellingen en de ontwikkeling die zij op deze indicator doormaken.

Figuur 5.7 Ontwikkeling per instelling, voor percentage succesvolle eerstejaars mbo-hbo doorstromers (nb. X-as begint op 25%)

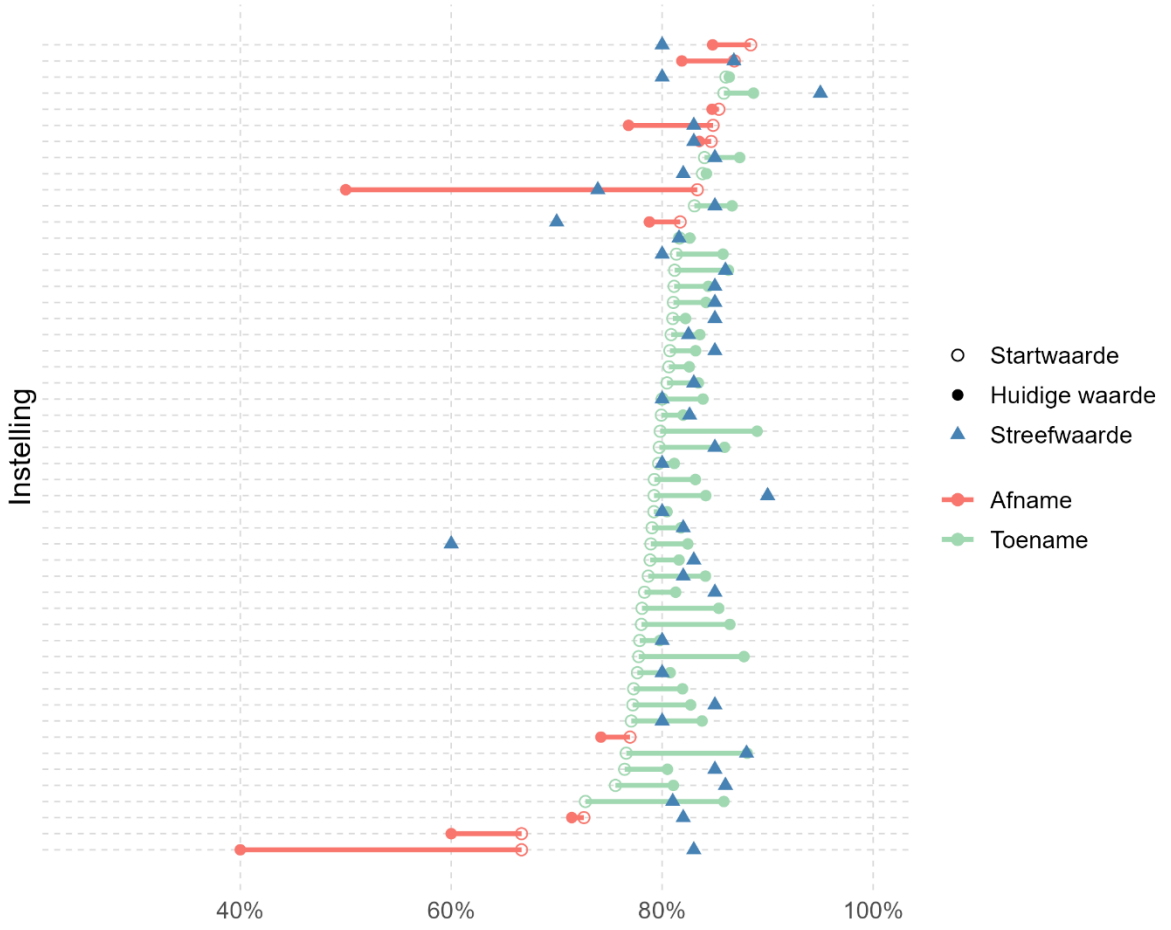

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

In figuur 5.8 is de relatie getoond tussen de startwaarden van het percentage eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces, de huidige waarden en de streefwaarden. Niet alle mbo-instellingen hebben een streefwaarde voor het startersresultaat geformuleerd (10 instellingen). In totaal hebben 22 instellingen de streefwaarde eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces al behaald, negentien nog niet. De instellingen die de streefwaarde al hebben behaald hebben een gemiddelde streefwaarde die onder hun gemiddelde startwaarde ligt. De instellingen die de streefwaarde nog niet hebben behaald zijn een stuk ambitieuzer; zij hebben een gemiddelde streefwaarde die ruim boven hun gemiddelde startwaarde ligt.

Meer in detail: Negen instellingen hebben een streefwaarde voor het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces geformuleerd die onder hun startwaarde ligt, vier gelijk aan hun startwaarde en twee hebben een streefwaarde van één procent boven hun startwaarde. Van deze totaal vijftien instellingen hebben er twaalf hun streefwaarde behaald; bij drie is dit niet gebeurd vanwege een daling in hun doorstroomsucces. De overige instellingen hebben streefwaarden geformuleerd die tussen twee procent en maximaal zestien procent boven hun startwaarden liggen. Hiervan hebben tien instellingen hun streefwaarde behaald; in totaal 22 instellingen die de streefwaarde eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces al hebben behaald.

Figuur 5.8 Gemiddelde instellingsgemiddelde voor percentage succesvolle eerstejaars mbo-hbo doorstromers, naar wel/niet behaalde streefwaarde

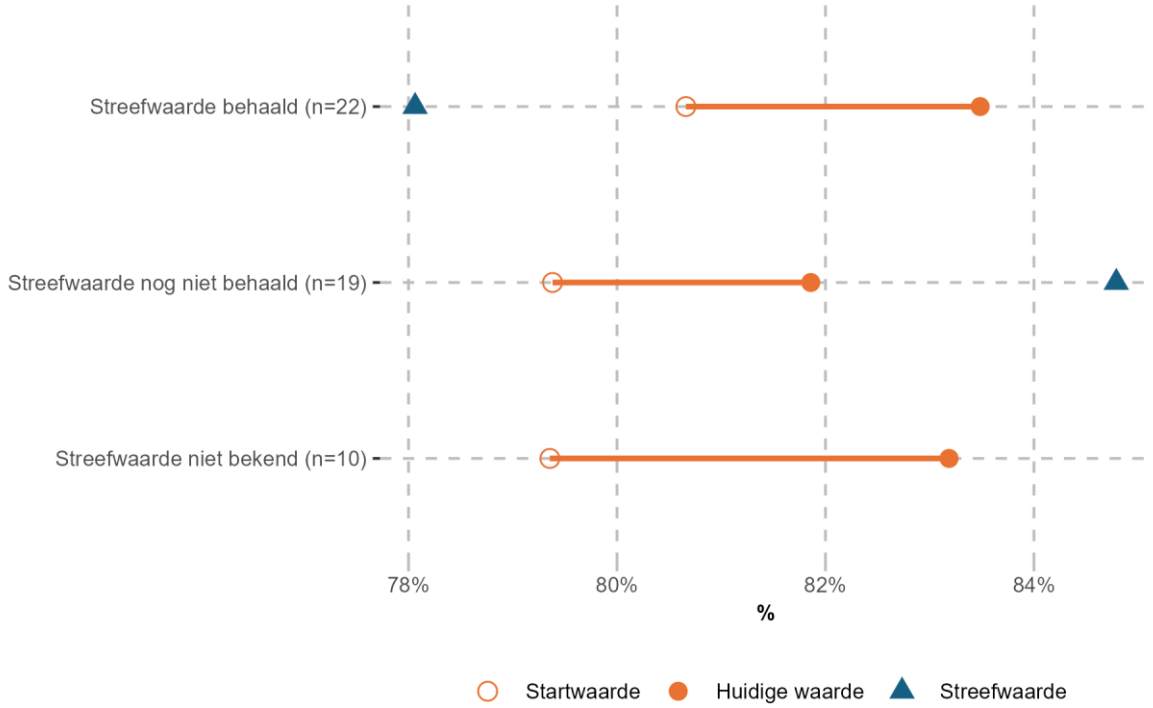

Bron: DUO-ROD (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

5.4 Samenhang ontwikkelingen met inzet instellingen

Analyses van de samenhang tussen de inzet van de instellingen en hun ontwikkeling op de indicatoren startersresultaat en eerstejaars mbo-hbo doorstroom succes laten zien dat er geen statistisch significante samenhang is tussen de financiële inzet van mbo-instellingen op de doelstelling verbetering van in- en doorstroom en de ontwikkeling van elk van de indicatoren startersresultaat mbo en eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces. Ook is er geen samenhang tussen de ontwikkeling op de indicatoren en de eigen inschatting van hun voortgang (in de e-file gepeild met de vraag in hoeverre ze op schema liggen).

Tot slot is ook gekeken naar de samenhang tussen de ontwikkeling van de twee indicatoren en het antwoord van de instellingen op de vraag in de e-file of de ontwikkelingen in de indicatoren nog aanleiding tot eventuele bijstellingen in begroting/uitgaven en activiteiten. Mbo-instellingen die zeggen hun aanpak bij te stellen laten geen duidelijk andere ontwikkeling zien dan de instellingen zie zeggen geen aanleiding tot bijstelling te zien: er is geen duidelijk verband hierin te zien. Het aantal instellingen dat zegt bij te stellen is echter klein (7-8 instellingen) en er is bij het mbo-hbo doorstroomsucces grote spreiding (zoals te zien was in figuur 5.7).

5.5 Reflectie

De sector heeft inmiddels 46,7% van de begrote middelen voor doelstelling 1.4 betere doorstroom tussen vmbo, mbo en hbo, besteed. Er is echter geen statistisch significante samenhang gevonden tussen de financiële inzet van mbo-instellingen, en hun ontwikkelingen op de hier gevolgde indicatoren: instellingen die een groter deel van hun werkagenda-middelen inzetten op deze doelstelling, laten geen gunstigere ontwikkelingen zien voor de indicatoren startersresultaat en het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces dan instellingen die hier juist *minder* middelen op inzetten.

De mbo-instellingen verbeteren de aansluiting met het vo vooral door warme overdracht tussen vmbo en mbo, met uitwisseling van leerlingdossiers en gezamenlijke intakegesprekken en intensievere begeleiding in het eerste opleidingsjaar, vooral gericht op niveau 2. Nieuwe activiteiten op het gebied van kennismaking zijn vooral oriëntatie- en instroomprogramma's waarin nieuwe mbo-studenten kennismaken met verschillende opleidingsrichtingen voordat zij definitief kiezen. Een scherpe focus op begeleiding in het eerste jaar wordt breed als effectief voor het startersresultaat ervaren.

Indicator startersresultaat: Het startersresultaat is sinds de vorige rapportage verder gestegen; tussen 2023-2024 en 2024-2025 is het startersresultaat gebaseerde op de gemiddelden van de instellingen gestegen naar 84,5% waarmee de gemiddelde streefwaarde van 84% als is bereikt. Op het niveau van de individuele instellingen is te zien dat de helft van de instellingen die een streefwaarde heeft opgegeven voor startersresultaat deze inmiddels heeft bereikt; dit zijn echter vooral de minder ambitieuze instellingen, met een streefwaarde dicht bij hun startwaarde (maximaal 1% hoger dan hun startwaarde). Er bestaat een licht negatieve correlatie tussen de startwaarden en de gemiddelde ontwikkeling: Instellingen die zijn begonnen met een lager startersresultaat laten gemiddeld een grotere verbetering zien tussen 2023-2024 en 2025-2026.

Wat betreft het bevorderen van een succesvolle doorstroom naar het hbo, organiseren de instellingen kennismakingsactiviteiten zoals doorstroomdagen, -cafés en gezamenlijke kerngroepen mbo-hbo om de overstap te vergemakkelijken. Maatregelen die meer gericht zijn op het verbeteren van de aansluiting zijn de ontwikkeling van Associate degree-trajecten in samenwerking met hogescholen, als tussenstap tussen mbo-4 en een hbo-bachelor en keuzedelen en portfoliotrajecten specifiek gericht op voorbereiding op het hbo, soms in samenwerking met hogescholen.

Indicator eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces: de positieve ontwikkeling die we in de vorige rapportage zagen zet zich door; het doorstroomsucces steeg tussen 2022-2023 en 2023-2024 met twee procentpunt tot 83 procent. Daarmee zijn de instellingen het gemiddelde van de streefwaarden die zij hebben opgegeven (82%) al voorbijgestreefd. De ontwikkelingen variëren echter sterk tussen instellingen. Op het niveau van individuele instellingen zien we dat iets meer dan de helft van de instellingen die een streefwaarde heeft opgegeven voor eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces deze inmiddels heeft bereikt; dit zijn echter ook vooral de minder ambitieuze instellingen, met een streefwaarde dicht bij hun startwaarde (maximaal 1% hoger dan hun startwaarde). Er is geen correlatie tussen de startwaarden van het eerstejaars mbo-hbo doorstroomsucces van de instellingen en de ontwikkeling die zij op deze indicator doormaken. Gekeken naar verschillen tussen groepen studenten valt op dat de stijging sterker is bij studenten met een westerse of niet-westerse migratieachtergrond dan bij studenten zonder migratieachtergrond. Daarmee hebben de eerstgenoemde groepen een kleine inhaalslag in hun doorstroomsucces gemaakt.

Kortom, de indicatoren voor de doelstelling gericht op het verbeteren van de in- en doorstroom in de beroepskolom laten beide een positieve ontwikkeling zien en de sector heeft – gemiddeld – de streefwaarden op beide indicatoren al gehaald.

Met de recente inwerkingtreding van de Wet verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt (VABA) hebben mbo-instellingen meer ruimte gekregen om onderwijs flexibel en op maat in te richten. Dit kan een verdere positieve bijdrage leveren aan het beter laten aansluiten van het onderwijs op de leerbehoeften en achtergronden van de studenten en daarmee niet alleen de aansluiting op de arbeidsmarkt verbeteren maar ook de in- en doorstroom in de beroepskolom mogelijk verder verbeteren.

Een concrete andere maatregelen die de afgelopen is ingezet om de regionale samenwerking in de beroepskolom stimuleren was de subsidieregeling Versterking Aansluiting Beroepsonderwijskolom (VABOK). Van 2023 tot en met 2026 is de VABOK-subsidie beschikbaar gesteld voor samenwerkingsverbanden (v(s)o, mbo en hbo) om de aansluiting te verbeteren van een opleidingsroute tussen vso-mbo en mbo-hbo op programmatische aansluiting, doorlopende LOB-lijn en/of bovensectorale activiteiten. De tussenevaluatie van de maatregel verschijnt najaar 2026, gelijktijdig met de evaluatie van de inzet van de middelen voor de regionale ambitieplannen (RAP), waarvoor instellingen middelen via de lumpsum hebben ontvangen om de samenwerking en aansluiting tussen hbo/wo en vo en mbo te verbeteren. Voor deze evaluaties worden dezelfde indicatoren gebruikt als voor de monitoring van de werkagenda, maar mogelijk geven ze meer verdiepend inzicht in het type activiteiten dat mbo-instellingen hebben ontplooid om de doorstroom te verbeteren en ervaren opbrengsten daarvan.

6. Doelstelling 1.5: Laaggeletterdheid verminderen

Doelstelling 5 binnen de prioriteit Kansengelijkheid is gericht op het terugdringen van laaggeletterdheid door te investeren in scholingsprogramma's voor laaggeletterden. Gemeenten, werkgevers en mbo-instellingen werken hiervoor samen binnen het Nationaal Groeifondsproject LLO Collectief. Dit project richt zich op scholingsprogramma's waarin het verbeteren van taal-, reken- en digitale vaardigheden wordt gecombineerd met het ontwikkelen van beroepsvaardigheden. Hiermee wordt beoogd de doorstroom naar het beroepsonderwijs te vergemakkelijken en de positie van laaggeletterden op de arbeidsmarkt te versterken. Daarnaast werken het Rijk en gemeenten toe naar bestuurlijke afspraken om de samenwerking rond laaggeletterdheid verder te versterken.

In de Regeling kwaliteitsafspraken mbo wordt één niet-verplichte maatregel genoemd waarmee mbo-instellingen aan deze doelstelling kunnen bijdragen:

- deelname aan of medewerking verlenen aan het Nationaal Groeifondsproject LLO Collectief.

Voor deze doelstelling zijn geen verplichte indicatoren geformuleerd.

Belangrijkste uitkomsten voortgangsrapport 2025

Uit het vorige voortgangsrapport (meting 2025), kwam naar voren dat instellingen op dat moment, gemiddeld 24 procent van hun totale budget voor deze doelstelling hadden besteed. In de rapportage van 2025 werd beschreven dat, op basis van PIAAC-gegevens, Nederlandse jongeren (16-24-jarigen) in het algemeen goed presteren in vergelijking met jongeren in andere landen: ze behoren voor alle kernvaardigheden bij de best presterende landen en scoren significant hoger dan het OECD-gemiddelde[47]. Zoals benoemd zijn er geen indicatoren opgenomen in de Werkagenda om laaggeletterdheid te volgen. Uit de rapportage van 2025 blijkt wel dat twee van de 51 instellingen in hun voortgangsrapportages eigen indicatoren opgesteld hebben met betrekking tot het verminderen van laaggeletterdheid. Het gaat dan om deelname van niveau-2-studenten aan ondersteuningslessen Nederlands, en gemaakte samenwerkingsafspraken met regionale partners. Zoals hierboven toegelicht is, is deelname aan of medewerking verlenen aan het Nationaal Groeifondsproject LLO Collectief een vrijwillige maatregel: bij de start namen twee pilotregio's, met daarbinnen twee mbo-instellingen, deel aan het LLO Collectief. Naast het LLO collectief benoemen instellingen in hun voortgangsrapportages ook dat zij samenwerken met regionale organisaties, of speciale trajecten aanbieden voor studenten met een taalachterstand (NT2-ondersteuning).

47 Buisman et al. (2024). PIAAC 2023. Kernvaardigheden van volwassenen. Amsterdam/Maastricht: Kohnstamm Instituut/ROA.

6.1 Financiële besteding

In de periode 2024 en 2025 is door 51 instellingen in totaal €39 miljoen besteed aan doelstelling 1.5. Deze doelstelling richt zich op het terugdringen van laaggeletterdheid door te investeren in scholingsprogramma's voor laaggeletterden. Tabel 6.1 laat de verdeling zien van de financiële besteding door instellingen in 2024 en 2025 aan doelstelling 1.5, afgezet tegen het begrote (totaal)bedrag voor deze doelstelling. Bijna dertig procent van de instellingen (15 instellingen, 29%) heeft geen inzet op deze doelstelling. Iets meer dan een kwart van de instellingen (14 instellingen, 27%) heeft vijftig tot zestig procent van het budget besteed aan de doelstelling. Daarnaast heeft twintig procent van de instellingen (10 instellingen) veertig tot vijftig procent van het budget besteed.

Tabel 6.1 Uitgegeven bedragen in periode 2024 en 2025 t.o.v. begroting voor doelstelling 1.5

Aandeel van uitgaven in 2024 en 2025 voor doelstelling t.o.v. begroting	Aantal instellingen
Minder dan 40%	6 (12%)
40-50%	10 (20%)
50-60%	14 (27%)
60% of meer	6 (12%)
Geen inzet op doelstelling	15 (29%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-file (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Tabel 6.2 laat zien welk aandeel van het in 2025 bestede bedrag aan doelstelling 1.5 instellingen hebben gefinancierd vanuit de kwaliteitsagenda-middelen. Bijna de helft van de instellingen (25 instellingen) financierde de doelstelling volledig vanuit deze middelen. Slechts zeven instellingen zetten op deze doelstelling in met (aanvullende) andere middelen. Het valt op dat een groot deel van de instellingen (37%, 19 instellingen) geen inzet heeft op de doelstelling in 2025. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat gemeenten hier een regierol op hebben: zij kiezen er soms voor om met private opleiders te werken aan het verminderen van laaggeletterdheid.

Tabel 6.2 Uitgegeven bedragen in 2025 vanuit kwaliteitsagenda-middelen t.o.v. totaal uitgegeven bedrag aan doelstelling 1.5 in 2025

Aandeel van uitgaven in 2025 voor doelstelling vanuit kwaliteitsagenda-middelen	Aantal instellingen
Minder dan 20%	0 (0%)
20-40%	0 (0%)
40-60%	1 (2%)
60-80%	5 (10%)
80-100%	1 (2%)
100%	25 (49%)
Geen inzet op doelstelling in 2025	19 (37%)
Totaal	**51 (100%)**

6.2 Ontwikkeling genomen maatregelen

Deze paragraaf gaat in op de genomen maatregelen van mbo-instellingen op doelstelling 1.5. Tabel 6.3 geeft een overzicht van de activiteiten die instellingen hebben genomen laaggeletterdheid te verminderen.

Bijna zestig procent van de instellingen (30 instellingen) neemt deel aan of verleent medewerking aan het Nationaal Groeifondsproject LLO collectief. Daarnaast geeft meer dan de helft van de instellingen (27 instellingen) aan andere activiteiten te verrichten binnen doelstelling 1.5.

Deze andere activiteiten laten zien dat mbo-instellingen laaggeletterdheid vooral aanpakken via een combinatie van directe taalondersteuning, NT2-voorzieningen, professionalisering van docenten en regionale samenwerking. Daarnaast is er veel aandacht voor leesbevordering en voor specifieke doelgroepen zoals nieuwkomers, statushouders en studenten met een verhoogd risico op taalachterstanden. De aanpak verschuift daarmee steeds meer van losse taaltrajecten naar een bredere, structurele benadering waarin taalontwikkeling onderdeel wordt van het reguliere onderwijs, de regionale samenwerking en het beleid van de instelling.

Tabel 6.3 Genomen activiteiten

Activiteit	
Deelname aan of medewerking verlenen aan het Nationaal Groeifondsproject LLO collectief	30 (59%)
Andere activiteit(en)	27 (53%)

Bron: E-file (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Uit de analyse van de jaarverslagen van de instellingen komen nog een paar genomen activiteiten naar voren. Zo verbreden sommige instellingen hun inzet op taal en rekenen met digitale geletterdheid en AI-geletterdheid. Ook wordt taalbeleid neergelegd in álle vakken, in plaats van alleen bij Nederlands. De instellingen benoemen daarnaast factoren die zij als gunstig of bevorderend ervaren bij het werken aan deze doelstelling. Hierbij gaat het om het bundelen van expertise en middelen via het LLO Collectief, het gebruik van vaste taalcoördinatoren zodat er geborgde, structurele aandacht is en pilots met gerichte trajecten, die positieve resultaten laten zien. Daarnaast zijn er ook belemmerende factoren. Zo is er sterke afhankelijkheid van tijdelijke subsidies, is er beperkte animo bij bepaalde doelgroep voor vrijwillig aanbod, veranderen de bevoegdheidseisen voor docenten Nederlands en daalt de beheersing van basisvaardigheden bij instromende studenten.

Meest effectieve maatregelen

Instellingen is gevraagd aan te geven welke maatregelen zij het meest effectief achten voor het terugdringen van laaggeletterdheid. Een deel van de instellingen geeft aan dat effecten nog moeilijk vast te stellen zijn, bijvoorbeeld omdat maatregelen recent zijn gestart (7 instellingen) of omdat effecten niet expliciet worden gemeten (2 instellingen). Veel instellingen noemen meerdere

maatregelen. De antwoorden laten zien dat vooral ondersteuning van taalvaardigheid, professionalisering van docenten en regionale samenwerking als effectief worden ervaren.

- Extra taalondersteuning, NT1- en NT2-trajecten en maatwerk voor studenten (ca. 10 instellingen). Dit is de meest genoemde categorie. Instellingen noemen onder meer NT1- en NT2-trajecten, intensieve taaltrajecten voor instromers, NT2-entreeklassen, ondersteuningslessen Nederlands, remediërende taalondersteuning (RT), maatwerkbegeleiding en individuele ondersteuning bij taalproblemen. Veel instellingen benadrukken dat deze ondersteuning gericht is op het versterken van de taalbasis van studenten en het voorkomen dat taalachterstanden belemmerend werken voor studiesucces.
- Professionalisering van docenten en taalontwikkelend lesgeven (ca. 6 instellingen). Verschillende instellingen zien veel effect in het versterken van de deskundigheid van docenten. Daarbij gaat het onder meer om scholing in NT2, taalontwikkelend lesgeven, taal in alle vakken, training van taalcoördinatoren en taalregisseurs, en bewustwording van docenten rondom taalontwikkeling. Instellingen beschrijven dat hierdoor taalvaardigheid vaker een verantwoordelijkheid van het gehele opleidingsteam wordt in plaats van uitsluitend van docenten Nederlands.
- Regionale samenwerking en netwerken rondom laaggeletterdheid (ca. 6 instellingen). Diverse instellingen noemen samenwerking met gemeenten, bibliotheken, Taalhuizen, maatschappelijke partners en regionale netwerken als effectieve aanpak. Ook deelname aan regionale projecten en samenwerkingsverbanden rond basisvaardigheden wordt regelmatig genoemd. Scholen zien vooral meerwaarde in het gezamenlijk bereiken van doelgroepen en het verbinden van onderwijs met initiatieven in de regio.
- Deelname aan het Nationaal Groeifondsproject LLO Collectief (ca. 10 instellingen genoemd). Opvallend veel instellingen verwijzen naar deelname aan of betrokkenheid bij het LLO Collectief. Tegelijkertijd geven veel van deze instellingen expliciet aan dat het nog te vroeg is om effecten vast te stellen, omdat projecten nog in de opstartfase zitten, recent zijn toegekend of nog niet volledig zijn geïmplementeerd: de subsidie is pas begin 2026 verleend, waardoor het logisch is dat er nog geen concreet zichtbare effecten zijn.

Aanvullend worden nog enkele andere typen maatregelen genoemd:

- Leesbevordering (circa 4 instellingen): bijvoorbeeld leesprogramma's, samenwerking met bibliotheken, gratis bibliotheeklidmaatschappen voor studenten en initiatieven.
- Aandacht voor laaggeletterdheid binnen entree-, en niveau 2-opleidingen (ca. 3 instellingen): waarbij instellingen specifieke aandacht besteden aan groepen met een verhoogd risico op taalachterstanden.
- Vakantiescholen, voortrajecten en pilots voor instromers (ca. 3 instellingen): gericht op het versterken van basisvaardigheden voorafgaand aan of bij de start van de opleiding.
- Ontwikkeling van regionaal beleid en onderzoek naar knelpunten (enkele instellingen): bijvoorbeeld analyse van regionale problematiek, werkgeversgesprekken en beleidsontwikkeling.
- Aanpassing van examinering of onderwijsinrichting (enkele instellingen): bijvoorbeeld flexibeler en contextgerichter vormgeven van algemene vakken.

6.3 Ontwikkeling indicatoren

Er zijn geen indicatoren opgenomen in de Werkagenda om laaggeletterdheid te volgen. Twee van de 51 instellingen hebben in hun voortgangsrapportages eigen indicatoren opgesteld met betrekking tot het verminderen van laaggeletterdheid. Het gaat dan om deelname van niveau-2-studenten aan ondersteuningslessen Nederlands, en gemaakte samenwerkingsafspraken met regionale partners. Er zijn geen landelijke gegevens beschikbaar. Zoals gezegd, is deelname aan of medewerking verlenen aan het Nationaal Groeifondsproject LLO-Collectief een vrijwillige maatregel: bij de start namen twee pilotregio's, met daarbinnen twee mbo-instellingen, deel aan het LLO-Collectief. Vorig jaar rapporteerden we dat bij voldoende succes het NGF LLO-collectief zou worden opgeschaald en er meer regio's mee zouden kunnen doen. Inmiddels blijkt dit ook het geval te zijn, en is het project opgeschaald naar 21 regio's (plus Saba). Op twee regio's na is in elke regio een ROC ook een penvoerder. In één regio is geen mbo instelling verbonden.

6.4 Reflectie

In 2024 en 2025 werd door 51 instellingen in totaal €39 miljoen besteed aan doelstelling 1.5. Een groot deel van de instellingen zet echter geen middelen in op deze doelstelling, en onderneemt dan ook geen activiteiten. Binnen de doelstellingen van Kansengelijkheid lijkt dit dan ook de minste prioriteit te hebben. Inmiddels zijn er wel 21 LLO Collectief regio's actief, waar op één regio na, in alle regio's mbo-instellingen aan verbonden zijn.

7. Samenvatting en conclusies

7.1 Financiële inzet

In de beschrijvingen per doelstelling zijn de onderstaande bedragen beschreven. Voor de totale middelen voor de prioriteit Kansengelijkheid is te zien dat er in 2025 minder besteed is dan in 2024 (290 t.o.v. 322 miljoen euro). Het merendeel van de bestedingen aan deze prioriteit binnen de werkagenda, wordt gefinancierd vanuit de kwaliteitsmiddelen: 175 miljoen euro. Daarnaast is 116 miljoen euro besteed vanuit overige middelen. Wel geldt voor doelstelling 1.3 (verminderen vsv, verbeteren begeleiding) dat dit in grotere mate vanuit overige (lumpsum) financiering komt. De middelen voor de extra begeleiding van niveau 2-studenten werden eerder (t/m 2024) vanuit de kwaliteitsmiddelen gefinancierd, maar zijn in 2025 toegevoegd aan de lumpsum van mbo-instellingen[48]. Ten opzichte van de totaal begrote middelen voor Kansengelijkheid (1.181 mln. euro) is in de periode 2024 en 2025 52 procent van de middelen besteed.

Tabel 7.1 Uitgegeven bedragen in totaal in 2024 en 2025 (in miljoenen euro's)

Doel-stelling	Bestedingen 2024	Bestedingen 2025	Bestedingen 2025 (kwaliteitsmiddelen)	Bestedingen 2025 (overig)	Bestedingen 2024 + 2025	Begrote middelen 2024-2027	% totaal besteed t.o.v. begroot bedrag
1.1	27,1	24,4	*20,6*	*3,8*	51,5	94,9	54,2%
1.2	70,6	71,0	*62,2*	*8,8*	141,6	260,8	54,3%
1.3	171,0	140,1	*48,8*	*91,3*	311,1	610,8	50,9%
1.4	33,4	35,7	*25,7*	*10,0*	69,0	147,9	46,7%
1.5	19,9	19,0	*17,3*	*1,7*	39,0	66,4	58,7%
Totaal	**322,0**	**290,2**	***174,6***	***115,7***	**612,2**	**1.180,9**	**51,8%**

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

Het merendeel van de instellingen heeft in de jaren 2024 en 2025 tussen de veertig en zestig procent van hun begrote middelen besteed. Voor acht instellingen geldt dat dit minder dan veertig procent is; elf instellingen hebben al meer dan zestig procent van hun budget besteed.

Tabel 7.2 Uitgegeven bedragen in 2024 en 2025 t.o.v. begroting voor prioriteit 1

Aandeel van uitgaven in 2024 en 2025 voor doelstelling t.o.v. begroting	Aantal instellingen
Minder dan 40%	8 (16%)
40-50%	10 (20%)
50-60%	22 (43%)
60% of meer	11 (22%)
Totaal	**51 (100%)**

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

48 De rijksbijdrage is per 2025, voor de gehele sector, met 150 mln. euro verhoogd; dit bedrag wordt verdeeld met een verdeelsleutel, naar rato van het aandeel niveau-2 studenten.

Bestedingen ten opzichte van het totaal aan Kwaliteitsmiddelen

Voor het totaal aan bestede bedragen voor de Werkagenda (inclusief prioriteiten aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs voor de toekomst) geldt dat 37 procent van deze bestedingen gebruikt zijn voor prioriteit kansengelijkheid. Per instelling bedraagt dit procentueel tussen de 10 en 60 procent: er zijn dus duidelijk verschillen in de bestedingen aan deze prioriteit.

7.2 Inzet maatregelen

Qua bestedingen geven instellingen veelal aan dat ze na twee jaar ongeveer de helft van hun middelen hebben gebruikt voor de acties voor de Werkagenda. Gevraagd naar of zij op schema liggen zien we in onderstaande tabel, over alle indicatoren heen, dat enkele indicatoren vaker achterliggen op schema. Met name op de uitstroom naar werk geven instellingen het vaakst aan dat ze daar achter liggen op schema (waarbij instellingen ook vaker aangeven dat dit meer aan externe factoren onderhevig is). Ook voor vsv, en de veiligheid van studenten geldt dat zo'n derde van de instellingen enigszins of veel achter loopt op schema. Aan de andere kant is de groep instellingen die aangeeft vóór op schema te liggen ongeveer gelijk. Met name voor mentale gezondheid geven instellingen vaker aan op schema te liggen. De instellingen die aangeven op schema te liggen varieert tussen de 33 procent (bij uitstroom naar werk) en 64 procent (bij de succesvolle doorstroom naar het hbo).

Tabel 7.3 Overzicht op schema liggen met betrekking tot de ambitie, per indicator

Doelst.	Indicator	Veel achter op schema	Enigszins achter op schema	Op schema	Enigszins voor op schema	Veel voor op schema
1.2	Mentale gezondheid	1 (2%)	6 (12%)	21 (41%)	5 (10%)	18 (35%)
	Veilig bij leerbedrijf	2 (4%)	12 (24%)	18 (37%)	10 (20%)	7 (14%)
	Veilig op school	1 (2%)	17 (33%)	23 (45%)	4 (8%)	6 (12%)
1.3	Tevreden over begeleiding		10 (20%)	30 (60%)	7 (14%)	3 (6%)
	Uitstroom naar werk	2 (4%)	29 (60%)	16 (33%)	1 (2%)	
	Vsv	2 (4%)	13 (25%)	24 (47%)	7 (14%)	5 (10%)
1.4	Doorstroom hbo		4 (8%)	32 (64%)	7 (14%)	7 (14%)
	Startersresultaat		6 (12%)	28 (56%)	12 (24%)	4 (8%)

Bron: E-File (bewerkingen: ResearchNed/KBA Nijmegen)

7.3 Ontwikkeling

In onderstaand overzicht is voor de onderzochte indicatoren samenvattend weergegeven wat de startwaarde was (gewogen naar instellingsgrootte), wat de meest recente waarde is, het verschil hierin (de ontwikkeling en de gemiddelde streefwaarde. Ook is het aantal instellingen gepresenteerd waar dit respectievelijk gestegen, gedaald of gelijk is gebleven (nota bene. Bij vsv en mentale gezondheid zijn dit negatief geformuleerde indicatoren: instellingen willen hierbij dus dalen). Hierin is te zien dat de ontwikkeling voor alle indicatoren ten opzichte van de startsituatie

gunstig zijn, op de uitstroom naar werk na (met name voor entree). Wel geldt dat er variatie is tussen instellingen. Zo zijn er ook bij de indicatoren die gemiddeld genomen een gunstige ontwikkeling laten zien, tot 17 instellingen (44% van de instellingen in dit geval, bij veilig voelen op leerwerkplek) waar een daling zichtbaar is.

Tabel 7.4 Overzicht ontwikkelingen indicatoren prioriteit Kansengelijkheid

Doelstelling	Indicator	Startwaarde	Voorlaatste meting	Huidige waarde	Ontwikkeling (in pp.)	Streefwaarde	Aantal instellingen gestegen	Aantal instellingen gedaald	Aantal instellingen geldige waarde
1.2	(Slechte) Mentale gezondheid	17%	11%	9%	-8,0	14%	1	31	32
	Veilig op school	79%	79%	81%	2,2	83%	37	7	44
	Veilig op stage	83%	*	84%	1,2	85%	29	15	44
	Veilig op leerwerkplek	87%	*	88%	0,6	89%	22	17	39
1.3	Tevreden over begeleiding	50%	53%	55%	5,1	56%	39	6	45
	vsv	6%	6%	6%	-0,6	5%	10	41	51
	Uitstroom werk: bbl-entree	64%	59%	58%	-5,9	57%	10	16	26
	Uitstroom werk: bol-entree	42%	37%	33%	-9,2	62%	6	21	28
	Uitstroom werk: bbl-2	77%	78%	77%	0,1	71%	24	16	44
	Uitstroom werk: bol-2	60%	54%	53%	-6,6	78%	2	38	44
1.4	Doorstroom hbo	80%	81%	83%	2,8	81%	40	11	51
	Startersresultaat	82%	84%	84%	2,1	84%	45	5	50

= voorlaatste meting is de startwaarde

Verschillen naar studentengroepen en instellingen

Kansenongelijkheid verkleinen betekent dat de onderlinge verschillen tussen studenten kleiner worden. Voor alle onderzochte indicatoren geldt dat er verschillen zijn tussen groepen studenten, en dat deze veelal hardnekkig zijn. In onderstaand overzicht zijn de effect-groottes (Cramer's V) van de gevonden statistische bivariate relaties weergegeven, over de gehele mbo-sector. Per indicator is dit weergegeven voor de onderzochte achtergrondkenmerken. Deze Cramer's V waarde ligt altijd

tussen 0 (helemaal geen samenhang) en 1 (volledige samenhang). Gebruikelijke grenswaarden zijn hierbij[49]:

- < 0,1: zeer klein effect: hier oranje gekleurd
- Tussen 0,1 en 0,3: klein effect; hier groen gekleurd
- > 0,3: medium of groot effect; hier niet van toepassing.

In de tabel is te zien dat voor het merendeel van de indicatoren er significante verschillen zijn tussen groepen studenten. De verschillen zijn groter als we kijken naar niveau, geslacht, leeftijd, het opleidingsdomein en of studenten een functiebeperking hebben.

Hoewel de ambitie in de Werkagenda is om de kansenongelijkheid te verkleinen, is het evident dat er nog verschillen zijn tussen groepen studenten.

Tabel 7.5 Overzicht verschillen naar achtergrondkenmerk met effectgroottes, per indicator

Doelstelling	Indicator	Niveau	Leer-weg	Ge-slacht	Leeftijd	Opleidings domein	Ondersteunigsbehoefte/ Functiebeperking (**)	Type instelling	SES	Migratie achtergrond
1.1	Voelt zich student	0,06	0,06	0,05	0,07	0,07	0,02	0,02		
1.2	Veilig op school	0,03	0,01	0,06	0,04	0,07	0,09	0,02		
	Veilig op stage	0,03		0,09	0,01	0,07	0,07	0,03		
	Veilig op leerwerkplek	0,04		0,10	0,06	0,11	0,10	0,02		
	(Slechte) Mentale gezondheid	0,02	0,04	0,06	0,04	0,08	0,20	0,03		
1.3	Tevredenheid over begeleiding	0,06	0,02	0,05	0,06	0,07	0,02	0,02		
	Voortijdig schoolverlaten	0,17	0,04	0,05	0,10	0,15	0,01	0,03	0,06	0,06
1.4	Startersresultaat*	0,03		n.s.				0,04		
	Doorstroom hbo		0,04	0,03	0,09	0,05	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.

** Achtergrondkenmerken ontbreken voor startersresultaat, ** bij vsv en succesvolle doorstroom hbo gaat het om functiebeperking*

7.3.2 Aandachtspunten voor de toekomst

De ontwikkelingen op de indicatoren uit de Werkagenda laten over het algemeen een positief beeld zien. Tegelijkertijd zijn de uitkomsten op sommige indicatoren nog steeds relatief laag. Zo is 55 procent tevreden studenten weliswaar een stijging en ligt dit percentage dicht bij de streefwaarde van de sector, maar dit houdt ook in dat van elke twintig studenten er negen niet tevreden zijn. Het is dus zaak om de positieve ontwikkelingen voort te zetten. Ook laten de indicatoren consequent zien dat er verschillen zijn tussen groepen studenten en tussen instellingen. Het verkleinen van deze

49 Zie ook Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates

verschillen is geen eenvoudige opgave, maar is wel cruciaal om stappen te zetten in het vergroten van kansengelijkheid. In het beleid en de maatregelen worden deze verschillen weinig benoemd. Dat wil niet zeggen dat dit niet gebeurt, maar het maakt het voor het onderzoek lastig om hier gericht naar te kijken. In vervolgonderzoek is het daarom van belang om te blijven monitoren of de verschillen tussen groepen studenten in de loop van de tijd kleiner worden en, als volgende stap, te onderzoeken hoe deze ontwikkeling binnen individuele instellingen verloopt. Zo kan duidelijk worden bij welke instellingen verschillen kleiner worden en waar dit niet het geval is.

Er lijkt wel enigszins sprake te zijn van kleinere verschillen tussen instellingen. Voor verschillende indicatoren zien we dat instellingen met een relatief ongunstige startsituatie meer vooruitgang hebben geboekt dan andere instellingen. Hierbij kan sprake zijn van een plafondeffect, waarbij het moeilijker is om van een ‘goed’ naar een ‘heel goed’ niveau te gaan.

Voor relaties tussen de ontwikkeling van de indicatoren en de (relatieve) financiële inzet hebben we geen bewijs gevonden. Een complicerende factor hierbij is dat er vertraging kan zitten tussen de financiële inzet en het effect daarvan: het kan enige tijd duren voordat studenten hier daadwerkelijk iets van merken. Ook hiervoor geldt dus dat het zaak is om dit verder te monitoren.

Wat betreft de verantwoording van mbo-instellingen zien we dat gegevens geregeld ontbreken of summier zijn ingevuld. Dit maakt het lastig om een betrouwbare koppeling te leggen tussen de veranderingen die we bij de indicatoren zien en wat instellingen doen. Ook in de toelichtingen van instellingen zien we regelmatig de neiging om positieve ontwikkelingen toe te schrijven aan de eigen inspanningen, terwijl bij negatieve ontwikkelingen ook naar externe factoren wordt gekeken.

8. Bijlagen

8.1 Doelstellingen Kansengelijkheid uit Werkagenda Mbo, deelvragen en indicatoren

1. We dragen bij aan het gelijkwaardig behandelen van alle studenten in Nederland
2. We verbeteren het studenten-welzijn en versterken van de (integrale) veiligheid op scholen en leerbedrijven. We vergroten de toegankelijkheid van het mbo voor studenten, met een ondersteuningsbehoefte. We maken het mbo inclusiever.
3. We versterken de begeleiding in het onderwijs en bij de stap van school naar werk of vervolgopleiding (met name voor niveau 2 studenten). We zetten ons maximaal in om de stijging van het aantal voortijdig schoolverlaters, die nu ontstaat na jarenlange daling, af te remmen en om te buigen. We werken toe naar minder dan 18.000 nieuwe vsv'ers in 2026.
4. We versterken de beroepsgerichte route. Dit doen we door het faciliteren van vmbo, mbo en hbo-scholen om zorg te dragen voor een naadloze aansluiting wanneer studenten verwant doorstromen. We stimuleren in-en doorstroom in de beroepskolom, zodat iedereen de kans krijgt hun leerpotentieel optimaal te benutten. Het volgen van beroepsonderwijs is een positieve keuze. Er ontstaat maatschappelijke herwaardering voor het beroepsonderwijs.
5. Het mbo draagt bij aan het verminderen van laaggeletterdheid door te investeren in scholingsprogramma's voor laaggeletterden.

8.1.1 Indicatoren

In onderstaande tabel zijn de onderzochte indicatoren weergegeven.

Tabel 8.1: Overzicht te onderzoeken indicatoren voor ontwikkelingen

Doelstelling	Indicator	Bron
1.1 Gelijkwaardige behandeling van mbo-studenten	% studenten dat zich net zoveel student voelt als student op hbo of universiteit	JOB-Monitor[50] (extra modules*)
	% studenten dat aangeeft door anderen net zoveel als student gezien te worden als hbo'ers of wo'ers	
1.2 Verbeteren studentenwelzijn, versterken integrale veiligheid op school en leerbedrijf en vergroten toegankelijkheid	% mentaal gezonde studenten	Studentenpeiling NPO
	% studenten dat zich veilig voelt op bpv	JOB-Monitor (extra modules)
	% studenten dat zich veilig voelt op school	JOB-monitor
	% studenten dat hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor ondersteuningsbehoefte als (heel) goed beoordeelt	JOB-Monitor (extra modules)
1.3 Verbeteren begeleiding (op school en bij overgang naar werk/vervolgstudie), verminderen aantal vsv'ers	Aantal nieuwe vsv'ers per jaar	DUO
	Het aandeel studenten dat tevreden is over de begeleiding tijdens de opleiding (met en zonder functiebeperking)	JOB-monitor
	Aandeel uitstromers entree en niveau 2 met werk 1 jaar na afstuderen (> 12u p. week)	CBS
1.4 Versterken beroepskolom, stimuleren in- en doorstroom	Eerstejaarssucces in het mbo (startersresultaat)	DUO
	Eerstejaarssucces van doorstromers vanuit het mbo in het hbo	DUO
	% studenten dat LOB als (heel) goed beoordeeld	JOB-monitor (extra modules) *
1.5 Verminderen laaggeletterdheid	-	-

** Vragen uit de extra modules van de JOB-Monitor & tussentijdse JOB-meting 2025 zijn aan een selectie van de deelnemers gevraagd. Instellingen konden er ook voor kiezen om deze vragen aan alle studenten te stellen.*

50 De JOB monitor werd tot en met 2024 eens per twee jaar afgenomen. In verband met de Werkagenda is er in 2025 een extra tussentijdse meting uitgevoerd. Dit betrof een beknopte variant waarin alleen thema's met daarin JOB-indicatoren die gebruikt worden voor de monitor van de Werkagenda en het Stagepact zijn uitgevraagd. Hiervan is geen aparte rapportage verschenen. De cijfers zijn (tevens) opgenomen in de e-files en de instellingsrapportages van de werkagenda-stagepact. Er hebben 29 van de 51 mbo-instellingen meegedaan aan deze tussentijdse meting.

In onderstaand overzicht zijn de gebruikte bronnen, indicatoren en gebruikte populaties weergegeven. Voor indicatoren uit de JOB-monitor gaat het om studenten in het genoemde studiejaar. Voor indicatoren gebaseerd op DUO- en CBS-gegevens gaat het om verschillende populaties; in de kolom *Populatie* staat genoemd om welke groep het gaat, en wat de genoemde jaren inhouden.

Tabel 8.2: Overzicht gebruikte bronnen en berekening startwaarden mbo-instellingen

Doelstelling	Indicator	Bron	Populatie	Startjaar	Huidige waarde
1.2	Veiligheid op de instelling	JOB-Monitor	Studenten	2021/2022	2025/2026
	Veiligheid op stage/leerwerkplek	JOB-Monitor	Studenten	2023/2024	2025/2026
	Studenten met een laag welzijn	NPO Peiling/JOB-Monitor (vanaf '25/'26)	Studenten	2022/2023	2025/2026
1.3	vsv	DUO ROD	vsv-populatie, genoemde jaar is t0, indicator gaat over wel of niet vsv in t+1	2022/2023	2024/2025
	Studenten met werk, >12u	CBS Microdata	Uitstromers uit mbo, genoemde jaar is t0, indicator gaat over wel of niet hebben van oktober in het jaar t+1	2021/2022	2023/2024
	Studenten tevreden over begeleiding	JOB-Monitor	Studenten	2021/2022	2025/2026
1.4	Eerstejaars doorstroomsucces hbo	DUO ROD	Doorstromers naar hbo, genoemde jaar is het uitstroomjaar uit het mbo (t0), indicator gaat over het nog ingeschreven staan in het hbo, één jaar na instromen in het hbo (t2)	2021/2022	2023/2024
	Starterresultaat	DUO ROD	Nieuwe instromers mbo, genoemde jaar is het instroomjaar in het mbo, indicator gaat over het nog ingeschreven staan één jaar na instromen (t1)	2022/2023	2024/2025

In onderstaand overzicht zijn de genoemde eigen indicatoren opgenomen, die instellingen hebben opgegeven in hun aangeleverde informatie. Omdat deze gegevens niet onderling vergelijkbaar zijn tussen instellingen zijn deze niet meegenomen in de analyses over de werkagenda-indicatoren.

Tabel 8.3: Overzicht eigen opgegeven indicatoren, per doelstelling

Doelstelling	Antwoord
Doelstelling 1.1	Het percentage BOL-studenten dat deelneemt aan internationaliseringsactiviteiten (buitenlandstages, groepsreizen, internationale projecten en uitwisseling).
	Sfeer op school, rapportcijfer mentale gezondheid
	Aantal studenten en medewerkers dat een buitenlandse reis of uitwisseling heeft gedaan
	Aantal studenten met ene internationale ervaring
	De studenten van een cohort van minimaal 20 opleidingen komen in aanraking met internationalisation@home
	Aantal internationale stages
	Aantal tweetalige opleidingen
	Engelstalige en tweetalige opleidingen
	Percentage studenten dat tijdens de opleiding ervaring wil opdoen in buitenland
Doelstelling 1.2	Testjeleefstijl voor mentaal welzijn monitoren
	Hoeveel IBP's er staan in ons systeem
	Een leefstijltest is een instrument waarmee inzicht wordt verkregen in het leefstijlgedrag van studenten. De test brengt verschillende aspecten van gezondheid en welzijn in kaart, zoals voeding, beweging, slaap, stress, middelengebruik en mentale gezondheid. Op basis van de uitkomsten kunnen studenten bewust worden van hun leefstijl en, waar nodig, passende ondersteuning of advies ontvangen om hun gezondheid en welzijn te verbeteren.
Doelstelling 1.3	In elk domein een oriëntatie jaar
Doelstelling 1.4	Succes doorstroom gekozen domein
Doelstelling 1.5	Samenwerkingsafspraken met regionale partners over aanpak laaggeletterdheid bijvoorbeeld door gezamenlijke uitvoering van projecten zoals in de LLO Collectieven Laaggeletterdheid.
	Aantal scholings- en ontwikkeltrajecten laaggeletterden
	Percentage studenten op niveau 2, dat deelneemt aan een of meerdere ondersteuningslessen Nederlands in de schoolvakantie

ResearchNed
www.researchned.nl

ResearchNed
St. Annastraat 198
6525 GX Nijmegen
024 359 4488
info@researchned.nl
www.researchned.nl